

Lucas

atterūt nō qualiter cū comedētes: sed deuorantes
et ad prauitatem oratiōe vētētes: qō grauiorū pena fac
cos obuorios. vii sequit: **T**h̄ accipiet maiore dānatio
ne. **THEO.** Quia nō solū mala faciūt sed et orati
ones p̄tendit: et virtutē faciūt prauitatis excusatio
nē. **U**iduas etiā depauperat: quāz oporebat mis
eris: dū ob sui p̄sentia eas cogit expone. **BEDA:**
Gel quia laudes ab homībus et pecunias querunt:
maiori damnatione plectuntur. **CA.XXI.**

Respiciēs autē uidit eos qui
mittebant munera sua i ga
zophylatiū diuites. **U**idit
autē et quandā uiduā pauperculam
mittētē era minuta duo. **E**t dixit:
Vere dico uobis: qz uidua hec pau
per plusqz omnes misit. **N**ā omēs
bi ex abundanti sibi miserunt in mu
nera dei: hec at ex eo quod deest illi
dēz uictū suū quē habuit misit.

GLO. Postqz domin⁹ redarguit scribarū auari
eiam: qui domos viduarū deuorabant: cōmendat
vidue elemosynā. vii dicit: **R**espiciēs autē vidite eos
qui mittebāt munera sua in gazophilatiū diuites.
BEDA: Quia sermone greco philare seruare di
citur: et gaza lingua persica diuitie vocantur: gazo
philatiū locus appellari solet quo diuitie seruan
tur. **A**rat autem arca forā habēs desup posita iu
xta altare ad dextrā ingredientibus domu domini:
in quā mittebant sacerdotes qui custodiebant bo
stia omnem pecuniā que deferebatur ad templum
domini. domin⁹ autē sicut operantes in domo sua
discutit: ita et dona ferentes respicit: et quē dignum
viderit laudat: quē reprobū dānat. vii sequitur: **U**i
dit autē et quandā uiduā pauperculam mittentem
era minuta duo. **CIRYL.** Duos obolos offerebat
quos cū sudoribus ad diurnū uictū acquisierat. **el**
que quotidie per aliena poscit suffragia deo donat
ostendēs ei sūa paupertatē fructifera. vincit igē ali
os et iusta cēlura coronat a deo. vii sequit: **A**it il
lis: **V**ere dico uobis: quia uidua hec pauper plus qz
omnes misit. **BEDA:** Acceptabile enim ē deo qz
quid bono animo obtulerimus: qui cor et non sub
stantiā pensat: nec perpendit quantū in eius sacri
ficio: sed ex q̄sto proferat. vii sequit: **N**ā omēs bi ex
abundanti sibi miserunt in munera dei. hec ante: ex
eo quod illi deest: omnem uictū quem habuit misit.

CHR. Nō enim paupertatē oblati: sed copiā affe
ctus intuitus est de⁹. Nō est elemosyna et plurib⁹
paucā ipendere: sed illud vidue que totā sibi euacua
uit substantiā. qz si ne quis tū offerre sicut et uidua:
offer saltē totum superflui. **BEDA:** **D**ystice au
tez diuites qui in gazophylatiū munera mittebant:
significat iudeos de iusticia legis electos: uidua pau
per ecclesie simplicitatem que paupercula vocatur:
quia vel superbie spiritum vel peccata tanqz mudi
diuitias abiecit: uidua vero quia vir eius p ea mor
tem pertulit. **H**ec in gazophilatiū duo era minu
ta mittit: quia in conspectu dei apud quem nostri

operis oblationes conseruantur: munera sua defet
sue dilectionē dei et proximi: sue fidei et orationis
que cunctis superbiorum iudeoz operibus p̄stant.
Ex abundantia enim in munera dei imittunt iudei
qui de iusticia sua presumunt. **A**cclesia autem oēm
victum suum mittit: quia omne quod vivit: dei esse
muneris intelligit. **THEO.** Uel vidua potest itel
ligi quelibet anima: obdata: quasi primo viro p̄stis
na lege: et non digna copule verbi dei: que loco ar
re offert deo fidem et conscientiam bonam: plus vi
detur offerre diuitibus in sermone: et superfluentib⁹
moralibus gentilium virtutibus.

Et quibusdā dicentibus de tem
plo qz lapidibus bonis et donis exor
natū esset dixit: **P**ec que uidetis
uenient dies: in quibus nō relinque
tur lapis super lapidē qui nō destru
atur. **I**nterrogauerūt autē illuz di
centes **P**receptor: **Q**n̄ hec erūt: et
qz signū cū fieri icipiet. **Q**ui dixit:
uidete ne seducamini. **M**ulti. n. ue
niēt i noīe meo dicētes qz ego sum:
et temp⁹ appropiabit. **M**olite er
go ire post illos.

Evse. Quod spectāda forēt: que pertinebant ad
templi structurā manifestat hystorie: et bucoliqz que
dā cōseruant reliquie: qbus p̄cipiunt que vndū
erant fabricarū vestigia. **S**ed dñs mirantibus tēpli
fabricas: pmulgauit qz in eo lapis sup lapidē n̄ ma
neret. **D**ic̄. n. **E**t quibusdā dicētibus de tēplo qz la
pidibus bonis et donis exornatū esset dixit: **P**ec qz
videris veniēt dies: in quibus nō relinquef lapis sup
lapidē qz nō destruaf. **D**ecebat enī locū illū p̄ter
cultorū audaciā oīmodā desolationem pati. **BE**,
DA: **D**iuina etiā disp̄satio p̄curauit vt cīmīs ipa
et templū subuertere: ne quis forte adhuc p̄mulsi i
fide vidēs illa cōstare: dū sacrificiō ritū attom⁹
supereret: raperef ituit. **AMB.** Uerū igē dictū ē
de tēplo manufacto qz eēt subuertere. **N**ihil enī
est manufactū: qz nō aur vētūs cōficiat: aut eis
subruat: aut ignis erurat. **E**nī ē et alīd templū. s. sy
nagogā: cui⁹ structura ver⁹: ecclesia surgēt dissol
uit. **E**st etiā templū i vnoquoqz qz deficiēt fide la
bitur: et maxie siqz fallo christi nomie obtēdat: quo
intēriōrē expugnet affectū. **CIRYL.** Nequaqz ar
tem discipuli aduerterat vim dictop: sed arbitrab
tur de cōsumatōe seculi dictū ē. **E**t iō querebat qz
tēpore deberēt accidere. vii sequit: **I**nterrogauerūt
aut illū dicētes: **P**receptor: qn̄ hec erūt: qz signū
cū fieri icipiet. **AMB.** **M**atthe⁹ tertīa interrogatū
onē addidit: vt et templi tēpora destruēdi: et signū
aduentus et consummatio seculi a discipulis que
rerebatur. **I**nterrogatus autem dominus quando tē
pli futura esset destructio: et qz signū esset ei⁹: adue
tus: de signis docet: de tēpore n̄ curat itimāqz. **S**e
quit. n. **Q**ui dixit uidete ne seducamini. **ATHA.**
Lū. n. sint nobis a deo charismata et dogmata qz fut

sup boiem tradita. s. celestis cōversatōis forma: vir
tus cōtra demone: et adoptio et noticia pris et vbi:
et spissanceti donū. Aduersari? nō diabol? circuit: q/
rēs nobis surripe infita semina verbi. Vīs autē tāq
sua pīcīa dona in nobis sua documēta cōcludēs
moner: ne sedicimur. Magnū autē quoddā donū
tribuit nobis dei verbū: vt nō solū ex apparētibus
non decipiamur: sed etiā siqua latētia sint dijūce
mus per spirit? grām. Cum enim sit odiosus diabos
ins inuētor: malicie: hoc quod ipē est occultat: nos
men vero cūctis cupitū simulat callide: pīta si quis
subiūre sibi volens filios alienos: parētib? absentis
bus fungat eorū vultus: et filios desiderātes seducat
ego in unaquaq; beresum diabol? figuratus dicit
Ego sum christus: et apud me veritas est. vnde seq̄:
Multi enī veniēt in nomine meo dicētes: quia ego
sum: et tempus appropiabit. CIRYL. Ante suū
enī de scēnum de celo pueniet aliqui: quib? acqīe
scere nō oportet. voluit enim unigenitū verbū dei cū
venit et mūdum saluaret latere: vt crucē sustineret p
nobis. Sed secidus eius adiūtus non erit clāculo
et ante sed terribilis et manifestus. descēdet enī in
gloria dei patris ministratib? angelis ut mūdum in
iustitia indicet. vnde cōcludit: Nolite ergo ire post
ilos. TITVS. Tel forsan nō dicit pseido chris
tosc ante columnatiōem veniētes: sed eos qui fue
re tempe apostolorū. BED. Multi enī imminē
te hierosolymō exēdio pīncipes extītere: qui se dī
cāt esse christos: tēpusq; libertatis appropiāre.
Multi enī in ecclēsia heresiarche diēm dñi instare
predicant: quos apostol? ad thessa. dominat. Mu
lti enī in nomine christi venīt antichristi: quoniam pīm?
est simō magus: cui dicebat: Hic est virtus dei que
reatur magna.

Cum autē audieritis plia et sedi
tiones: nolite terreri. Oportet pri
mū hec fieri: sed nondū statī finis
Tunc dicebat illis: Surget gens cō
tragentē: et regnū aduersus regnūz
et terre motus magni erūt per loca
et pestilentie et fames terroresq; de
celo: et signa magna erunt.

GRE. in home. Perituri mūdi precurrētia mala
denuntiāt dominus: vt eo min? perturbēt venientia:
quo fuerint prescrita. Vinus enim iacula feriunt: q
prendent. vnde dicit: Cum autē audieris plia et
seditiones: nolite terreri. Bella ad hostes pertinent
seditiones ad ciues. Ut ergo nos indicet exter? intē
rus: turbari: aliud nos fateb̄ ab hostibus: aliud a
fratrib? perpeti. AMBRO. Verborū autem cele
stium nulli magi q; nos testes sumus: quos mundi
finis innuerit: quāta plia: et quas opinōes acce
pimus preliori. GRE. in home. Sed his malis p
uenientib? quia nō statim finis sequat̄ adiungitur:
Oportet hec primū fieri. Ultima enī tribulatio mul
tis tribulatōib? puenit: quia multa debēt mala pre
correre: et malum valeat sine fine nūciare. vnde seq
tur. Hic dicebat illis: Surget gens contra gentē: et

regnū aduersus regnū. Quia necesse est ut alia ex ce
lo: alia ex terra: alia ab elemētis: alia ab hominib; pa
tiamur: h̄ ergo signa perturbatio hominū. Seq
tur: Et terremot? magni erūt p loca. Ecce respectus
ire desipit. CHRY. Terre mot? enī qīq; ire signū ē
nā et quando crucifī? est dñs: mota est terra. Quidq;
vō pīfīos indicū: sicut oratib? apostolis cōmot? ē
loc? in quo erāt cōgregati. Sequit̄: Et pestilentie.
GRE. in home. Ecce iequalitas corporū. Et fames
ecce sterilitas terre. Terroresq; de celo: et signa ma
gna erunt. ecce inequalitas aeris: qđ ad eas tempestu
tes referendū est que nequaq; ordinē tpu; seruat: q
.n. ordinate veniūt signū nō sunt. Omnia enī que
ad vīsum vīte accepim?: ad vīsum cōvertim? cl̄pe. S
cūcta que ad vīsum prauitatis infleximus: ad vīsu no
bis vertim? vltōnis. AMBRO. Occasus ergo se
culi precedit queda egrotudines mudi. s. fames: pe
stilētia: et pīsecutio. THEO. Quidā autē hec nō so
lum in cōlūmmatōne futura: sed et tempē captōnis
hierusalē fuisse implēta voluerūt. Auctore nāq; pa
cis pempto: merito in eis sedītōes et bella locū bas
uerūt. Et bellis autē pestis et fames cōsequit̄: hec
quidē aere cadauerib? infecto: illa incultis manēti
bus agris. Sed et ioseph? intolerabiles erūmas euēs
se recitat ppter famem: et tempore claudij cesarī fa
mes inuialuit: vt in actib? legitur: et plurima terrib
lia ḡrigerūt captōem hierusalē indicatiā: et ioseph?
narrat. CHRY. dicit autē q; non statim finis cīli
tatis enītēt: vt. s. hierosolyma capiat̄: sed post plia
multa. BED. Admonent etiā apostoli ne terreat
bis pīcurrentib?: ne hierosolymā iudeāq; deserat̄
Potest autē regnū cōtra regnū: et pestilētia eoꝝ quo
ru sermo serpit vt cancer: et fames audiendi vīt̄ dei:
et cōmōtio vīnītē terre: et a vera fide separatio etiā
in hereticis intelligi: q; cōtra se inuīcē dimicātes: ec
clesie victoriā faciūt. AMB. Sūt autē et alia bella
q; vir sustinet christian? diversaq; plia cupidi
tarū studiorūq; cōflict? Multi etiā grauiores sūt
domestici hostes q; extranei.

Sed ante hec omnia inīciēt uob
manus suas: et pīsecut̄: traden
tes in synagogas et custodias: trabē
tes ad reges et pīsides ppter nomē
meum. Continget autē uobis in te
stimonii. Ponite ergo in cordib; u
estrīs nō pīmeditari quēadmodū
respōdeatis. Ego enī dabo uob os
et sapientiā: cui nō poterūt resistere
et cōtradicere omnes aduersarij uī
Trademini autē a parētib? et fratrib?
et cognatis et amicis: et morte afficiēt
ex uobis. Et eritis odio oīb? hōib?
pter nomē meū. Et capill? de capi
te uestro non peribit. In patientia
uestra possidebitis animas uestrās.

Lucas

GREGO. in home. Quia cuncta que predicta sunt no de iniusticia ferentur sunt: sed de merito mundi patientis: facta prauorum hominum prenuntianerunt cum dicit: Sed ante hec omnia iniiciet vobis manus suas: et persequebitur: tradentes in synagogas et custodias: trahentes ad reges et presides propter nomine meum. **Ac si** dicat: **S**icut corda hominum post elemos turbabuntur: ut cum rerum ordo confundatur: ex qua tribulatio ne veniat demonstretur. **N**am quavis finis mundi et ipso suo ordine pendeat: pueriores tamquam quosque inuenies: quia digne ruinis illorum approximatur innotescit. **CIRYL.** **U**el hoc dicit: **Q**uia prusquam a romanis hierulatibus caperes: passi persecutores a iudeis discipuli incarcerauti sunt: et presentati principibus. **T**his est paulus romam ad cesarem: astititque festo et agrippa. **S**equitur. **L**ontinet autem vobis in testimonium. **GRECVS.** In martyrum. i. in martyris gloriam. **GREGO.** in hominem. **U**el in testimonio vi del: eorum quia vos persequendis mortes inferunt: aut viuedo non imitatur: ut inde pueri sine excusatione pereant. **Vnde** electi exemplum capiunt et vivunt: sed auditis tot terroribus turbari poterant auditorum corda. **Vnde** ad eorum consolacionem subdit: **D**onite ergo in cordibus vestris non premeditari quemadmodum responderemus. **THEO.** **Q**uia. n. idiote erant et imperiti. **B**eis dominus dicit: ne conturbarens reddituri sapientibus rationem. et causam subdit. **E**go enim dabo vobis os et sapientiam: cui non poterunt resistere et contradictione omnes aduersarii vestri. q. d. **S**tatum a me sortierunt facundi et sapientia: et nec omnes aduersarii vestri si in unum conueniant resistere valeant vobis: nec in sapientia. i. vita theorematum: nec in eloquentia et sermonis leprosa. **S**epe enim multi sapientia qui dem habent in mente: sed cum sint provocabiles ad turbationem totum confunduntur: cum tempus fuerit proponendi. non autem tales fuerunt apostoli: sed utriusque gratiosi fuerunt. **GREGO.** **A**c si dominus suis dicat: **N**olite terreri. vos ad certamen accedetis: ego prelio: vos verba edidit: sed ego sum qui loquor. **AMB.** **A**libi autem christus in discipulis: alibi pater: alibi spiritus loquens patris: non discordat ista: sed congruunt. quod unus loquens tres loquitur: quia vox est una trinitatis. **THEO.** **D**is autem dictis: et propulsione peri tie timore: subdit et aliud quiddam necessarium: quod eorum animos poterat commouere: ne subito irruens eos turbaretur. **S**equitur enim: **T**rademini autem a parentibus et fratribus et cognatis: et morte afficietur ex vobis. **GREGO.** in home. Plus in nobis ea tormenta seruit: que ab illis patimur: de quoque mentibus presumeramus: quia cum damna corporis mala nos cruciant amissae charitatis. **GRE.** nisenus: **C**onsideremus autem statum qui tunc temporis erat omnibus suspectis: ad iniucitatem diuidebant cognationes iniucitatem disgregante per cultus: et filii gerulites, pediti: siebat parentum fidelium: et in filiis qui crediderat: pater infidelity obstat: accusator siebat. **O**mnis etas erat exposita persequenter fidem: nec mulieribus succurrebat naturalis sex fragilitas. **THEO.** **D**is autem dictis et de odio subiungit quod ab omnibus patientur. **S**equitur enim: **E**t eritis odio oibus propter nomine meum. **GRE.** in home. **S**ed quia oura sunt: que predicuntur de afflictione mortis: punitus consolatione subdit de gaudio refut

rectoris cum dicit: **E**t capillus de capite vestro non peribit. q. d. martyribus suis. **C**ur timetis ne pereat quod incisum dolet: quando et illud in vobis perire non potest: quod incisum non dolet. **BED A.** **U**el aliter capillus de capite discipulorum domini non gibit: quia non solum fortia facta vel dicta sanctorum: sed et renuissima cogitatio digna mercede donabitur. **GRE.** v. mo. **Q**ui autem patientiam in aduersis tenet: inde contra aduersa omnia fortis efficit. **Vnde** fibi et seipsum vincendo dominas. vii sequitur: **I**n patientie ve posse. ani. vias. **Q**uid non est alias possidere: nisi perfecte in oibz viue: cunctisque metis motibus quasi ex arce virtutis dominari. **GRE.** in home. **P**er patientiam igitur alias nostras possidemus: quia dum nobis metibus dominari dicimus: hoc ipsum incepimus possidere quod sumus. **I**ccirco autem possessio aie in virtute patientie ponitur: quia radix omni custodis eternitatis patientia est. **P**atientia vero est aliena mala equum pergit: **S**ed quoque quam mala irrogat nullo dolore moderatur. **E**t cum autem uideritis circumcidari ab exercitu hierusaleni: tunc scitote quia appropinquavit desolatio eius. **T**unc qui in iudea sunt fugiunt ad montes et qui in medio eius discedunt: et qui in regionibus non intrerunt in eam: quia dies ultionis hic sunt: ut impleatur omnia que scripta sunt. **U**le autem pregnatis et nutrientibus in illis diebus. **E**rit enim pressura magna super terram: et ira populo huic. **E**t cadet in ore gladii: et captivi ducent in oculos getes. **E**t hierusalen calcabis a getibus donec impleantur tpa nationum. **BED A.** **D**acten ea que per xl annos: needum sunt aduenire futura erat dicta sunt: hinc ipse finis desolacionis: que a romano exercitu facta est domini verbis exponit cui dicit: **L**u autem uideritis circumcidari ab exercitu hierusaleni: tunc scitote: quia appropinquavit desolatio eius. **EVSE.** **D**esolatorem hierusaleni vocat non amplius ea a suis nec sum ritu legaliter constituti: ita quod nullus expectet post futuram obsidionem aliam inno uationem fieri: sicut accidit tpe regis psalmi: et illustris antiochi: et iterum tpe pape. **AVG.** ad besitium: **N**ec autem domini verba ideo lucas hoc loco commemoravit: ut ostendat tunc facta fuisse abominationem desolacionis que a danieli predicta est: de qua mattheus et marcus locuti sunt quando expugnata est hierusalen. **AMB.** **J**udei enim putauerunt abominationem desolacionis tunc facta eo quod capit porci in templo iecerunt: illud dentes romani iudaice ritum obseruantes. **EVSE.** **D**ominus autem futuram in ciuitate puerorum famem monerat discipulos ne in futura obsidione in ciuitatem confugerent: tangit ad locum tutum: et a deo pectus: si magis inde discederent: et ad mortes confugerent. vii secundus: **L**unc qui in iudea sunt: fugiant in mortes. **BED.** **E**cclesiastica narrat historia: cunctos qui in iudea erant ipsianos iminente hierosolymoz excidio omittimus a

Ca.XXI.

domino loco discessisse: et trās iordanē habitasse in civitate quadā pella nomine: donec desolatio indee completeret. **TAVG**. ad besitū: Pro hoc autē mattheo et mare dixeruntur: Et qui supra tectū est: nō descēdat in domum addidit autē: Nec introeat: vt tollat aliquid de domo. Pro quo lucas subdit: Et qui in medio ei sunt discedat. **BEDA**: Sed quomodo ab exercitu civitate iam circundata qui in medio ei sunt discedat: nisi forte quod p̄misit tūc: nō ad ipm̄ tūc obſidiōis referat: sed ad p̄mū ante obſidiōem tēpū: cui se p̄mū miles romanū per galilee v̄l sāma rie fīnes cepit diffundere. **TAVG**. ad besitū: Pro eo autē ḡ mattheo et mare posuerunt: Et qui in agro erit: nō reuertā retro tollere vestimentū lūi: aptius sit subdit: Et qui in regionib⁹ nō intrēt in eā: qā di exaltis hi sunt: vt impleant omnia que scripta sunt. **BEDA**: dies autē vltoris hi sunt: dies videlicet domini cī langunis vltōem petētes. **TAVG**. ad besitū: Deinde familiare lucas p̄sequit⁹ sicut et ali⁹ duo: Ue autē pgnantib⁹ nutrientib⁹ in illis dieb⁹. Et sic ergo lūcal patefacit quod poterat esse incertū: id qđ dēm et de abominatiōe desolatiōis: nō ad seculi finē: sed ad expugnatōem h̄ierusalē p̄tinere. **BEDA**: Dicit ḡ Ue pgnantibus p̄tē capiuitate. Et nutrientib⁹ sive mammantib⁹: vt quidā interptant̄: quarū vel vteri: celum filiorū sarcina h̄granate: sive necessitatē nō minima impeditū. **THEO**: Quidā vero dicit dñm p̄ hoc significare filioū elūm: quē et iosephus narrat. **CHRY**: Deinde p̄dictor̄ assignat causam dies: Enī enim p̄itura magna sup terrā: et ira pplo būc. Talia. n. mala eos occupauerūt: et nulla deinde eis enī possit eoz calamarib⁹ edequari: et iosephus narrat. **EVSE**: Qualiter. s. aduenientib⁹ romāis et vīb⁹ capientib⁹: multe caterue iudaici populi in ore gladij perire. vnde sequit̄. Et cadēt ī ore gladij. Sed et plures necati sunt fame. Hec vēo accidebat smo quidē sub tyro et yespasiano: post hos autē tpebōniani p̄ncipis romāoꝝ: quādo natale solū indeſ inaccesſibile est factū. vnde sequit̄. Et captiuū duces̄ tur in oēs gentes. **Totū**. n. orbē iudei repleuerunt: et vīḡ ad fines terre puererūt: et cū eoz terra ab alienigenis inhabiteſ: solis ipis est inaccesſibilis facta. vnde sequit̄. Et h̄ierusalē calcabīt a gētib⁹: donec vīplāt̄a nationū. **BEDA**: Que. s. apls cōmemorat dies. Lecitas ex p̄te facta est in isrl: et sic oīs isrl salua fuit. Qui cuī p̄missa salute fūc̄t potīt ad patriū solū redīt̄: non tenere sperat. **AMB**: Antīsticē autē abominatiōe desolatiōis adiūt̄ antīchristi ē: eo q̄ lacregūs infastis mētiū interiora cōtaminet: sedens intra histōriā ī tēplo: vt sibi vendicet diuine solū p̄fēctati. Jurta interptatōem autē spiritalez pulchre inducit̄: eo q̄ in effectib⁹ singulorū vestigii p̄fidie sive cōfirmare desideret: et septuris disputans ē eff̄ christi: tūc app̄pinq̄bit desolatiō: qm̄ a vera religiōe pleriq̄ lapsi desistēt: tūc erit dñi dies qm̄ si cur p̄m̄ adiūt̄ dñi fuit: ppter redimēda peccata: ita et fecit̄ erit ppter redimēda delicta: ne plures perfūdie errore labāt̄. Et et ali⁹ antīchristi i. diabol⁹: qui h̄ierusalē. i. aliam pacificā obſidere nitat̄ sive legis exēcū. Ergo quādo in medio tēplo est diabol⁹: desolatiō abominatiōis est. Lum autē vītūq̄ laboratiōiū p̄tīa spiritualis illuxerit: tollit iiquā ex medio

et incipit regnare iusticia. **Est** etiā tertius antīchristiū ut arrius et sabelli: et oēs qui nos praua intentione seducit. **P**er autē sunt pgnantes quib⁹ ve dicis: que ad ruinā sive carnis extendūt: et quib⁹ intimoū gressus pigrescat animoz et effete virtutū: feteq̄ vītōrum. **Sed** nec ille pgnantes cōdēnatōnis exortos sunt: que in bonoz actū molimine cōstitute: nondum aliquos suscepit opis vēdere pcessus. **S**ūt que dei timore cōcipiūt: sed nō oēs pariūt. sunt. n. q̄ absortū excludūt verbū anteq̄ pariāt. sunt etiā que ī vītero christū habeāt: sed nondū formauerūt. ergo q̄ parit iusticiā: christū parit. **N**os etiā p̄nulos nrōs ablactare pperem⁹: ne nos quasi imperfectoz parentes: aut iudicij dies aut mortis inueniat. **N**ō ita fit: si oīa dicta iusticie in corde custodias: nec senectus temp⁹ expectes: sed in p̄ma etate sapiētia sine corruptela corporis tui cito cōcipias: cito nutrias. In fine autē iudea omnis a natōib⁹ credituris subiūciet in ore gladij spiritualis qui est fīmo bis acutus.

Et crūt signa in sole et luna et stellis: et in terris pressura gentiū p̄ con fusione sonitus maris et fluctuum: arescentib⁹ hominibus p̄ timore et expectatione que superuenient uniuerso orbi. **N**am uirtutes celorum mouebunt̄. **E**t tunc uidebunt filiiū hominis uenientē ī nube cuīz potestate magna et maiestate.

BEDA: Quid implētis nationū tēpib⁹ sequar ex oratione manifestat dicens: Frūt signa in sole et luna et stellis. **AMB**: Que quidē signa fm mattheū eius denti⁹ exp̄nit: tūc in q̄t̄ sol obſcurabit̄: et luna non dabit lumē suū: et stelle cadēt de celo. **EVSE**: Tūc. n. cuī vite corruptibilis cōsumatio ager: et fm aplm spēs h̄mūdi trāſbit̄: et nouū succedēt̄ sc̄lm: in q̄ vice sensibiliū lūinariū ipse christū fulgebit. q. iubar et rex noui cl̄i: cui⁹ erit tāta numis v̄t̄ et glāia: vt sol q̄ nūc radiat atq̄ lūia et cetera fidera: aduetū maioris lūis occultēt̄. **CHRY**: Si. n. in h̄ seculo lūia et fidera mor obfuscāt̄ orto sole: sic in glorioſa christi appitione sol obtenebrat̄: et lūia nō dabit ppriū iubar: et stelle cadēt de celo: p̄tē spoliare amictū: vt potioz lucis amictū potiāt̄. **EVSE**: Que autē eueniēt̄ orbi p̄lūinariū obtenebratōem er q̄b̄ fiet angustia gētū. **G**ūter exp̄nit dices: Et ī ter. ps. ḡ. p̄. ḥ. so. ma. et fluctū. **U**bi videſ doce p̄ncipiū trāmutatiōis vītē ſi futurū: ex defectu ſubſtātie hūida trāmutatiōem patiens. et ſic cuī appitio ſaluatoris cōſutare debeat repugnātia deo. pdigia: erordū ſumēt furoris. pemia ex ſicciatib⁹: vt nec rēpeſtas nec fremit̄ mar̄ vīteri⁹ audiat̄. **Q**uo factō ſubſeq̄nt̄ angustia ſupstitū hoīm. vñ ſeq̄t̄. Arēſcētib⁹ i. tabescētib⁹ p̄dib⁹ p̄ ti. et expe. que ſup. vñ. orbi. Que autē tūc ingruūt mūdo: gūter offit ſubdens: Nam vītē celorum mouebunt̄.

LUCAS

THEO. Cum alterobis superior orbis: et elemēta inferiora merito patientia iacturā vnde sequit. Et in terris p̄itura gentiū p̄e cōfusiōe sonit maris et fluvium. q.d. Mare terribiliter fremet: et littus maris agitabitur tempestate: ita ut sit populo terre p̄itura et cōmuniis mīleria: ut tabescat timore et expectatio ne malorum irruentium mūdo. vnde sequit. Arescētib⁹ hominib⁹ p̄e timore et expectatiōe que supuenient vniuerso orbi. **AVG.** ad besitiū. Sed dices. Lōsite ri vos pena vestra copellit adesse iam finem: dū implef quod prenunciatiū est. Nulla enim patria: nul lum locū nostris tempib⁹ nō affligi aut tribulari certū est. Si si ista mala que nunc patif gen⁹ huma num certa sunt indicia iam dominū esse venturi; quid est quod dicit apostol⁹. Cum dicerint: par et securitas. Videam ergo ne forte meli⁹ intelligat nō eo modo impleri que predicta sunt his verbis: sed tūc poti⁹ esse ventura quādō sic erit tribulatio enī uero orbi: ut ad ecclesiā pertineat: que vniuerso orbe tribulabis: nō ad eos qui tribulabūt eam. ipi⁹ enī sunt dicturi: par et securitas. Nūc aut̄ ista mala q̄ tanq̄ summa extremaq̄ credetur utriq̄ igno: chri sti. s. et diaboli videm⁹ ee munia. Pariter op̄e bis boni affligitur et mali: interq; tam mala adhuc us q̄quaq; frequentans luxuriosa cōuiua. Hocce est arecere p̄ timore: an poti⁹ inardescē p̄ libidine? **THEO.** Nō solū aut mortales fluctuabūt cī alterabit mūndus: sed etiā angeli stupebūt in tā terribilib⁹ mutatōib⁹ vniuersi. vnde sequit. Nam virtutes celorū mouebūt. **GRE.** in home. Quid. n. virtutes celoz nisi angelos: onatoes: et p̄cipiat⁹: et p̄tates appellat: que in aduētu disticti iudicis: nostris tunc oculis visibiliter apparebūt: et districte tūc a nobis exigāt hoc quod nos modo innibilis conditor: eq̄ nimiter portat. **EVSE.** Lū etiā dei fili⁹ sit vēturus in gloria: et cōfutatur elata tyrannidē filij peccati: ministratib⁹ angelis celi foras a seculo clausē patebūt: ut spectent excelsa. **CHRY.** Uel virtutes celoz mouebūt: q̄uis sibi cōscie nō fint: vidētes. n. infinitas multitudines cōdēnari: nō intrepide stabūt illi. **BED.** Et i. iob dicit. Colūne celi tremecūt: et pauēt ad nutū eius. Quid ergo faciat tabule quādo tremūt colūne: quid virgula delerti patif: cū ce dr⁹ padisi cōcūti⁹. **EVSE.** Uel virtutes celoz sūt que p̄sunt sensibilib⁹ p̄tib⁹ vniuersi: que quidē tunc mouebūt et potio: statū attingāt. Absoluent enī i seculo nouo a ministerio: quo deo fuit circa sensibilia corpora fin⁹ corruptiōis statū. **AVG.** ad besitiū. Sed ne dīs pp̄inquate secūdo aduēto suo: ea p̄ magno pdixisse videat: que huic mūndo etiā ante p̄mis ei⁹ aduētrū fieri cōsueverāt: et rideamur ab eis qui plura in historia gētiū et maiora legerūt. Nec q̄ dīca sunt meli⁹ in ecclesia existimo intelligi. Ecclesia. n. est sol et luna et stelle: cui dictū est: fulcras et lūa: electa ut sol: que tūc nō apparebit p̄secutorib⁹ ultra modū seūtib⁹. **AMB.** Plurimis etiā a religione deficiētib⁹ clara fides obscurabit nube p̄fidie: q̄ sol celestis in fide in ea minuit vel augeat: et sicut mens truis. i. mēsi⁹ defectib⁹ luna vel terre oppositū cuj fuerit ex regiōe solis vanescit: sic et sancta ecclia cu luminis celesti vitia carnis obſistūt: fulgorē diuini luminis de chriſti radijs nō pot̄ mutuari. nā in p̄se

cutōibus lucē diuini solis plerūq; amor vite huīus excludit. Adūt etiā stelle. i. gloria micātis viri si p̄fectōnis acerbitas cōualeſcat: que oī fieri donec ecclie multitudo cumuler. sic. n. pbanc boni: sic p̄dūt infirmi. **AVG.** ad besitiū. Qđ aut̄ dictū ē. Et in terris p̄itura gentiū: gētes voluit intelligi: nō que in semine abrae benedidēt: sed que ad sinistra stabūt. **AMBRO.** Ergo varij animorū estūs ita graues erūt: ut delictoz multitudine male conscientiū iudiciū merū sacri nobis res fontis areſcat. Quēadmodū aut̄ om̄i expectat adūt⁹ et ei⁹ p̄mitta in toto fiat vel homis orbe vel mūdi: que fit in singulū cu omnib⁹ affectib⁹ recepis christū: sic virtutes celoz in adiūtu domini augmētū gratie cōsequen̄t: et plenitudine diuinitatis p̄p̄ius se infundēt mōnes būm. Hūt etiā virtutes celoz que enarrat glāz dīcī que pleniorē christi iſuſiōe mouebūt et videat chriſti. **AVG.** ad besitiū. Uel virtutes celoz mouebūt q̄ imp̄ia p̄lequentib⁹ quidā fideles formissimū turbūt. Sequit. Et tunc videbūt filiū boī. **THEO.** Iā fideles q̄ infideles. Radiabit. n. ampli⁹ sole tam ip̄e q̄ cruci ei⁹: vñ ab oīb⁹ cognoscet. **AVG.** Qđ aut̄ dicit. Veniētē i nube. duob⁹ modis accipi p̄ō: fine in ecclia sua tanq̄ in nube veniētē: sicut nūc venire nō cessat: sed iō tūc cū p̄tate magna et maiestate: q̄r̄ maior̄ maiestas et p̄tā illi⁹ appetit sanctis q̄b⁹ magnā v̄tutē dabit ne tātā p̄securiōe vīcīat: sive in corpore suo in quo sedet ad v̄trā p̄is merito credēt̄ est nō solū in eodē corpore: vez etiā i nube vētur: qm̄ sic v̄eniet sicut abīt: nubes aut̄ suscepit eū: ab ocul̄ eoz. **CHRY.** Semp. n. de i nube appetit: sī illud. Nubes et caligo in circuitu ei⁹. xii et filius boī in nubib⁹ v̄eniet: ut de⁹ et dīs: nō latēter sed in glā dīgna deo. Et iō subdit. Lū p̄tate magna et maiestate. **CIRYL.** Intelligēt̄ ē sīt̄ magna. p̄mā n. apparitionē p̄fecit̄ ē cū infirmitate et būilitate nīra: sed secūdā celebrabit cum p̄p̄a p̄tate et magna maiestate. **GRE.** in bo. In p̄tate. n. et maiestate vi suri sunt: quē in humiliātē positiū audire nōlērūt et v̄tutē ei⁹ tātā tūc disticti⁹ sentiāt: q̄t̄ cōfūcēt̄ cordis ad ei⁹ p̄tūtiā nō inclināt.

His autē fieri incipientib⁹ respicite et leuate capita uestra: quoniam appropiquat redēptio uestra. Et dīxit illi similitudinē. Videte siculreā et omnes arbores: cum producūt iā ex se fructū: scitis quoniam prope est estas. ita et uos cū uideritis hec fieri scitote q̄r̄ p̄p̄e est regnū dīcī. Almē dīco uob̄: qm̄ n̄ p̄terib⁹ generatio hec donec oīa fīat. Celuz et terra transibūt: ierba autē mea non trāsīt.

GRE. in bo. Quia p̄missa ē reprobos uicta sunt morū ad electoz solarōem vba v̄tūt. Nā subditur: Dis aut̄ fieri incipientib⁹: respicite et leuate capita uestra: qm̄ appr̄o. redē. v̄fa. Ac si dīcat. Lū plage mūdi crebrescunt: leuate capita: id est exhilarate corda.

Ca.XXI.

quia dum sinitur mādus: cuius amici nō estis ppe
fit redēptio quam quesistis. In scriptura enī sacra
ſepe caput pro mente ponitur: quia sicut capite re-
gunt membra: ita cogitationes mente disponuntur.
Capita itaqz leuare: est mentes nostras ad gaudia
patrie celestis erigere. **EVSE.** Vel aliter: Trāſacti
corporalib⁹ aderit intelligibilia celestia. s. regnū ſe-
culi non ampli⁹ trāſturi: et tūc dignis ſalubria pro-
mifta tribuenit. vnde dicit: Vis autē fieri incipien-
ti⁹ rēſpice et leuate capita reſtra: quoniam appo-
quinat redēptio reſtra. Acceptis enī dei pmissis
que ſperam⁹ erigemur qui ante curui fueramus: et
delebam⁹ capita noſtra: humiliati quondam: eo q̄ re-
demptio noſtra qui ſperabam⁹ aderit: illa. s. quam
tota creatura exspectat. **THEO.** i. pfecta libertas
corporis et anime. Sicut enim pum⁹ aduent⁹ domi-
ni fuit ad reformatiōem animarū noſtrarū: ſic ſecū-
dus ad reformatiōem corporum celebrabit. **EVSE.**
dicit autē bec ad diſcipulos ſuos: non tāqz ad eos
qui vortare deberēt in vita iſta vſq; ad terminū mū
diſed quaſi uno corpore exiſtēt ipiſ et nobis et po-
leris vſq; ad conſummatiōne mudi credituris in
chiſtū. **GREGO.** in home. Qd autē calcari mū-
dius atq; delicii debeat: prouida coiſpatōne mani-
fetat cum ſubdit: Uideſte ſiculne i. et omnes arbo-
reſ ſicut ex ſe fructū: ſcitis quoniā ppe eſt
etias. ita et nos cum viderit bec fieri: ſcrote quoniā
pope eſt regnū dei. q. o. Sicut ex fructū arboris vi-
ciuſ etiā agnoscit: ita et ruina mudi pope cognoscit
regnū dei. Et ex hoc oſtentat quia fructū mū
di ruina eſt. Ad hoc enim germinat: ut quecūq; ger-
mine aliuit: cladiib⁹ cōſumat. Bene autē regnū dei
etiam compatur: quia tūc merorū noſtri nebulē trā-
ſequit: vite dies eterni ſolis claritate fulgeſt.

AMBRO. Matthe⁹ autē de ſola dixit ſiculnea
dicte arborib⁹ omnibus. Duplē autē habet figu-
ram ſiculnea: vel cum dura: nō eſcitur: vel cum pecca-
ta laetur. Sicut ergo cum fructū omnibus vireſcit
arboribus: et ſiculnea fecunda iam floret. i. cū omnis sy-
nagoga conſitit deo: conſitit etiā populo iudeorum:
ſperare domini debem⁹ aduentū quo tanq; tē
poteſtū ſuſtinetur. Sicut cu-
lenen fragileq; iactantiā tanq; folia synagoge ho-
niq; induerit: coiſcere debem⁹ appropinq; re
indiciā remunerare fidem domin⁹ et delinqn-
di fine affere festinat. **TAVG.** ad beſtitū: Lū autē
dicit: Cum videritis bec fieri qui intelligere poteris
minus mihi que ſupra memorata ſunt: In his autē
eſt quod ait: Et tūc videbūt filium hominis veniē-
tem: poniſte cum hoc vſiū ſuerit: nō iam erit re-
gnū dei: ſed prope erit. An dicendū eſt non omnia
que ſupra cōmemorata ſunt eſte intelligēda vbi ait
Lū: Cum videritis bec fieri: ſed aliqua eoru: hoc. ſ. erce-
pro quod dictū eſt: Et tūc videbūt filiu hominis. Sed
matthe⁹ aperuit nullis exceptis eſte accipiendū di-
cenſe. Ita et vos cum videritis bec omnia. Inter que
eſt quod videbūt filiu hominis veniēs: et intelligat de
aduentū quo nūc venit in membris ſuis tāqz i. nube
magna. **TYTVS.** Vel aliter dicit: Prope eſt regnū
dei: quia dum hec fierint: nondū vltim⁹ finis rex eue-
nit: ſed iam in fine tendit: nam et ipse aduent⁹ dñi
eliminis omniū p̄cipiatū et p̄tē p̄pat regno dei.

EVSE. Sicut enim in hac vita ſol hyeme recedē-
te ac ſuccedente verum radiū calidū mittens fouet
ac viuificat humi cōdita ſemina exuētia p̄ſcā figu-
ram: pullulat autem noua variū virozē habētia: ſic
et glorioſus viuigeniti dei aduentū: viuificatiū ſa-
diſa illuſtrans nouū ſeculū oduū condita per totū
mundū ſemina. s. dormientes in puluere terre potio-
ribus corporib⁹ q̄ p̄t̄ p̄ducet in lucem: ac cōſitata
morte regnabit deinceps vita ſeculi noui. **GRE.**
in home. Omnia autem predicta ſub magna certi-
tudine confirmātur: cum ſubdīſ. Amen dico vobis
quia non p̄teribit generatio hec donec omnia fiant.

BED. Multū commēdat quod ita pronūciat. Et
fi dicere fas eſt: iuratio eius eſt quod dicit: Amē di-
co vobis. Amen quippe interptatur verū. Igī veri-
tas dicit: Uerū dico vobis: quod si non diceret: mē
tiri omnino non poset. Generatiōem aut̄ aut oīne
humanū genus dicit: aut ſpecialiter iudeozū. **EV-
SE.** Vel generatiōem dicit nouam generatiōem eccl̄ie
ſancte ſue: oſtendēs duraturū populu fideliū
vſq; ad id temp⁹ quo riſur⁹ ſit omnia: et euēt⁹ verbo
rum ſaluatoris oculis apprehēder. **THEO.** Quia
enim turbatōnes et bella: et alteratiōes tam elemen-
torum et ceterarū rerū futurū eſſe predixerat: ne q̄ ſuſ-
piceare ſq; et ipa christianitas peritura foſet ſub-
iungit. **EVSE.** Celum et terra transiſt: verba autē mea nō
transiſt. q. dicat. Etſi cūcta commoueātur: fides ta-
men mea non deficit. Ex quo innuit ecclesiā p̄fer-
re toti creature: ſed creatura patietur alteratiōem:
fideliū vero ecclesia et sermones euāgelij p̄maebūt.

GREGO. in home. Vel aliter: Celum et terra trā-
ſibunt et. q. dicat. Omne quod apud nos durable
eſt: ſine mutatiōne durable ad eternitatē non eſt:
et omne quod apud me transire cernit: ſic ſi ſine
transitu tenetur: quia ſine mutabilitate manentes
ſentītias exprimit ſermo me⁹ qui transiſt. **BEDA:**
Celum autē quod transiſt: non ethereū ſiue ſide-
reum ſiue aereū: a quo aues celi nominātur intelli-
gere debemus. Si autē terra transiſt: quomodo ec-
cliaſtæ dicit: Terra in eternū ſtat: ſed aperta rati-
one celum et terra per eam quā nunc habent imagi-
nem tranſiſt: attamē p̄cēntiā ſine fine ſuſiſtūt.

ATTENDITE. autē uobis ne forte
grauētur corda uestra in crapula et
ebrietate et curis huius uite: et ſuper-
ueniat in uos repētina dies illa. Tā
quā laqueus enī ſuperueniet in om-
nes qui ſedent ſuper faciem omnis
terre. Vigilate itaqz omni tempore
orantes: ut digni habeamini fugere
iſta omnia que futura ſunt: et ſtare
ante filiu hominis.

THEO. Dofuit ſupra dñis terribilia et ſensibilia
malorū indicia que occupabūt peccatores: ſed ſtra
hec mala remedū eſt cautela et oratio. vnde dicit:
Attē. aut̄ vo. ne for. gra. cor. ve. in crapu. et ebrietate.
BASI. Singulū animaliū a dītōre omniū deo
habet intrīſicus cauſas faciētes ad tutelā dīſtentie

Lucas

ppe, ppter qd et christus nobis dedit hanc mentiōem: vt que illis a mā: hec nobis auxilio ratōis et cautela contigat. **F**ugientib⁹ quidē p̄tū: vt irōnabilia fūgiūt mortifera pabula: inquirētib⁹ vo iusticiā sī illa herbas nutritiūas requirūt. et ideo dicit: Attēdite vobis. vt. si discernere possitis a salubri nocuū. Sed qm dupl'r contingit attēdere: hinc quidē corporis oculis: illinc vero p̄ intellectuā virtutē: ocul⁹ corporis virtutē nō attigit. Restat igit⁹ dictū ēē de ope intellect⁹. Attēdere, h⁹ est vndiq⁹ circūspicite vos: pugil hñtes ad vestrā custodiā aie lumē. Neq⁹ aut̄ dirit: Attēdite vestris aut̄ eis que circa vos sunt: h⁹ vobis vos. n. estis intellect⁹ et aia: vestri aut̄ corp⁹ ē sensus. **L**rica vos aut̄ opes artes et reliqua vite suppellex: quib⁹ nō monet attēdēdū: sed aie cui⁹ p̄cipua cura hñda. **F**adē vo admonitio egrotates sanat: et sanos pficit: seruatores p̄ntū: p̄suatores futuroz: non alie nouū cēsores: sed suoz scrinatores: nō dimittētes in tellectū seruū fieri passionū: sed irrōniale aie subiçentes rōnali. **U**r aut̄ sit attēdēdū subiçit dicens: Ne forte graueſ corda vestra in'rapula et ebrietate et curis hui⁹ vite. **TYTVS**: q. d. **L**anete ne lumina mētis vestre graueſ. **C**ura naq⁹ p̄ntis vite et rapula et ebrieras fugāt paudētiā: quassant fidē: operāt naufragia. **BASI**. Et aut̄ ebrietas nimi⁹ vīsi vīni: rapula vo anrieras et nauica que est in ebrietate: a motōe capitis greco vocabolo dicta. Sicut igit⁹ ci bīs vt nō efuriām⁹: sic et potib⁹ ne siti patiamur vtē dū est: vitādo diligēti⁹ lapsum. **F**allar. n. ē vīni inge stio: aia aut̄ vīno libera prudētissima erit et optimā sed humecta vīni vasezib⁹ q̄si quadā nube relatur. **A**uriositas aut̄ hui⁹ vite q̄uis nibil inhibitoy ḥtinē videat: si tñ ad cultū diuinū nō coadiūnet: vitāda ē. **E**t q̄re h⁹ direrit ondit subdēs: Et supue. in vos repe. di. illa. **THEO**. Nō. n. cū deliberaſ ſōe veniet dies illa: sed ex improuoſo et furtim capiēs tanq̄ laque⁹ nō cauētes. vi de sequit: **L**anq̄ la. n. lūgine. i. om. q̄ fe. su. fa. om. terre. Qd diligētius diſcenti p̄t. **A**ripit .n. dies illa ſedētes in ſuſcie terre q̄fi im̄p̄meditas. ros et ferſes. Quotquot vo ſunt ſolertes et agiles ad bonū: nō ſedētes et ſociātes in terrenis: ſed iugtes ab eis ſibi dicētes. **S**urge vade: qm̄ non eſt hic tibi req̄es: talib⁹ nō eſt illa dies et laque⁹ et diſcrimē: ſed vt dies festiu⁹. **EVSE**. **P**redicta igit⁹ docuit eē at tēdenda ad cauēdā grauedinē inde. p̄ueniēt. vii ſequit: **V**igi. ita. oſ tpe: orā. vt dig. ha. ſuge. iſta em. que furt. ſunt. **THEO**. ſ. ſamē: p̄ſte: et cēta hmōi que tpalr electis et aliis imminēt: et ea q̄ poſtmodū accidit eis penniter. Illa. n. aliter cape nō poſsum⁹ nī p̄ vigilias et oſdēs. **AVG**. te cō. euā. Hec intel ligis illa figura quā matthe⁹ cōmemorat: que nō debet fieri i hyeme vel ſabbato. Ad hyemē ptinent cu re hui⁹ vite: que tristes ſunt velut hiēs. Ad ſabbatus vo rapula et ebrieras: que carnali leticia luxuriqz coz ſubmergit atqz obruit: quod malū ſabbati noſe ſignificat: quia illo die indei delitiis affluūt: dū ſpirituale ſabbatu ignorat. **THEO**. Et quia christianū decet nō ſolū fugere mala: ſed etiā nīt ad gliam' exē quendā ſubdit: Et ſtare ante filiū homis. Hec eſt ei angelica gloria ſtare ante filiū homis deū noſtrū: et facie eius iugiter cernere. **BED**. Et certe ſiquis ſapiens medicus p̄cipiet attēdere a ſucco alicui⁹

herbe: ne repētīn⁹ interit ſuperſieniat: magno ſu dio medici mādata ſeruarem⁹. Nunc aut̄ ſaluatorē admonet ebitet et trapula et curas ſeculi eē ca uendas: his ſauciari et ſumī nō timet: qui fidē quā medici dictis p̄bēt: dñi verbiſ p̄bēre cōtēnit.

Erat aut̄ dieb⁹ docēs in templo: noctib⁹ uero exiēs morabat in mōte qui uocat oliueti. Et ois ppl's mani cabat ad cū in templo audire eum.

BED. Que verbis precepat domin⁹ ſuis ſiſmat exemplis. nam qui nos ante iudicis aduentū et ierū tu ſingulorū exiū ad vigilādū horat⁹ eſt et orādū: et ipē imminēte tempe paſſiōis ſue doctrine vigiliū et p̄cib⁹ inſtat. unde dicit: Erat aut̄ dieb⁹ docēs in templo. In quo ſuo exemplo inſinuat h⁹ eſte digne deo vigilar: vel dicto vel facto primis viā veritatis oſtēdere. **CIRYL**. Que aut̄ erat que docebat: nī transcedentia cultū legis. inſtabat. n. tcm⁹ quo de bebat umbra in veritatē traſformari. **THEO**. La cierūt aut̄ euā geliste pleraq⁹ documētū christiq⁹ cum per triennū ſere p̄dicauerit: documēta eius q̄ conſcripserūt: dicet aliquis vix ad vīni diei ſmonē ſufficere. Ex plurib⁹ ergo pauca deſcribētes: degeut nobis quicdā gulfū dulcedinis doctrine ipſi⁹. Qui dit autē nobis domin⁹ q̄ oporteat noſu et quiete alloqui deū: et in die p̄dēſſe hominib⁹: et colligere q̄ dem in nocte: diſtribuere vero collecta in die. unde ſubditur: Noctib⁹ vero exiēs morabat in monte q̄ vocatur oliueti. Non quaſi opus habēs orōne: ſed ad exemplū dādūm hoc egit. **CIRYL**. Quia uero eloquū eius in potestate erat: et potentiā ſe traſferbat in ſpiritālē cultū que per moſen et p̄cib⁹ traſta ſuerāt in figuris: popul⁹ eum audi⁹ au diebat. vi de ſequit. Et emnis popul⁹ manicabat. i. mane venire accelerabat. Ad eū in templo audire eum. P̄ populo autē ante lucanū veniēt ad eum cō gruierat dicere: De⁹ de⁹ meus: ad te te luce vigilo.

BEDA: **M**ystice autē et nos cum inter proſpera ſobrie et pie et iuſle cōuersamur: dieb⁹ in templo co cemus: quia formā boni operis ſidelib⁹ p̄bētes: no cibis uero in mōte olineti moramur: quia in tenebris angustiarū ſpiritali conſolatōe respiram⁹: et ad uos queq; popul⁹ manicat: cum vel diſcuſiſ ſoperibus tenebarū: vel cunctis nebulis p̄ſſurāt uos imitantur.

CA.XXII. **A**propinquabat aut̄ dies ſe ſlus azimorū qui dī pascha. **E**t quicrebāt p̄ncipes ſacerdotuz et ſcribe: quomodo ielū inter ſicerēt: timebant uero plebez.

CHRY. Umbra noſtroz fuerūt ſeſta iudaicæ: et iō ſi q̄ſueris a iudeo de pascha et azimis: nil magni p̄feret: ſmeozās liberatōem ab egypte. Siq̄s aut̄ a me q̄ſerit: nō audiet egyptū nec pharaonē: ſed abſolutēcez eroſo et tenebrap̄ diabol: ſi p̄ moſe h⁹ p̄ filiū dei. **GLO**. Ad c̄ ſaſſiōe enarrādā accedēs euā gelista p̄mitit de figura dicens: App̄e p̄in orabat autem dies ſeſlus azimorum qui dicitur pascha.

BED. Pascha quidē hebraice dicit̄ phāse. non a pāliōe; sed a transitu nominat̄: eo q̄ exterminator videt̄ sanguinē in forib⁹ iſi felitari p̄trāſierit: nec p̄ cūſerit p̄nogenita eoz. **Vel** ip̄e domin⁹ p̄bēs auxiliū populo suo desup ambulauit. **Hoc** autē inter pascha et azima distat: q̄ pascha ip̄e sol⁹ dies appellatur: in quo agn⁹ occidebat ad vespam: hoc ē. viiiij. luna p̄m̄ mensis. re. aut̄ luna q̄n̄ egressus est de egypto: succedebat festiuitas azimorū septē dieb⁹ vñq; ad vigintiā p̄m̄ dīe eiusdē mensis: unde euāgelij scriptura indifferēter vñp̄ alio ponere solet: vnde hic dīcī dies azimorū qui dīcī pascha. **Significat** nūt p̄ mysteriū q̄ christ⁹ semel p̄ nobis passus: p̄ totum temp⁹ hui⁹ seculi qđ septē dieb⁹ agit̄ in azimis frēceritatis et veritatis p̄cepit eū viuēdū. **CHRY.** p̄incipes aut̄ sacerdotiū nefarias res tractat̄ i festo inde legunt̄: **Et** q̄re. p̄m̄. sacer. et scri. quō ie. inficerēt. **Vores** qđē vñp̄ p̄ceperit esse p̄ncipē sacerdotū: et illo defuncto creari aliu. **Tūc** vñ cu incipet iudaici r̄eūsolutiū: multi erāt p̄ncipes sacerdotū annūati crati. **Ni** ergo volētes iesum occidē nō metuūt diuinare. **Et** tpe sacro mai⁹ incurrit p̄cti cōtagiū: s̄ vñq timet humana. vnde sequit̄: **Lime. ve. plebem** **BED.** Nō qđē sedītōem mēnuētes: s̄ cauētes ne aurilio p̄oli de suis manib⁹ tollēt. **Pec** aut̄ ante bīdū p̄sche cōgregatis eis in atrio cayphe matthe⁹ acta atestatur.

Intravit aut̄ satbanas in iudā q̄ cognōiaſab̄ ſchariōth: uniūz de duo deci: et abijt et locut⁹ ē cū p̄ncipib⁹ ſacerdotū et magistratib⁹ quēadmodū illū traderet eis. **Et** gauiſi ſūt: et patiſunt pecunia illi dare. **Et** ſpōpōdit. **Et** querebat opportunitatē: ut traderet illū ſine turbis.

THEO. Quia dictū est q̄ p̄ncipes ſacerdotū q̄res dīcī modū quo interficiētes ielum nullū incurrerēt pīculū: **Sequēter modū** qui eis occurrit narrat̄ cum dīcī: Intrauit aut̄ satbanas i iudā. **TYTVS.** In iudā satbanas intrauit: nō impelleſ: ſed patulū inueniēt bōſtū. nā oblit⁹ oīz q̄ viderat: ad ſolā auariciam vīngebat intuitū. **CHRY.** Ponit aut̄ ei⁹ cognōiaſab̄ ſchariōth. Erat enī aliud. **TYTVS.** Subdit aut̄: Un⁹ de duos decim. Nam numerū adimplēbat: nō aut̄ fungebat̄ apīca dignitatē. **CHRY.** Vel hoc addit̄ euāgelīta velut abſonū qđē: ac h̄ dicer̄. erat de p̄bō ro diligēt⁹ electo. **BED.** Non est autem huic cōtrariū quod iohānes dicit: Post buccellā inēſſe in eum satbanā: quia nūc intrauit: et quaſi alienū tentaret: nūc aut̄ quaſi propūm ad quecuoq; vellet agenda attraberet. **CHRY.** Attēde aut̄ magnā iurē nequiciā: tum quia per ſe pficiſſi: tum quia p̄ p̄cio hoc facit. **Sequēt̄ enim.** Et abijt et locut⁹ eſt p̄ncipib⁹ ſacerdotū et magistratib⁹ quēadmodū illū traderet eis. **Et** gauiſi ſunt. **THEO.** Magistrat⁹ bic appellans prepositi constructionū templi: vel etiā illi quos romani populo p̄ficerāt: ne p̄uerent in

tumultus: erāt enī ſeditioſi. **CHRY.** Propter auariciam autē iudas factus eſt talis. **Sequēt̄ enim:** Et pacti ſunt pecunia illi dare. Tales enī auaritia generat paſſiones: reddit impios: et deū ignorare compellit: qđi millies benefiū ſit eis: ad nocēdū impelli. vnde et hic ſequit̄: Et ſpōpōdit. **THEO.** i. pepegit et promiſit: et querebat opportunitatē ut eū traſderet ſine turbis. i. querebat eum tradere quādo videret eum ſeo: ſum exiſtentē ſine turbis. **BEDA:** Multi aut̄ iude ſcelus exhorēt̄: nec tamē cauent̄. qui enī charitatis et veritatis iūra ſpōnit: christū qui eſt veritas et charitas pdit: maxime cum nō infirmitate vel ignorātia peccet: ſed ad ſimilitudinē iude q̄rat opportunitatē: ut arbitris absentib⁹ veritatem mendacio: virtutē criminē immutet.

Venit aut̄ dīcī azimorū: in qua neceſſe erat occidi pascha. **Et** misit petrū et iohānē dicēs: Eūtes parate nobis pascha: ut māducem⁹. **Et** illi dixerūt: Ubi uis parem⁹? **Et** dixit ad eos: Ecce introcūtib⁹ uobis in ciuitatē occurret uobis homo quidaz amphorā aque portans: ſequimini eū in domū in quā intrat: et dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi magister: Ubi ē diuersorū: ubi pascha cum diſcipulis meis manducē. **Et** ipſe ostēdet uobis cenaculū magnū ſtratum: et ibi parate. Eūtes autē inuenerūt: ſicut dixit illis: et parauerunt pascha.

TYTVS. Ut nobis domin⁹ celeſte pascha dimiteret: typicū māducāuit: figurā remouēs: ut veritas locū obrineret. vñ dī. **Venit** aut̄ di. azi. in q̄ ne. erat oc. pascha. **BED.** Dies azimorū: pasche q̄rtadecimā p̄m̄ mēſis appellat: q̄n̄ fermēto abieſto pascha. i. agn⁹ occidi ad vespā ſlueuerat. **EVSE.** Siq̄s at dīcat: Si p̄ma azimorū diſcipuli ſaluatori parat pascha ḡ et eadē die oī nos pascha celebrazre. Dicem⁹ h̄ non fuſſe monitōem: ſi historiā facti: qđ accidit tpe ſalutifere paſſiōis. Aliud aut̄ ē narrare geſta vetera: et aliud ſancire: et poteris ſtatuta reliquē. Quietiā ſaluatoris nō egit pascha cu iudeis q̄n̄ agn⁹ imolabāt. nā illi qđē h̄ egerūt in paſceue: q̄n̄ paſſ⁹ ē dīs: vñ n̄ itroierūt in atriu pilati et māducāret pascha. erq⁹ n̄. veritati inſidiati ſūt: vñv veritatis a ſe expulerūt: n̄ p̄mo die azimorū quo die debebat imolari pascha manducātes ſolitū ſibi pascha. erāt. n̄. erga aliud attēti: ſi die ſequēti p̄ illā que erat azimorū ſecūda. **Dīs** vñ p̄ma die azimorū: h̄ ē q̄nta feria ſabbati: pascha cu diſcipuli pegit. **THEO.** Attēde aut̄ q̄nta feria: mittit duos ex diſcipulis ſuis ad parādū pascha petrū. ſ. et iohānem: alter: ſ. et diligētē: alter: et dilectum. vnde ſequitur: Et misit petrū et iohānem dīcens: Eūtes parate nobis pascha et manducemus.

Lucas

Per omnia manifestans q̄ vscq; ad extremitum vite nō est aduersat legi. Mittit autē eos ad alienā domum. nam nulla dom' erat ei neq; discipulis suis: alioqñ apud aliquē eorū pascha celebrasset. et ideo subdit: At illi dixerūt: Ubi eis parentus? **BED.** qđ dicant: Non hēm' domiciliū: nō habem' tabernaculū. audiāt quib' edificādarū domozū cura est: cognoscāt christū omnīū dominū: locū vbi caput reclinaret non habuisse. **CHRY.** Lūz autē ignoraret ad quem nitterent: signū dedit eis: sicut et samuel sauli. vnde subdit: Et dixit ad eos: Ecce introeūtib' vobis in ciuitatē: occurret vobis homo: amphora; aque portās: sequimini eum in domū in quā ītrat. **AMBRO.** Primi maiestate diuinitatis adverte: cum discipulis loquē: et iam nouit quid alibi sit futurū. deinde dignatōm eius intuere: quia nō p̄sona dūtis aut potētis eligit: sed pauper ambitur et angustū hospitiū paupis: ampli' nobiliū edibus anteferit. Sciebat autē domin' nomen ei' cui' sciebat mysteriū et occursum: sed ideo sine nomine designat et ignobilis estimeſ. **THEO.** Vcl ideo mittit eos ad hoīem ignotū: et ostendat q̄ passiōēm velū tarie subiit. Qui. n̄ mente hui' ignoti viri subegit ut eos suscipere: poterat quodcūq; voluisset cum ius deis tractare. dicit autē quidā: q̄ ideo nō dixit nō men hominis: ne pdito: cognito nomine domum panderet phariseis qui venientes cepissent eum priusq; cena fieret et spiritualia mysteria discipulis fēdēt sed quibusdā īdictis in quandā domū dirigit eos. vnde sequit: Et dicitis patrifamilias dom': dīc tibi magister: vbi est diuerſorū: vbi pascha cū discipulis meis māducē. Et ipse vobis oīdet cenaculū magnū strūtū: et ibi parate. **GLO.** Quib' signis inuētis discipuli solicite que mādata ei' fuerant implerit. vñ sequit: Eūtes autē inuenerūt sicut pdixit illis iesus: et parauerunt pascha. **BED.** Hoc pascha exponens apostol' ait: Pascha nostrū immolat' est christ'. qđ quidē pascha tūc necesse erat occidi: quasi paterno cōſilio ac diffinitōe sanctitū: qui h̄ die sequēti hoc ē .x. luna sit crucifix'. hac tamē nocte qua agn' imo labaf a iudeis tent' ac ligat' immolatōis hoc ē passionis sue sacrauit exodiū. **THEO.** Intelligam' autē dīc quidē azimorū totā coueriatōni que est in luce spirituali nullā redolentē vetustatē p̄me prevaricatōni ade: in qua viuētes nō decet delectari in christi mysteriis. **ECCL.** Hoc autē mysteria petr' et iohannes parant. i. actio et contēplatio: feruor celi et māsuetudo pacifica. **DIS.** Autē paratoib' occurrit homo: qui per pdicta reperim' statū homis qui creatus est ad imaginē dei: qui portat amphora; aque q̄ significat grām spūsancti. Amphora autē est humilitas cordis humiliib' enī dat grām: qui se cognoscūt esse terrā et puluerē. **AMBRO.** Vcl amphora est mēſura p̄fector: aqua autē est que sacramētu christi ēē meruit: que lauare meruit non lauari. **BED.** Parat autē pascha vbi aque infert amphora: quia temp' adest quo veri pasche cultorib': typic' de limine auferat crux: et ad tollēda crimina viuifici fontis baptisma consecrat. **ORIGE.** sup mattheū: Ego autē puto q̄ homo qui ingredientib' discipulis in ciuitatē occurrit amphora; aque portās: erat quidam minister patrifamilias: portās mādatoriam aut potabilem

aqua in vase fictili: quē puto esse moysen spiritales doctrinā portantē in corporib' histōris. Qui autē nō cōsequuntur spiritualiter cū: nō celebrat pascha cū iesu. Attēndam' ergo ipo domino cōstituto nobis cū ad superiorē locū: in quo est diuersorū: quod de mōstrat ab intellectu qui est in vnoquoq; hoīe patrifamilias: discipulis christi. Nec autē dom' supiorū sit nobis magna vt capiat iesum verbū dei qđ non capiſ nisi a magnis sensu. Et fit dom' hec a patrefamilias. i. intellectu p̄parata filio dei: et fit mundata nullo modo h̄is malicie sordes. Sit etiā dom' illi' p̄nceps: nō qualibuscūq; cognitū h̄is nomē. Unde mystice dicit fm mattheū: Ite ad quendā **AMB.** In supiorib' autē magnū habet stratiū: vt magnū meritum eius aduertas in quo domin' cum discipulis sublimū virtutū ei' delectatōe requiescerit. **ORI.** sup mattheū: Scire autē debem' qđ qui in epulatio nibus et sollicitudinib' ſecularib' sunt: nō alcēdunt in domū illam' superiorē: et ppterā nō celebrat cū iesu pascha. Post sermones. n. discipuloū quib' cāthecizauerūt patrifamilias. L intellectū venit et diuinitas coepit a discipulis in domo p̄dicā.

Et cū facta effet hora discubuit et duodecim apostoli cū eo. **Et** ait illis: Desiderio desiderauit hoc pascha māducare uobiscū anteq; patiar. **Dico** enī uobis: quia ex hoc nō māducabo illud: donec impleatur i regno dei. **E**t accepto calice gratias egit: et dixit: Accipite et diuidite inter uos. **Dico** enim uobis q̄ nō bibam de generatōne uitis: donec regnū dei ueniat.

CIRYL. Postq; discipuli pascha parauerat agitur de pasche comestōe. vnde dicit: Et cū facta ēt hora: discubuit et duodecim apostoli cū eo. **BED.** Hora māducādi pasche designat quartādecimā diem p̄mi mensis pdictā ad vespam. xv. luna iā terris apparet. **THEO.** Sed qualiter domin' oſcibit re dicit: cum iudei stantes pascha manducarēt: dīcūt ergo q̄ cum manducauissent legale pascha ac cubuerūt fūr' cōmūnē vsum māducātes quodam alios cibos. Sequit: **E**t ait illis: Desiderio desiderauit hoc pascha māducare vobiscū anteq; patiar.

CIRYL. Quod ideo dicit: quia discipul' auaria pdictōis temp' explorabat: sed ne traderet eum ante festū pasche: nō explicauerat domin' domū vel vīz penes quē pascha pageret: cui' cām per hec vba oīdit. **THEO.** Vcl dicit: Desiderio desiderauit. q.d. Hec ultima mībi cena vobiscū est. ppter qđ et amabilis est mībi: sicut et qui pegere pfecturi sunt vīta verba suis dulcius p̄fert. **CHRY.** Vcl hoc dicit: quia post illud pascha crux imminebat. Inuenit' autē pluries eū pdicāte suā passionē: et eam cupiēt euenerit. **BED.** Desiderat ergo p̄mo typicū pascha cū discipulis māducare: et sic passiōis sue mādo mysteria declarare. **EVSE.** Vcl aliter: Cū dīa noui

Ca.xxii.

pascha celebraret: opportune dixit: Desiderio desi-
deravi hoc pascha. i. nouū mysteriū noui testamen-
tiō tradebat discipulis: qđ plures ante eū pphes-
te & insti cupuerāt. Sed t̄ ipē sitiens cōmūnē salu-
tem. hoc tradebat mysteriū qđ toti mūdo compete-
ret. Pascha vero moysi statutū erat in vno loco. s.
in bīenfāle celebrari. vñ non cōgruebat oībus gen-
tib⁹. c. iō nō erat desideratū. // EVSE. Et hoc hebi
omittari clementia de carnis eū redargui poterat:
nō manducate pascha iudeorū. vñ signanter dicit:
Hoc pascha. ne quis ad aliud iuertere posset. // BE-
DA. Sie ergo oīis legalis pasche approbare exigit
t̄ hoc ad sue dispelationis figurā docēdo p̄tinuisse
rurū ultra carnaliter exhiberi. vñ subdit: Dico enim
vobis qđ et hoc nō māducaabo illud donec implea-
tur in regno dei. i. nequaqđ ultra mosaicū pascha ce-
lebrabo donec i ecclēsia sp̄iritualiter itellecūt cōplea-
tur. ipa enī ē regnū dei: fm illud: Regnū dei intra-
nos est. Ad verū autē illud pascha cui finē deside-
rabat iponere ptiner etiam illud qđ subdit: Et acce-
pto calice grās egit & dixit: accipite & diuidite inter
vos. Ob hoc grās egit qđ vetera trāstitura & ventura
faecit omnia noua. // CIRYL. Demēto ergo cū ad
mēlā federis: qđ post mēsam oportet te orare atqđ
io ventre iplex sobrie: ne grauat? nequeas genufle-
ctere & supplicare deo. Nō igis post escas ad lectū
sed ad orationem vertamur. Evidēter enim h̄ c̄bri
sins significavit: qđ post escas nō somn⁹: nō cubile:
sed oratio & sacrari lectio scripturarū succedere de-
bet. Sequit̄. Dico enī vobis qđ nō bibā de genera-
tione vnius: donec regnū dei veniat. // BEDA: Pōt
quidē hoc & simpliciter accipi: qđ ab hac hora cene
rig ad cēpus resurrectiōis qđ ē regnū dei erat vētu-
mis vni bibitur? nō esset. postea nāqđ cibū potūqđ
sumpsisse ei testaf petr⁹ dices: Qui māducauimus
cibūn⁹ cū illo postēs resurrect. // THEO. Dicitur
in resurrectiō regnū dei: qđ morte extermiuit. vñ
etiam ait. Dis regnauit: decoz̄ idut⁹ ē. s. formosi
amic⁹: fm Ilaī acuta corporis corruptela. Resur-
rectione aut adueniēte iterū cuīz discipulis bibit: vt
phare & resurrectio nō eat phāntastica. // BEDA:
Sed multo oīsequiētū ē: vt sicut supra typicū agnī
eūm: sic & potū pasche neget se gustaturum: donec
ostenā gloria regni dei fides mundi adueniat: vt p̄
duo maxima legis edicta: escā. s. & potū paschalē sp̄i-
ritualiter imitata: disceres oīa legis sacramenta ad
spiritalem obseruantia fuisse transserēda.

Et accepto pane gratias egit: &
fregit: & dedit eis dicens: Hoc est
corpus meū: qđ pro uobis datur.
Hoc facite i meā cōmemorationē.
Humiliter & calicē postqđ cenauit di-
cens: Hic est calix nouū testamen-
tū in sanguine meo: qui pro uobis
fundetur.

BEDA: Finitis pasche veteris solēnijs: trāstūt ad
nouū qđ in sue redēptōis memoria ecclesiā frequē-
tare desiderat: p̄ carne agni & sanguine: sue carnis

sanguinisqđ sacramentū i panis ac vini figura sub-
stituēt: sacerdos in eternū factus fm ordinē melchi
sedech. vñ dicit: Et acce. pane gratias egit. sicut & de
veterib⁹ terminādīs gratias egerat: nobis exemplū
tribuēt i omni boni operis inchoatiōe & pfectiōne
deū ēē glorificandū. Sequit̄. Et fregit. Frāgit ipse
panē quē porrigit: vt oīdat corporis sui fractionez.
nō sine sua spōte futurā. Et dedit eis dicens: Hoc est
corp⁹ meū quod p̄ vobis tradef. // GRE. n̄ selenus:
Panis enī ante cōsecrationē cōmūnis panis: s̄ vbi
cōsecrat mysterio fit: t̄ dī corp⁹ christi. // CIRYL.
Nec dubites an hoc verū fit eo manifeste dicente:
Hoc est corp⁹ meū. sed poti⁹ suscipe verba salvato-
ris in fide. Lū enī fit veritas: nō mētitur. Insaniunt
igis dicētes mysticā benedictionē sanctificatōe cel-
lare: si que reliquie remāserint ei⁹ in diē subsequen-
tem. Nō enī mutabilis sacro sanctū corp⁹ christi: sed
virt⁹ bñdictionis & viuificatiōna grā iungis in eo est.
Virt⁹ enī viuificatiōna dei patrie vniogenitiū verbū ē
quod caro factū ē: nō desinēt esse verbū sed efficiēs
carnē viuificatiōnā. Si enī in aliquo liquore modi-
cū panis imiseris: reperies h̄c ibibitū qualitatē illi
us. H̄c viuificatiōni dei verbū vniēs seipm propriē
carni: fecit eā viuificatiōnā. Nunqđ ergo & quoniaz
i nobis vita dei est: dei verbo exīte in nobis viuif-
catiōnē erit nostrū corp⁹. Sed aliud ē fm p̄cipiativ
onis habitudinē nos habere in nobis dei filiū: alio
ipm fuisse factū carnē. i. corp⁹ sumptū ex alma vir-
gine p̄p̄rii corp⁹ effecisse. Decebat ergo eū nostris
quodāmodo vniū corporib⁹: qđ sacrā ei⁹ carnē & p̄
ciōsum sanguinē que accipim⁹ i bñdictione viuifi-
catiōna in pane & vino. Ne enī horeremus carnē &
sanguinē apposita sacris altarib⁹. cōdescendēs de⁹
nostris fragilitatib⁹ iſliū oblatis vim vite. Conuer-
tens ea in veritatē pprie carnis: vt corp⁹ vite quasi
quoddā semen viuificatiōni iuueniat i nobis. vñ sub-
dit: Hoc facite i meā cōmemorationē. // CIRYL. su-
per iohannē: Hoc fecit christ⁹ oucē nos ad maius
amicitie fed⁹: suamqđ claritatē declarās erga nos:
p̄estās se nō solū videri desiderātibus: sed & palpa-
re & cōedere & amplecti & totū affectū explere. Igis
vt leones flammā spirātes: sic ab illa mensa discedi-
mus terribiles facti diabolo. // BASI. Disce antem
quo pacto decet edere corpus christi: in memorīa. s.
obediētie christi vñqđ ad mortē: vt qđ viuūt n̄ ampli⁹
in se viuāt: sed i eo qđ pro eis mortu⁹ ē & resurrexit.
THEO. Duos autē calices lucas cōmemorat: de al-
tero quidē supradidicit. Accipite & diuidite inter vos:
quē dicet alicqđ esse typū veteris testamēti: alterum
vero post panis fractionē & distributionē ipse par-
titur discipulis. vñ subdit: Similiter & calicē postqđ
cenauit. // BEDA: Subandit: dedit eis: vt sit plena
cōstructio. // AVG. de cō. enā. Vsel qđ lucas bis de
calice cōmemorauit: pa⁹ aīcē panē daret: idē post
qđ panē dedit: illud quod supius dixit: p̄occupauit
vt solet: illud vero qđ ordīcē suo posuit: nō cōmem-
orauerat supius. Utriq̄ autē cōiunctū eandē senten-
tiā facit: que illoū ē. s. matthei & marci. // THEO.
Nom̄iat autē dñs h̄c calicē nouū testamēti. vñ seq-
tur: Dicēs: hic ē calix nouū testamēti i sanguine meo
qđ p̄ vobis effundet. significās nouū testamētū i
suo sanguine ex ordīū lumere. nā i veteri testamēto

Lucas

sanguis animalium affuit: cū data fuit lex: nunc vero sanguis verbi dei significat nobis nouū testamētū. **L**ū aut dicit: Pro vobis. nō significat p̄ solis apostolis corp̄ christi datū r̄ sanguinē effusum fuisse: sed cā totū huāne nature. Et vet̄ quidē pascha ad remouēdā fuitutē egypti fiebat: sanguis autē agnī ad primogenitorū custodiā: nouū vō pascha ad peccatorū remissionē: sanguis autē christi ad cōseruatio nē eorū q̄ dedicati sūt deo. **CHRY.** Dic enim sanguis opatur i nobis imāgīz regiā: nobilitatē aie n̄ p̄mittit marcescere: p̄tinus irrigās aīam: magnāqz iſpirās virtutē. Hic sanguis fugat demones: aduocat angelos r̄ dñm angelorū. Dic sanguis effusus lauit orbē r̄ adiblē fecit celū. **V**ni p̄ticipes sanguinis sūt supnis virtutibus amicti regio palio: magis aut ip̄o rege iduti. Et sicut si mūndus acesseris salutē biter accessisti: sic si ibutus cōscientia praua: dānos se accedit in penā r̄ supplicia. Nā si q̄ impatoria coinqnat purpurā: pari pena plectum̄ cū eis q̄ diuelū lūt: absurdum non ē si t̄ q̄ obſcena mēte corp̄ chriſti recipiūt: pari pena plectum̄ cū his q̄ illud clavis trāſfoderūt. **BEDA:** Quia vero panis confirmat vīnū vero sanguinē operat i carne: h̄ ad corpus chriſti: illud referet ad sanguinē. **V**erū q̄: t̄ nos in chriſto: t̄ in nobis chriſtu manere oportet: vīnū domini calic̄ aqua misceſ. teste enī iohāne. q̄ populi sūt. **THEO.** Primo autē oaf panis: secundario calix. prior enī ē in spiritualib̄ laboriosus ac̄r̄ velut panis: nō solū q̄ i vult̄ sudore laborat: sed etiā q̄ dū cōeditur: nō ē facilis ad glutiendū. **D**einde p̄ labores sequit̄ exultatio diuine gr̄e que ē calix. **BEA.** **D**A: Jō at tūc cenati cōmunicarūt apostoli: q̄ ne cene erat pascha typicū aī consumari: t̄ sic ad veri pasche sacramēta trāſiri. nūc aut i honorē tāti sacra mēti placuit magistris ecclesie: pri⁹ nos spiritualibus epulis refici: ac deide terrenis. **GRCVS:** Totū autē corp̄ r̄ sanguinē dñi suscipit etiā si mysteriorū partē accipiat. Sicut enī vīnū sigillū diversis totā suā figurā impartif: t̄ itegā manet post distributionē: t̄ sicut vna vox penetrat ad multōm auditus sic nulli dubiū sit corp̄ r̄ sanguinē dñi totū i omib⁹ reperiri. Fractio autem panis venerādi passionem significat.

Verūtamē ecce man⁹ tradentis me mecum est in mēsa. Et quidē fil⁹ hominis fm̄ q̄ diffinituz est uadit. **V**erūtamē ue homini illi p̄ quē tra detur. Et ipsi ceperūt querere inter se: quis esset ex eis q̄ hoc factur̄ ēct.

AVG. de cō.euā. Lū tradidisset dñs discipulis ca lice: rūtus de traditore suo locut̄ ē dicēs: **V**erūnū ecce manus tradentis me mecum ē in mēa. **THEO.** Qđ dixit nō solū vt oñdat se scire futura: sed etiā vt oñdat nobis pp̄nā bonitatē: fm̄ quā nō p̄termisit quin p̄sequeret ea que spectabat ad deū. Dat.n. nobis exemplū: vt vīc̄ ad finē satagam̄ lucrari peccatores: t̄ vt oñdat pditoris nequiciā: q̄ t̄ cōuia fieri nō erubuit. **CHRY.** Et p̄ticeps etiā mysteriorū cōuersus nō ē: fit enī scel⁹ ei⁹ vtrūqz imani⁹: tū q̄

tali p̄posito ibutus adiūt mysteria: tū q̄ adiēs meli or face⁹ nō fuit: nec metu nec brūficio nec honore. **BEDA:** Et tū nō designat ipecialiter: ne manifeſtus corrept⁹ ipudētior fieret. **T**ūtit autē crīmē in numero. vt agat cōſciens pniam. **P**redictū autē t̄ pes nā vt quē pudor nō vicerat: corigat denūciata ſupplicia. vñ seq̄. Et qui. fi. ho. fm̄ q̄ diffinituz ē vadit. **THEO.** Nō quasi n̄ valēs tueri ſeip̄: sed ſicut defunies ſibi mortē: ppter humānā ſalutē. **CHRY.** Sed q̄ iudas ea q̄ ſuit ſcripta praua intērōe agebat ne q̄s putet eū inorū tāqz dispēlatiōis munifrym ſubdit. **V**erūnū vēb homini illi p̄ quē tradet. **BEA.** **D**A: Sed t̄ vēb homini illi q̄ ad mēsam oñi idign⁹ accedēs i exemplū iude filiū homis tradit: non qui dē iudeis: sed peccatoribus mēbris ſuis. Et q̄ ſunt ſcrip̄t̄. xi. apostoli q̄ nihil cōtra dñm cogitarent: q̄ ſi pl̄ credūt magistro q̄ ſibi: timētes fragilitatē ſuaz querūt de peccato cui⁹ cōſciā nō habēt. **S**equit̄ enim: Et ip̄i cepe. querere inter ſe: quis ēt er eis q̄ h̄ factur̄ ēſet. **BA**. **S**icut enī i corporalib̄ paſſionib̄ ſūt multe quas nō ſentiuſ patiētes: poro magis adhibēt fidē cōecture medicor̄ q̄ ſuā ſenſibilitatē attēdant: ſic t̄ aie paſſionib̄ ſiḡ ſi le pecatū nō ſentiat: credere tamē debet hiſ q̄ plus poſt ſunt cognoscere ſua peccata.

Facta ē autē: t̄ contētio iter eos: q̄s eoz uideret esse maior. **D**ixit autē eis: Reges gentiū dominant eorū t̄ q̄ potestatē habēt ſup eos be nefici uocant. **V**os autē nō ſic: **G**ed q̄ maior ē in uobis ſiat ſicut minor: t̄ qui p̄ceſſor̄ ē ſicut miſtrator̄. Nā q̄s maior ē: q̄ recūbit: an q̄ miſtrat? Nōne q̄ recūbit? Ego at̄ in medio uestrū ſum ſicut q̄ miſtrat.

THEO. Lū iter ſe quererēt q̄s et dñm traditū: colequies erat adiūciē ſibi dicere. **E**u pdit̄ ea: t̄ ex hoc coacti ſūt dicere: ego potio: ego maior: t̄ ſimilia. vñ dī. **F**acta ē ait t̄ cōtentio iter eos q̄s eoz videreſ eē maior. **GRCVS:** Uel hec contentio videſ babuiſſe motiuū: q̄ ſi dñs ab homib⁹ transmigraret: oportebat aliquē fieri alioū p̄cipē: quas ſi dñs vice gerente. **BEDA:** Sicut autē boni i ſeru pfuris patrū q̄bus p̄ficiat ſi humiliē requirūt: ſic reprobi ſi qđ forte i electis reprehēſibile repererint: quā ſuas ex eo neq̄rias obtecturi libēter ſolēt amplexi. Jō multi ardētius legūt: q̄ facta ē cōtentio i ter discipulos chriſti. **AMB.** Si enī cōtendebant apostoli: nō excusatioi obtēdīt: ſed cautiōi ponit Laueam⁹ ergo ne i pdit̄ ſe aliq̄ iter nos de platio ne poſſit ee cōtentio. **BEDA:** Dōt̄ autē videam⁹: nō qđ cariales adhuc discipuli gafferit: ſed qđ iuſſerit ſpiritualis magiſter. **S**ecundū emi: dicit au.eis: Reges gentiū dominant eoz. **CHRY.** Gentiliū meminit: vt ex hoc rē virtuperandū oñdat. **H**ētiliū ē ambi re p̄uuntū. **CIRYL.** Sed t̄ blādi ſimones eis offe runt a ſubditū. vñ lequit̄: Et q̄ p̄tātem habēt ſuper

Ca.XXII.

cos benefici docentes. Sed illi quidem quasi extores a sa-
cris legibus huiusmodi subiacent morbis: vestrum autem
culmen est humilitate. viii sequitur: Uos autem non sicut: sed
quod maior est in vobis fuit sicut iunior. **BASIL.** Non er-
go eccliarum praesidentis dignitas: ne ab humilitate bea-
titudine coruat. Illud autem nouerit quod humilitas ve-
ra ministerium plurium est. Sicut enim quod pluribus misstrat
vulneratus et abstergit cuiuslibet vulneris sanie: non
lurit ministerium in eam elationis. Sic multo magis
in conmisa sunt cure fraternali languorum: ut omnis
mister reditur. pro oibus ratione: cogitare deum et esse
sicut. Et sic quod maior est: fuit sicut minor. Decet autem
et copiale obsequium ab his quod praesidet offerri: exemplo
enim lanatis pedes discipulorum. viii sequitur: Et quod preces
sicut fuit misstrator. Non est autem timendum: ne in subdi-
cto solutae humilitatis ppositum: dum ei a maiori seruis
curset in imitacione padit humilitas. **AMB.** Con-
siderandum est autem quod non ois honorificetur studio humi-
litatis definitur. Potest enim deferre alicuius propter seculi-
tati potest meriti utilitatisque contumeliam: tua edifica-
tio queritur non alterius: et ideo viae dabis oibus forma sen-
tientia non de platiode lactatia sit: sed de humilitate
coercentia. **BEDA:** In hac tamen forma a domino tradita
maiores non mutuam discretione operari habent: ne. scilicet ad ini-
stare regni gentium dominari subiectis: sed ab eis gaudeat
laudabilis antollus: et tamen contra delinquentium vita per zelum
in fine sine recti. Ad uerba autem exhortationis suum
adagio exemplum. viii sequitur: Nam quod maior est quod recubuit: an
quod misstrat. Nonne quod recubuit: Ego autem in medio vestrum
summis quod misstrat. **CHRY. q.d.** Non putes disci-
puli tui egere: te vero non illi? Ego enim quod nullo egeo:
quo emerita egerit celestia et terrestria: ad ministerium
alii gradus coelestes. **THEO.** Quidam autem se misstrau-
erent eis cum pane et calice distribuit: cuius misterij mem-
tionem facit: rememorans eos si de eodem pane comedere
sit: et de eodem calice bibere si ipse christus oibus mini-
stravit: non debet ois sentire. **BEDA:** Ut loquitur
de ministerio quo secundum iohannem eorum pedes lauit dominus
et magister: quis etiam verbo ministrandi possint oia quod
in carne gesitus intelligi: sed et sanguinem se per nobis
diffundere ministrando significat.

Uos autem estis quod permissisti mecum
in temptationibus meis. Et ego dispono
non uobis sicut disposuit mihi pater
meus regnum: ut edatis et bibatis super
mesam meam in regno meo: et sedeatis
super thronos iudicantes duodecim tribus israel.

THEO. Situt dominus predictori pronunciauerat vobis: sic
discipulis remanenter ecce contrario bona pronunciat di-
cor: Uos autem estis quod permissisti me in tempore meis. **BED-**
A: Non enim inchoatio patientis: sed perseverantia cele-
stis regni gloria donante: quod perseverantia quod constantia
se fortitudine metis vocatur: dicimus enim ex canticu colossianis
virtutum. **S**icut ergo dei secundum permanenter in temptationibus
eternis ducit ad regnum. **S**i enim complatati facti sumus
similitudini mortis eius: simul et resurrectio eius erimus.
viii sequitur: Et ego dispono vos: si dispono mihi pa- meus
regnum. **BEDA:** Regnum dei non est de hoc mundo. Non

aunt equalitas ad dominum sed similitudinis emulatio est. So-
lo enim christus plena imago dei est: propter expressam in se
paternae gratitudinis unitatem. **J**ustus autem homo ad imaginem
dei est: si propter imitationem divinae conuersationis simili-
tudinem mundum hunc dei cognitio contentat. viii et cor
pus christi edimur: et vite eterno possumus esse principes
propter quod sequitur: Ut edatis et bibatis uero men meum in regno
meo. Non enim vicit et poterit nobis proximi loco spodet:
sed coicatio gaudi celestis et vite. **BEDA:** Vel mensa
proposita oibus sanctis ad fruendum celestis est gloria
vite: quod esturum et futurum iusticiam saturabunt fruendo
desiderato gaudio veri boni. **THEO.** Non autem bene
dixit quasi futuris illic corporalibus escis: et quasi regno
suo sensibili futuro. erit enim illuc angelica conuersatio
sicut ad eis seducens predicit. Sed et paulus dicit non enim regnum
dei escas et potus. **CIRYL.** Sed ex his quod sunt apostoli nos
spiritualia designat. nam progratia quadam funguntur apostoli
reges terrenos: et eis quasi coniuncte considerantur. Ex huma-
no ergo iudicio ostendit: quod apud eum in primis honoribus
statuerent. **BEDA:** Nec enim immutatio dexter ex
celsti: ut quod nunc humilem gaudet ministrare conseruans:
tunc super dominum mesam sublimis: vite perpetue dabitur alac-
tur. Et quod hic in temptationibus iniuste iudicati cum domino per-
manent: illic cum eo super temptationes suos iusti iudices
veniant. viii sequitur: Et sedea super tertio. xii. iudi. xii. tribus
israel. **THEO.** Procedunt condamnates ex duodecim tribus
ifideles. **AMB.** Non autem xii. throni tantum aliqui
corporalis sunt receptacula sensibilis: sed quod secundum diuinam
similitudinem iudicant christus cognitione cordium: non
interrogatio factorum: virtutem remunerantur: iustitiae con-
demnans ita apostoli iudicium spirituale formantur: re-
muneratione fidei: execratione perfidie: etitate errorum
redarguentur: sacrilegos odio plequerentes. **CHRY.**
Non quod autem illuc sedebit et iudas. Sed considera quod
lex est data a deo per hieremiam: Si quod boni permisero
si cesarum indignus mulcetabo te. Et ideo loquens cum disci-
pulis: non simpliciter permisit sed addidit: Qui permisisti
me cum in temptationibus. **BEDA:** Ab eo ergo subli-
mitate permisisti iudas excipit. Nam et antecepit hec dominus
diceret: ex iussione credidisti eum. Excipiuit et illi quemque au-
ditus incomprehensibilis sacramentum vobis abiuruit retro.

Ait autem dominus simoni. Simon ec-
ce satanas expetiuit uos ut cribra-
ret sicut triticum. Ego autem rogaui per
te ut non deficiat fides tua. Et tu ali-
quid confirmans: confirmans fratres tuos.
Qui dixit ei: Domine tecum paratur sumi
et in carcere: et in morte ire. Et ille di-
xit: Dico tibi petre: non catabit hodie
gallus: donec ter abneges nosse me.

BEDA: Ne gloriantur undecim apostoli: et suis
viribus tribuerent: quod soli penitentia tot milia iudeorum di-
cerent in temptationibus permisisse cum domino: ostendit eos si
non inuictus se dominum eent opitulatioem: protegit: eadem pro-
cella cum ceteris potuisse cōteri. viii sequitur: Ait autem do-
minus simoni: Simon: ecce satanas expetiuit uos tetare: et ve-
luit quod triticum purgat velut a cōcuttere. in quo docet

Lucas

nulli⁹ fidem a diabolo: nisi oeo permittete tetari.
THEO. Dic aut petro dixit: eo q fortior: alijs erat
et superbi poterat i his q promissa erant a christo.

CIRYL. Vel ut ostendat q homies nihil exentes quā
tu p̄tinet ad hūanā naturā et lubricū mētis nostre n̄
decet: vi p̄fesse ceteris velit. et iō omis̄ ceteris venit
ad petrū ceteris plātū. vñ seq: Ego au. roga. p te vt
nō deficiat fides tua.

CHRY. Nō aut dicit: Ego p̄mis̄: s̄ Oraui. humiliter enī loquit tēdēs ad passū
onē: vt humanitatē demōstret. nā q nō deprecatione
sed iperio dixerat: Sup bāc petrā edificabo ecclesiā
mēā. et Libi dabo claves regni celoz. quō op̄ habe
bat oratōe vt cōcitatā vñ homis aiam coerceret?

Nō aut dicit: Rogauit: vt nō neget: sed ne deserat fi
de. **THEO.** Nā t̄ si paululū agitādus sis: habes tñ
recoditū semē fidei q̄uis deiecerit folia sp̄n tenta
toris: viget tñ radix: petij ergo lathanas te ledere tā
q̄i iuidēs tibi de mes dilectiōe. sed q̄uis egomet p
te sim dēpcat: tu tñ delinques. vñ seq: Et tu aliquā
cōuer. cōfir. fra. tuos. q. d. Postq̄ me negato plora
ueris ac penitueris: corobora ceteros: cu te p̄cipē
apostolū deputauerim. Hoc enī decet te q̄mētū
robur es et petra ecclesie. Hoc aut itelligēdū ē nō so
lū de apostolis q̄ tūc erāt: vt roboren̄ a petro: s̄
et de oib⁹ q̄ v̄sq ad finē mūdi futuri sūt fidelib⁹: ne
s. aliq̄s credētū diffidat vides eū q̄cū eēt apostolus
denegauit: ac iterū p penitētiā obtinuit progatiū:
vt eēt antistes mūdi. Admirare igī exuberatiā dīm
ne patiētē: ne diffidere discipulū faceret: nōdū pa
trato crīmē largiū ē veniā: ac iterū ipm̄ i apostolū
co gradu restituit dices. Confirma fratres tuos.

BEDA. q. d. Sicut ego tuā fidē ne deficiat orādo
pteti: ita tu ifirmiores fratres ne de venia desperēt
cōfortare memēto. **BEDA.** Laue ergo iactātia;
caue seculū. Ille iubet cōfirmare fratres suos q̄ dī
xit Dia relinquit⁹ et seculū sum⁹ te. **BEDA.** Quia
vero se dñs dixerat p̄ fide petri rogasile coſcius ille
plentis affectus fideiq̄ feruētis: sed futuri casus ne
scius: nō credit se vllaten⁹ ab eo posse deficere. vñ se
quis: Qui dicit ei: Dñe te. pa. sum et i car. et i mor. ire.

THEO. Pre nūmia quidē dilectiō flāmescit: et i
possibilita ſibi pollicet. Decebat aut audito ſemel a
veritate q̄ tētand⁹ eſſet nō ampli⁹ contēdere. Sed
dñs vides eū p̄ſumptuose loquētē: p̄mit tētatiōis
speciē. s. q̄ negatur⁹ eēt. vñ sequit. Et ille dixit dico
tibi petre nō cārabit hodie gall⁹: donec ter abniges
noſſe me. **AMB.** Petr⁹ quidē t̄ si sp̄n. p̄mpt⁹ co
pozis: tñ adhuc ifirm⁹ affectu denūciat dñm nega
tur. Neq̄ enī poterat diuine cōſtantia intentionis
equare. Paſſio dñi emulos habet: pares nō habet.

THEO. Vic aut magna doctrinā baurim⁹: q̄ nō
ſufficit humanū p̄pōtū abſeq̄ diuino ſubſidio. Pe
tr⁹ enī q̄uis feruētis eēt: derelict⁹ tñ a deo ſubplāta
tus fuit ab hoſte. **BASI.** Sciendū aut q̄ deo per
mittētē timorati lapſum patiunt⁹ q̄nq̄ ad fast⁹ pre
cedētis remediu. Sed q̄uis idē videat eēt delictū ti
morati et aliorū: refert nō modicū: nā timorat⁹ et q̄
buſidā iſidijs et pene put voluit peccauit. Alii vo n̄
lā gerēdo curā neq̄ ſui neq̄ dei peccāt: nō distiguē
tes iter peccare et agere virtuōsē. vñ reor et iuſſionis
modū i eis debere fore diuersum. nā timorat⁹ quo
dā iuuamie iđigēs: et circa eandē rē erga quā pecca-

uit iuſſia debs pferre. Alii vero cu totū bonū aie de
ſtruxerint: aſſligi et moueri et p̄ceptis ſubici debent:
quousq̄ ratū fit illis deū iuſſu iudicē eēt et cōtremis
ſcat. **AVG.** de cō.euā. Hoc aut q̄d hic dicit de pe
tri negatiōe p̄dicta: oēs quidē euangeliste cōmemor
at: sed nō oēs ex vna eadēq̄ occaſione fmōnes ad
eā cōmemorādā veniūt. nā matthe⁹ et marc⁹ eā ſub
iectūt postea q̄d dñs egressus ſe ex illa domo rbi mā
ducauerat paſcha: lucas vero et iohannes anq̄d inde
eſſet egressus. Sed facile poſſem⁹ itelligere aut illos
duos ea recapitulādo poſuiffe: aut iſtos p̄occupan
do: niſi magis moueret q̄ tā diuersa nō tñ verba: ſi
etia ſentētias dñi p̄mittūt qbus p̄mnotus petr⁹ illaz
p̄ſumptionē p̄ſſeret: vel p̄ dñ oīo vel cū dñ oīo morēdē:
vt magis cogāt itelligi ter eū exp̄ſſiſe p̄ſumptionē
ſuā diuersis locis fmōnis chriſti. et ter illi a dño re
ſpōſum: q̄ eū aī galli cantū eſſet negatū?

Et dixit eis: Quādo misi uos ſi
ne ſacculo et pera et calciamētis: mi
quid aliqd defuit uobis? At ille di
xerūt: Nihil. **Dixit ergo eis:** Ged
nūc q̄ habet ſacculū tollat: ſimilituz
et perā. Et q̄ nō habet uēdat tunicā
ſuā et emat gladiū. **Dico enī uobis**
quoniā adhuc hoc quod ſcriptū eſt
oportet ipleri in me: Et cu iniquis
deputat⁹ eſt. Etenim ea q̄ ſunt de
me finē habēt. At illi dixerūt: Do
mine: ecce duo gladij hic. At ille di
xit eis: Satis eſt.

CIRYL. Predixerat aut dñs petro q̄ eū eēt nega
tur: te poſeſſe ſuē captiōis. Et q̄ ſemel facta ē mē
tio de captiōe ei⁹: cōſequēter nūciat ſupuenientem
cōtra iudeos cōſtictū. vñ dicit. Et dixit eis: Qui miſi
vos ſine ſacculo et pera et calciamētis: nūquid aliqd
defuit uobis? Dixerat enī ſaluator: ſanctos apoſto
los p̄dicare ciuitatib⁹ et oppidis regnū celoz: p̄cipi
ens vt eūtēs nulli⁹ coſpozaliū curā gererēt: ſed i eo
totā ſpēm viuēdi reponerēt. **CHRY.** Sicut aut q̄
docēt natare circa p̄cipiū qdē manus ſuas ſuppo
nētēs: attētius ſuſtentā ſuos diſcipulos: poſtea ple
riq̄ manū abſtrahētēs iubēt et ſibi op̄itulēt: q̄n
immo et paululū emerſi p̄mittūt: ita et christ⁹ fecit
diſcipulis. In exordiō ſuide p̄ſto i cūctis eis ade
rat: parā eis vberimē affluentiā oīm. vñ ſeq: At
illi dixerūt: Nihil. At vbi oportebat et p̄priās vires
ondere: ſubtraxit eis aliquātūlū grām: iubēs eis ex
ſe nōnulla pagere. vñ ſeq: Dicit ergo eis: ſed nūc q̄
habet ſacculū. quo ſi portat pecunia. Tollat ſimilituz
et perā. qua ſi portat cibaria. Et quidē q̄n nec calci
amēta nec zonā habebat: nō baculū nec eſ: nullus
paſſi ſit penuria: et autē marsupiū cōcessit eis et pe
rā: eſfurire vidēt et fitre et nuditatē pati: ac ſi eis di
ceret: Hacten⁹ cūcta uobis vberimē affluēbat: nūc
aut volo uos et inopiam experiri: idq̄ non addico
necessitati p̄ſtine legis: ſed mādo et loculū h̄tē et po

Ca.XXII.

ri. Poteat autem et deus vosq; in fine eos in tanta constitutio re copia; sed noluit ob multas casas primo quidem ut nihil sit tribueret; sed recognoscerent totum emanasse diuum? scio ut moderari sibi sciatur: tertio ne maiora de se opinetur. Quoniam igitur cum permittes eos incurre re multa iopinoriorum relaxauit pars legis rigorem: non enim cadet regulam persecutoris qua pacis tempore discipulos ifoamat: missis quidem discipulis ad predictum canthare quod tolleret in via pcepit ordinans. s. ut quem euangelium nunciat de euangelio vivat. Instante vero morti articulo: et tota illa gente pastore simul et gregem persequens cognitum tempori regulam decernit promittens ut tollit victimum necessarium: donec sopita isania persecutorum iesus enagelizandi redeat. ubi nobis quoque dat ex eius iusta nonnulla cum instante: quedam de nostri populi rigore posse sine culpa itermitte. AVG. contra fuisse: Nulla ergo istantia principiatis sed rone dispensis per temporum diversitate pcepta vel consilia vel persuasa mutans. AMB. Qui autem ferire probabit: cur emere gladii iuber: nisi forte et sit pata defensio: non ratio necessaria: et rident potuisse vindicari sed noluntur. si nec: Et quod non habet. s. sacculum. Cledat tunica; fui et erat gladius. CHRY. Quid est hunc: quod dixerat: Si te posuerit in derria gena: vertas ei et alia: nunc armat discipulos: et solo gladio. nam si penitus armare decebat non soli oportebat gladii possidere sed et scuta: et gales. Sed et si mille huiusmodi possiderent armam: per totiusmodum et insidiis populorum: tyrannorum: viri buriacionis: qualiter. si. pareret: et ex solo aspectu agminum non contremisceret: nutriti in stagnis et flumine. Non ergo putemus eum iussisse ut gladios possiderent: sed per gladios inuit iminetes insidias iudeorum. viii seq; tur. Dico enim vobis quoniam abducitur hunc quod scriptum est oportet in pleniori me: Et cum iniunxerit deputatus est. THEO. Cum non iter se supra de propositis cotenderit: Non est in iesuphius propositi uniusmodo piculorum excidiu. nam ego magister vester ducor ad mortem non honorabilem cuius ipsius deputatus. Etenim ea quae sunt de me. s. predicta fini habent. I. plenior. Volentes ergo violentum insultum impetrare: meminit gladii. nec prius reuelauit: ne tangere accidat. nec prius obticuit: ne repentinis agressibus fluctuareret. sed postea recolentes mirarentur: quo seipsum precium exhibuit passionis per salutem humanae. BASI. Ut dominus non iubet portare marsupium et perit et tenere gladium: sed predictum futurum: quod apostoli oblitum tempore passionis donorum et legis domini auderent sumere gladios. Septem eni scriptura eties impatiua summa specie loco prebet. In pluribus tamen libris non iure accipiat: tollat: vel emat: sed tollet et emet. THEO. Ut per hunc prenuntiat eis quod incurrit fama et stima: quod inuit per perit: et adversitates non nullas: quod inuit per gladium. Ut aliter: quod dominus dicit: Qui hunc sacculum tollat similiter et perit. videamus fratre ad discipulos fieri: si revera respicit qualibet iudei persona. q. d. Si indeo abundat facultatibus congestis omnibus fugiat. Si autem quae ultima oppositus penuria colit regionem: hic amictus videntur et gladii emat. Invaderet enim eos intolerabilis iesus pugne: ut nihil ad resistendum sufficiat. Deinde pavidus horum malorum cam: quod passus est penitus pphanis debitam cum latronibus crucifixus. Et cum ad hoc pertinet fuerit: sumet fine verbum

dispensationis. Persecutoribus autem accidente que a prophetis sicut predicta. Nec igitur dominus predictum de futuris regioni in diebus. sed discipuli non intelligebant predictum. tamen dictorum putates ob futurum predictoris insultum gladiis opere esse. viii sequitur. At ille dixit. Ne ecce duo gladii hunc. At ille dixit eis: Satis est. CHRY. Et quidem si humano eos volebat ut auxilio: nec centum sufficerent gladii. quod si nolebat eos ut humano subficio: et duo super uacui sunt. THEO. Noluit ergo dominus eos reprehendere quasi non intelligentes: sed dices Satis est: eos dimisit. Quidam autem dicit dominum ironice dicuisse: Satis est. q. d. Et quo duo sunt gladii sufficiunt nobis ad tantam multitudinem: quanta nos debet inadire. BEDA. Ut duo gladii sufficiunt ad testimonium spiritus passi saluatoris: viii quod apostolis audacia pro domino certadi et domino virtute medicandi doceret in eis: alter quod nequaquam vagina exemptus consideret eos nec totum quod potuere per eius facere defensione permisso. AMB. Vel quod lex referre non vetat: fortasse petro duos gladios offerenti satis esse dicit: quasi licuerit vobis ad euangelium: et sit in lege exactatis eruditio: et euangelio bonitatis perfectione. Est etiam gladius spiritualis ut ueras patrimonium et emas verbis quo metis penetralia vestiuntur. Est et gladius passionis: ut exuas corporis: et imolate carnis exercitiis emas tibi sacra corona martyrum. Nouerit adhuc quod duos gladios discipuli prulerunt ne forte vnu noui: vnu veteris testameti fit. Deinde dicit dominus: Satis est: quasi nil desit ei quem vtriusque testameti doctrina munierit.

Et egressus ibat sum consuetudinem in monte olivarum. Secuti sunt autem illi et discipuli. Et cum puerisset ad locum dixit illis: Orate: ne iteretis in temptationem. Et ipse auersus est ab eis quantum iactus est lapidis: et positis genibus orabat dices: Pater si uis transfer calicem istum a me. Ueritatem non mea uoluntas: sed tua fiat.

BEDA. Tradidit a discipulo domino consueti secessus locum quo facilime repiri possit adit. viii seq; Et egressus ibat secundum omnes in monte olivum. CIRYL. De die nonaque conuersabatur bierosolymis: obscura vero nocte succedente in monte olivarum cum suis conuersabatur discipulis. viii subdivisi. Secundum autem illi et discipuli eius. BEDEA. Multe autem sui corporis mysteria ibitos in monte olivarum discipulos educit: ut oculi in morte sua baptizatos: sancti spiritus charismata confirmados esse designet. THEO. Post cenam autem nequaquam iertia et iocundus et somnus occupauit dominum: sed oratio et doctrina. viii seq; Et cum puer ad locum dixit illis: Orate ne iteretis in temptationem hunc ne temptatione vos super vltia. CIRYL. Sed ne solis verbis eis predictis: procedens paululum orabat. viii seq; Et ipse auersus est ab eis. quanto iactus est lapidis. vbiq; innuenies eum semotum orantem: ut discas quod anno attento et corde quanto colloquendu est cum deo sublimi. Non autem quasi egredens alieni suffragij precibus hisstet.

Lucas

bat: q̄ ē oīpotētissima virt̄ patris: s̄ ut discam⁹ nō
eē iū tētationib⁹ dormitādū: sed magis orationib⁹ iū
fisiēdu. **BEDA:** Sol⁹ etiā orat p̄ sol⁹: q̄ sol⁹ erat
passur⁹ p̄ dibus: significās tantiū orationē siā q̄stū
z passionē a nostra distare. **AVG.** de que. euan.
Amulſus ē aut ab eis quātū tact⁹ lapidis tēq̄ trypis
ce admonerit: vt i ēū dirigerēt lapidē. i. vsc⁹ ad ip̄z
p̄duceret itentionē legis que scripta erat i lapide.
GRE. nisen⁹: Quid aut sibi vult flex⁹ genuum de
quo dicis: Et pos. geni. ora. P̄ianus quidē vſus est
p̄ nos terre supplicare maiorib⁹: factō oīdētes for
tiores eē q̄ rogan⁹. P̄alā ē aut humānā naturā nū
bil habere deo cōdignū. Et iō honorifica signa que
iūicē exhibem⁹: fatētes nos humiliores eē respectu
erclētē primi: trāsumpsim⁹ ad obſeq̄a iōpabilis
nature. vii ille q̄ nostros lāguores portauit: ac p̄ no
bis iercessit p̄ hominē q̄ sumpsit genuflexit ora
do: sanciēs nō eē supbierdū oratiōis tēpore: sed per
oia būilitati cōformandū: q̄ de⁹ supbis resistit: dat
aut būilibus grām. **CHRY.** Quelibet aut ars v̄bis
z operib⁹ oīdētū ab eo q̄ docet: q̄ ergo dñs fene
rat doctur⁹ nos q̄libet virtutē: ob h̄ eadē dicit z fa
cit. vii q̄ iūserat verbis orare: ne iūrāt i tentatio
nē: h̄ etiā ope docet. Seq̄. n. Dicēs: P̄ si vis trans
fer call. istū a me. Nō dicit Si vis: quasi ignorās an
patri placeret. neq; enī magis ardua cognitio ē hac
cognitiōe paternē substatiōe: qui i p̄spicaciter
nouit fm illud: Sicut nouit me p̄: z ego noui pa
tri. neq; h̄ dicit quasi resp̄s passionē. Qui enī cō
mūnat⁹ ē dīscipulo volēti ei⁹ passionē ipēdīre vt la
thanā eū vocaret post multa p̄conia: q̄liter crucifi
gi nolebat: Cur igi⁹ ita dictū ē: cōsideres quātū
erat audire: q̄ de⁹ iessabilis: q̄ q̄libet itellecū trā
scēdit. voluit vterū subire virgineū: lac suggeste: z bu
mana queq; pati. Quoniam ergo fere i credible ē
q̄d erat futuri: p̄mo quidē misit p̄phetas h̄ nūcian
tes: postea i p̄e idutus carne veniēs et nō phātasma
putare: p̄mittit carnē ferre naturales defect⁹: esu
rire: sūre: z dormire: labo: are: affici: z anxiari: ob h̄
z recusat mortē verā būanitatē demōstrā. **AMB.**
BRO. Dicit ergo: Si vis trāffer a me cali. istū quasi
h̄ mortē reculas: q̄si de⁹ sentiā suā scrūas. **BE**
DA: Vel trāfferri a se calicē postulat: nō quidē tio
re patiēdi: sed misericordia p̄ois populi: ne ab illo
bibat calicē p̄pinatū. vii z signāter nō dicit: Trans
fer a me calicē: sed calicē istū: h̄ ē populi iudeorū: q̄
excusationē ignorātē habere nō pōt: q̄ me quotti
die vaticinans. **DIONY.** Alexandrin⁹. Vel q̄ di
cit: Trāffer calicē istū a me. nō ē h̄. nō adueniat mi
hi. nisi enī aduenerit trāfferri nō poterit. Igī⁹ et sē
fit iā p̄sentē: cepit affici z tristari: z quasi lā propins
quante go dicit. Trāffer calicē h̄. Sicut enī q̄ p̄
terit: nec iūctū ē nec p̄manēs: sic z saluator: leuiter
iūudentē tētationē flagitat pelli: z h̄ ē nō iūrare in
tētationē: q̄d cōsūlit eē orādū. p̄fectissim⁹ autē mo
dus tētatiōes eūrādī manifestat cū dicit: Uerūtū
nō mea volūtas: sed tua fiat. de⁹ enī iexptus est ma
lōū. Qult aut nobis bona largiri supra id q̄d peti
mus vel intelligim⁹: ergo p̄fectā volūtātē patris quā
i p̄e nouerat: petit fortū effectū: que eadez ē z sua ses
cūdū deitātē. Renuit aut ipleri humānā volūtātē

quā dicit suā: paternā volūtātē minore. **ATHA.**

Seminū enī bic velle oīdīt: alterū quidē būanū q̄
ē carnis: alterū vero diuinū. būanitas enī ob carnis
fragilitatē recusat passionē: sed diuin⁹ ei⁹ affectus
affectātē eī subiit: eo q̄ nō esset possibile eū derne
ria morte. **GRE.** nisen⁹: Appollinaris autē asserit
q̄ chāst⁹ nō habuit fm terrenā naturā. p̄pia volū
tātē: sed solū i christo ē volūtātē dei: q̄ de celo desce
dit. Dicit ergo quā volūtātē vult dñs nequaq; enc
nire: Neq; enī deitas austēt p̄pia volūtātē. **BE**
DA: Appropinquās eriā passionē saluator: ifirmā
tū i ēū vocē sumpsit: vt cū hoc iminer q̄d fieri volū
tātē: sic p̄ ifirmitatē petam⁹: vt nō fiat quatenus p̄
fortitudinē pati simus: vt volūtātē cōditōis nosin
etiā cōtra nostrā volūtātē fiat.

LApparuit autē illi angel⁹ de celo
cōfortās eū. Et fact⁹ in agonia pli
xiūs orabat. Et fact⁹ ē sudor eius si
cut gutte sanguinis occurrētis i ter
ram. Et cū surrexisset ab oratiōe z
uenisset ad dīscipulos suos: inuenit
eos dormiētes p̄ tristia. Et ait illis
Quid dormitis? Surgite orate: ne
iūretis in tentationē.

THEO. Ut nobis iōtesceret oratiōis virt⁹: qua
ten⁹ ea aduersis pponam⁹: ora dñs ab angelo con
fotaf: vt oīcīs: Apparuit autē illi angel⁹ de celo cō
fortās eū. **BEDA:** Alibi legim⁹ q̄ angeli accesse
rūt z misstrabat ei. In documēto ergo vtaūq; natu
re angeli z ei misstrasse: z eū cōfortasse dicit. Crea
tor enī creature sue nō eguit p̄fidio: sed hō factus: si
cut ppter nos tristis ē: ita ppter nos cōfortatur.

THEO. Quidā aut dicit: qui apparuit ei angelus
glorificās eū z dices: Dñe tua ē virt⁹: tu nāq; potes
cōtra mortē z infernū gen⁹ humānum liberare.

CHRY. Et q̄ nō phātasticē sed vere nostrā carnē
iūcepit: vt approbet dispēlationis veritatē: z op̄it
hereticōi ora: queq; būana suslinet. Seq̄. enī. Et
fa. i agonia plixus orabat. **AMB.** Horēt plēr
h̄ loco: q̄ tristia saluatoris ad argumētū inolite
poti⁹ a p̄cipio q̄suscepte ad tēpū ifirmitatē ieli
nāt. Ego aut nō solū excusandū nō puto: sed nūq;
magis pietatē ei⁹ maiestatēq; demiro. Min⁹ enī
stulerat mībi: nisi meū suscepisset affectū. Suscepit
enī tristia meā y mībi suā leticiā largif. Lōidē
ter tristia nomio. q̄ cruce p̄dico. Debuit ergo do
lorē suscepit: vt viceret. Neq; enī habēt fortitudinē
laudē q̄ stuporē magis vulnerū tulerit q̄d dolorem.
Nos ergo voluit erudire: quēadmodū morē: z q̄
ē ampli⁹: future mortis mēsticiā vicerem⁹. Doles et
go oīne nō mea: sed tua vulnera. **INFIRMAT⁹** ē. n. pp
delicta nostra: z fortasē tristis est iō: q̄ post ade la
p̄sum tali trāsitu nobis erat et h̄ seculo recedendū
vt moi eēt necesse. Nec illud oīstat a vero. Sed tri
stis erat p̄ p̄secutorib⁹ suis quos sciebat i malis la
cilegij penas datus. **GRE.** xiiii. mo. Appropi
quātē etiā morte nostre mētis i se certamē exp̄sīt: d

Ca. XXII.

sum quandā terroris ac formidinis patimur: cū per solunoriē carnis eterno iudicio p̄pinq̄am nec iverit merito: quin aīa post p̄fūllū h̄ īuenit qđ ī eternū mūtare nō possit. **THEO.** Qđ aut̄ h̄māne nature fōr̄t p̄missa oratio: no aut̄ diuine et dicit̄ arriani. p̄t̄ etā er̄ eo qđ subdit̄. **Seq̄ enī:** Et fa. ē su. el̄ sicut ḡt̄re san. decurrent̄ ī terrā **BEDA.** Nemo fido re bāc fūrm̄tati deputet: qđ cōtra naturā ē sudare lāgūnū: sed poti⁹ itelligat p̄ b̄ nobis declarat̄ qđ effectū īa sue p̄c̄s obtineret: vt. s. fidē discipulorū quā terrena adhuc fragilitas arguebat: suo sanguis ne purgaret. **AVG.** ī sentē. p̄sp̄ri. Quās etiā cum fidox sanguineo dñs significabat de corpore suo toto qđ ē ecclēsia manatura martyria. **THEO.** Ut p̄uerbialiter dicit̄ de eo qđ rebemēter fudauit: qđ faduit sanguinē. **Uolēs** igit̄ euāgelista innuere qđ ḡt̄sis fidoū guttis madebat: sumit guttas sanguis ad exemplū. **P̄ b̄** aut̄ īueniens discipulos dor̄mientes p̄ tristitia ip̄roperat eis: simul admonēs et ouāt̄. **Seq̄ enī:** Et cū surrexisset ab ora. et venis. ad cōscilium īuenit eos dozm̄tēs p̄ tristitia. **CHRY.** frat̄ enī intēpestū noctis: et discipulorū oculi p̄ans gutta p̄mebant̄: et erat somn⁹ nō corporis: sed meadow. **AVG.** de cō. euā. Non aut̄ exp̄ssit hic lucas quōd cōt̄oē dñs ad discipulos venerit: nihil tñ b̄ marbeo et marco repugnauit. **BEDA.** Demonstrat̄ aut̄ dñs cōsequenter: qđ p̄ discipulis orauerit: quos monet orationū suarū vigilādo: et orando exire principes. **Seq̄ enī:** Et ait illis: Quid dormitis surgite et orate: ne ītrētis ī tētationē. **THEO.** Dōc̄ ī ītationē supēn̄. Hoc enī ē nō iduci ī tēta/ nonē demergi ab ea. Uel simpliciter nos iubet ouare et tranquilla sit nostra vita: nec īmergamur in aliqđ molestoz. **Diabolici** enī ē et superbū quenqđ sc̄m tētationē p̄cipitare. vñ et iacob⁹ nō dixit: Inīcie vos ī tētationēs: sed **Cū** icideritis: dē gaudiū estīmū: de inīmico voluntari faciētes.

Adhuc eo loquēte: ecce turba: et qđ vocabaf̄ iudas un⁹ de duodecim antecedebat eos: et appropinquauit iesu: ut oscularef̄ eū. Jesus autē dixit illi: **Juda** osculo filiū homis tradis: **Vidētes** autē hi qđ circa ipsum erāt qđ futurū erat: dixerūt ei: **Dominus**: si p̄cutim⁹ in gladio? **Et** per cussit un⁹ ex illis seruū principis sacerdotū: et amputauit auriculā eius dexterā. **R̄ndens** autē iesus ait: **Si** nite usqđ huc. **Et** cū tetigisset auriculā eius sanauit eū. **Dixit** autē iesus ad eos qđ uenerāt ad se principes sacerdotū et magistrat̄ tēpli et seniorēs. Quasi ad latronē existis cum gladijs et fustib⁹: **Cū** quotidie uobi

scū fuerim in tēplo: non extendistis manus in me. **B**ed hec est hora uestra et potestas tenebrarum.

GLO. Premissa oratiōe christi: subiic̄t de ei⁹ p̄ditione: qua a discipulo pdit̄. **Vic̄ enī:** Adhuc eo loquēte: ecce turba et qđ vocat̄ iudas vñ de. xii. aſice debat eos. **CIRYL.** Dicit aut̄ qđ vocabaf̄ iudas: qđ nomē ei⁹ habēs exosum: addit autē vñ de. xii. ad significatiā neqđc̄ pditoris. **Nā** qđ honoratus fuerat eqđ apostolis fact⁹ ē occisiōis cā ī ch̄ristū. **CHRY.** Sicut enī iſanabilia vulnē nec austēris medicis mētis obediūt: nec demulcētib⁹: sic aīa vbi semel ē captiuata: zsi ip̄am dederit cuiuscq; peccato nullū emolumētū ex admonitiōib⁹ cōsequetur: qđ et inde accedit a pditiōe nō cessanti: qđuis oīmō doctrie eēt a ch̄risto cohibit⁹. vñ seq̄: **E**t approp̄i quauit iesu et oscularef̄ eū. **CIRYL.** Immēmor enī glorie christi: putauit for̄sita posse latēter agere: aūlū p̄cipiū dīlectiōis signū: organū effic̄ voli. **CHRY.** Nō aut̄ discedēdu ē a fratrū admonitiōe: quāqđ nī bil̄ ppter nostra verba euēiat: nā et rūuli zsi nullū hauriat fluit: zsi for̄san nō p̄suaseris hodie: poteris for̄san cras. **Piscator** enī p̄ totā dīe vacua trahens r̄theria: circa lero p̄scē capit. vñ dñs zsi sciret iuda nī cōuertēdu: nō destit̄ facere: qđ sua ītererat. **Sequit̄ enī:** Jesus aut̄ dixit ei: **Juda** osculo filiū bo. tradis: **AMB.** Per īterrogationē p̄nunciandū puto: qđ si amāt̄is affectu corripiat pditorē. **CHRY.** Pro p̄iū aut̄ nomē ponit: qđ magis dolētis erat et reuocatis: qđ puocati ad irā. **AMB.** Dicit aut̄ **Osculo** tradis: h̄ ē amoris pignore vuln̄ infligis: et pacis in strumento mortē interrogas: **Seruus dñm;** discipulus pdis magistrū elect⁹ auctorē. **CHRY.** Nō autē dicit: **Tradis** magistrū: tuū dñm tuū: bñfactore: sed **Filiū bo.** Hoc ē māsuēti et mitē: qđ si nō esset magis fier et dñs: qđ tñ tā ūiauiter erga te geslit̄: nō eēt a te pdendus. **AMB.** Magna oīne significatio p̄tātis: magna disciplina virtutis: et cōſiliū pditōis ap̄itur: et adhuc patiētia nō negat. **P̄dicit** deū quē p̄odiceret: dū occulta manifestat. **On̄dit** quē traderet: dū dicit **Filiū homis:** qđ caro nō diuinitas cōprehēdit̄. **Ille** tñ plus cofutat igratuz qđ eū tradiderit: qđ cū esset dei **Fili⁹:** ppter nos fili⁹ homis eē voluissz: q. d. ppter te suscep̄ igrat̄ qđ tradis hypocrita. **AVG.** Hoc ergo dñs cū traderet p̄mo dixit qđ ait lucas: **Juda** osculo si. bo. tra. **Deide** quod mattbe⁹ Amice ad qđ venisti: **D**icde id qđ iobānes commēmorat. **Quē** queritis? **AMB.** Oscular⁹ ē aut̄ eum dñs nō quo ūimulare nos doceat: sed vt neḡs pditorē refugere videref̄: et pl̄ afficeret pditorē cui amoris officia si negaret. **THEO.** Selānt aut̄ discipuli et gladios euagināt. vñ legt̄: **Vidētes** aut̄ hi qđ circa ip̄m erāt qđ futurū erat: dixerūt ei: **Dñe** si p̄cut̄mus ī gladio: **Sed** qualiter bñt gladios: qđ macta uerāt agnū: et a mēla discesserāt. **Alij** aut̄ discipuli qđ runt an p̄cutterēt: sed petr⁹ vbiqđ feriēs p̄ dño p̄fuationē nō expectat: sed p̄cut̄ feriū pontificis. vñ seq̄: **E**t p̄cussit vñ ex illis ser. princi. lacer. et ampu. auriculā ei⁹ dexterā. **AVG.** de cō. euān. Qui p̄cus̄it fm iobāne petr⁹ erat: quē aut̄ p̄cussit malch⁹ vo

Lucas

cabat. **AMB.** Erudit enim i lege petr⁹ pmpt⁹ affe cti: q̄ sciret p̄m̄es reputatū ad iusticiā q̄ sacrile gos permisit: p̄missit p̄cipis seruū. **AVG.** de cō euā. Deinde lucas dicit: R̄ndens aut̄ iesus ait: Sinite v̄sq̄ huc. At h̄ ē q̄ matthe⁹ cōmemorat: Converte gl̄. tuū i locū suū. Nec moueat q̄s cōtrariū sit: q̄o lucas hic dicit dñm respōdisse. Sinite v̄sq̄ huc. q̄s post istā p̄cussionē ita dictū fuerit: vt placuerit ei v̄ q̄buc factū: sed ampli⁹ fieri noluerit: cū i verbis q̄ matthe⁹ posuit: intelligat poti⁹ totū factū quo v̄sū ē gladio petr⁹ dño displicuisse. Illud enī verū ē: q̄ cu interrogasset dicētes: Dñe: si p̄cūm⁹ in gladio: tūc r̄ndit: Sinite v̄sq̄ huc. i nō vos moueat q̄buc futu rū ē: p̄mittēdi sūa huc: q̄ p̄gredi: h̄ est vt me appre h̄dant: et impleant q̄ de me scripta sūt. Nō enī dīceret: R̄ndens aut̄ iesus: n̄si ad sterrogationē eoruū r̄ndideret: nō facto petri. Sed iter moras verborū iter rogatiū dñm: et illi⁹ r̄ndētis petr⁹ audire defensio nis p̄cussit. Q̄z nō potuit simul dici: que simul fie ri potuerū tūc sicut dicit lucas sanauit enī: q̄ p̄cūm⁹ erat. Seq̄s enī. Et cu terigisset auriculā ei⁹ sanauit. enī. **BEDA:** N̄c̄q̄ enī p̄teratis sue dñs obliuiscit. Illi iusto morte iſerūt iste p̄sequētiū vulnera sanat. **AMB.** Sz cū dñs vulnere cruentū detexit: myste ria diuina subiecit: et fuis p̄ncipis mūdi nō natu re cōditiōe: sed culpe auris vuln⁹ excepit: q̄ non au disset verba sapiēti. Aut si petr⁹ volēs p̄cussit aurē: docuit q̄ aurē i spēm habere nō deberet: quā i my sterio nō haberet. Sz quare petr⁹: q̄ ip̄e ligādi et sol uēdi adept⁹ ē p̄tēt. et iō tollit gladio spirituali aurē iteriore male intelligētis. Sed dñs ip̄e refūdit auditū demōstrās et ip̄os si cōuertant posse sanari q̄ i pa sione dñi vulnerati sūt: eo q̄ oē peccatū fidei myste riis abluat. **BEDA:** Uel seru⁹ iste popul⁹ ē iude ouū p̄ncipib⁹ lacerdotū i debito mācipat⁹ officio: q̄ i passiōe dñi dexterā auriculā i spiritualē legis intel ligentiam perdidit: que scilicet auris petri gladio decidit: non q̄ ille sensum intelligendi audientib⁹ tollat: sed diuino ablatum iudicio negligentib⁹ pandat. Clerum eadē dexterā auris in his que in codem populo crediderunt diuina dignatione p̄stino est restituta officio. Sequitur: Dicit autem iesus ad eos qui venerant ad se p̄ncipes sacerdos tum et magistratus templi et seniores: Quasi ad la tronem existis cum gladijs et fustibus. **CHRY.** Accesserunt enim nocte timentes multitūdini im petum et ideo dicit: quid vobis opus erat his armis in eum qui vobiscum est semper. et hoc est quod se quitur: Cum quotidie vobiscum fuerim in templo non extendisti manus in me. **CIRYL.** Ubi non inculpat dominus presides iudeorum q̄ non sibi mature parauerant insidias mortis: sed arguit eos qui temere opinabantur eum se iniurasse ipso iniurio: ac si dicat: Tunc non cepisti me: quia nolebam et nec nunc possetis: nisi me sponte vestris subjec rem manibus. unde sequitur: Sed hec est hora re stra id est paruum tempus concessum est vobis ex erende in me vestre superbie patre votis meis fa uente. Dicit etiam q̄ hec potestas est tenebris das ta id est diabolo: et indeis i surgendi i chastum. Et hoc ē q̄ subdit: Et p̄tās tenebras. **BEDA.** q.d. Ideo aduersum me i tenebris cōgregamini: quia

potestas vestra qua sic contra lucem mundi arma minū i tenebris est. Queritur autem quomodo iesus p̄ncipes sacerdotum: magistratus templi: et senior es qui ad se venerunt alloqui dicatur: cum apud aliose uangelistas non ipsos venisse: verū in atrio cayphe expectantes mūtros missis perhibeantur. Sed huic contrarietati r̄ndetur: q̄ illi non per se ipsos: sed per eos quos miserunt ad apprehendendū ch̄ristum: in sue iussionis potestatem vene runt.

Cōprehēdentes aut̄ enī: duxerūt ad domum p̄ncipis sacerdotuz: p̄tr⁹ uero seqbaf enī a lōge. Accēso autē igne i medio atrij: et circuīsedētib⁹ illis: erat petr⁹ in medio eoz. Quē cū uidisset ancilla quedā sedē tem ad lūmē: et enī fuisse intuita: dixit: Et hic cū illo erat. At ille negauit enī dicēs: Vuln̄r nō noui illuz. Et post pusillū ali⁹ uidēs enī dixit: Et tu de illis es. Petr⁹ uero ait: Hō nō sum. Et iteruallo facto quasi horē uni⁹: ali⁹ qdā affirmabat dicēs. Vlere et hic cū illo erat: nā et galileus ē. Et ait petr⁹: Hō nescio qd dicens. Et cōtinuo adhuc illo loquēte can tauit gallus. Et conuersus domi nus respexit petrum. Et recorda tus est petrus uerbi domini: sicut dixerat: quia priusq̄ gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras petr⁹ fleuit amare.

AMBROSIUS: Non intellexerunt infelices mysterium: nec venerati sunt tam elementem p̄taris affectum q̄ etiam hostes suos non passus est vulnerari. Dicit enim: Cōprehēdentes aut̄ enī duxerūt ad domum p̄ncipis sacerdotum. Cum legimus teneri iesum: caueamus ne putemus cum teneri fm̄ diuinitatem: et inuitum quasi infirmum: tenetur enim et ligatur scđm copoīis veritatem. **BEDA:** Princeps autem sacerdotum caypham si gnificat: qui fm̄ iohannem erat pontifer anni illius. **AVGVSTI.** de concor. euā. gelistar. Sed p̄mo ad annam ductus est sacerdotum cayphe: sicut ioh̄n̄es dicit q̄s ad cayphā: vt matthe⁹ dicit. Mare aut̄ et lucas nō dicit p̄tificis. **CHRY.** 30 autē ducit ad domum pontificis: vt de cōfensiū p̄ncipis sacerdotum singula queq; sacerdent illuc enī: omnes cōuenerāt christi p̄stolātes: magnus autē fētus petri ostēdit qui nō ausfigit: cū alios fugientes vidisset. Sequit̄ enī: Petr⁹ aut̄ sequebat eum a lōge. **AMBRO.** Bene a lōge sequebat ia; p̄m⁹

Ca.XXII.

negat: neq; n. negare potuisset: si christo prim^o ad
benissem. Sed in hoc sit reuered^o qd dñm nō reliquit:
etia cū timeret met^o nature est cura pietat^o. **BED.**
Qd aut ad passionem eūtē osim a lōge sequit^o petrus:
significat eccliam securitātē qd est imitaturā passio-
ne om̄is: sed lōge differenter ecclia enī p se patit: at il-
le peccata. **AMBRO.** Iā aut in domo pncipis
sacerdotii ignis ardebat. vñ sequit^o: Accē. aut igne i
me atrii et circu. il. erat pe. in me. eoru. Accessit petr^o
et calefacit se: quia clauso dño calor mētis iā in eo
refriguerat. **CHRY.** Tradēda enī erāt petro claves
rōgnī celoz: credēda erat ei pploz innumerā mltitudo
doque cēt inuoluta peccatis. Erat aut petr^o paulo
durior: sicut trūcata serui pncipis sacerdotii decla-
rat auricula. Hic igit tam dur^{tāq;} seuer^o: si donuz
nō peccati fuisse adept^o: qd venia cōmissis populis
donaret: quē diuinā puidētia pmisit: qd pmo ipē la
beret in peccati: quo erga peccates duriorē senten-
tiā ppri casus intuitu tēparet. et cū se calefacē vellz
ad punam: accessit ad eū puella de qua sequit^o: Quē
cum vidisset ancilla quedā sedente ad lumē: et eum
fuisse intuita dicit. Et hic cum illo erat. **AMB.**
Quid sibi vult qd pmo eum prodit ancilla: cum viri
vng magis potuerit eum recognoscere: nisi vt iste
se peccare in nece dñi videref: vt et iste sex redime
reig dñi passionē. Petr^o aut pedit^o negat: malo enī
negare petr^o qd dñm sefelliſſe. vñ seq^o: At il. ne. di.
Malit nō noui illū. **CHRY.** Quid ais opere?
Vox tua repete mutata est. os ei plenū fidei et amo-
risen odū pſidiāg: cōuersum est: nō tibi flagella:
nō sunt admota tormenta: qui te interrogat: nul-
lus est eoz qui auēte sui possit formidinē incutē cō-
scienti. mulier te simplici voce intrrogat: et forte nec
pictura ſefiliū: nec tamē mulier sed puella holtia-
na: vile mācipiū. **AMBRO.** Sz iō negauit petr^o
qd pmisit incaute. nō negat in mōte: nō i tēplo: nō
in sua domo: s in ptorio iudeoz. Ibi negat: rbi ief^o
liger est: rbi veritas nō est. Negat aut dicit: Non
nou illū: teneriū qppē erat: vt dicēt qd nouerat
cū: que mēs humana nō pōt cōphēdē: nemo. n. no
ut filii nū p̄. Rursum secūda vice negat christuz.
Sequit^o. Et post pūſillū ali^o vidēs eūz dixit: Et tu
de illis es. **AVG.** de con. euā. Intelligit aut qd in
bac secūda negatōe a duob^e cōpellat^o: ab ancilla. s.
qui cōmōdāt matthei et mare: et ab alio quē cōmō-
dat lucas. Hoc qd h lucas dicit: et post pūſillū iaz
egressus erat ianuā petr^o: et pñm gall^o cātauerat vt
mare dicit: Iā redierat: et qui admodū dicit iohes
ad focū ſtā itez negarer: de qd negatōe seq^o: Pe. vñ
aut bo nō ſu. **AMB.** Maluit. n. fe negare: qd xp̄z
aut qd videbae negare chāſti societatē: vtq; fe nega-
uit **BED.** In bac at negatōe petri dicim^o nō ſolū
ab eo negar christū qd dicit eū nō eē christū: s ab il-
lo etiā qd cū ſit negat ſe eē christianū. **AMB.** Ter-
tio quoq; intrrogat. Seq^o. n. Et inē. fa. q. bo. vnius:
ali^o qd affir. di. Uē et h cū il. erat. **AVG.** de cō. euā.
Qd matth. et mar. dicit p^o pūſillū: qd tū eēt h tempis
mīfēſat h lucas dicēdo: Et inūallo factō quaſi
boxe enī: de hoc aut inūallo taceat iohānes. Item
qd matthei et mare non singulari ſed plurali mēro
enūciat eos qd cū petro ageb^o: t cū lucas et iohes vñ
dicēt facile ē intelligēt: aut pluralē mētē, p singulas

ri vſitata locutiōe vſurpasse matthei et marcū: aut
qd vñ marime tanq; qd cū viderat affirmabat: ceteri
autē ſecuti ei^o fidē petrū ſil v̄gebat. Iā vñ illud qd
matthei ipi petro dictū aſſerat: Nōne te ridi i or-
to: **Marc** aut et lucas int se illos de petro locutos
aut ſitām intelligūt tenuiſſe eos: qd p̄pellatū dicūt
petrū: tātū. n. valet qd de illo corā illo dicēbat: qd tū
ſi illi dicereſ: aut vtrq; modo dictū: et alios hunc
alios illū modū cōmōdāſſe. **BED.** Subdit autem
Nā et galī. ē. nō qd alia lingua galilee: atq; alia loque-
renſ biersolymite: qd vtrq; fuerit hebrei: s qd vna-
q; puicia et regio ſuas hñdo. p̄fētates: vſitatuſ: lo-
quēdi ſonū vitare nō poſſit. Seq^o: Et ait pe. D hō:
ne. qd dicit. **AMB.** Hoc ē ſacrilegia vīa nescio: s
nos excusam^o: ipē nō excusauit. Nō. n. ſatis ē ſuolu-
ta rñſio ſitētis iefiū: s apta cōfessio. et iō petr^o nō de
industria rñſiſſe ſic inducīt: qd poſtea recordat^o eſt
et tñ fleuit. **BED.** Solet aut ſacra ſcriptura ſepe me-
ritū cauſaz p meriti deſignare tp̄. vnde petr^o qd me
dia nocte peccauit: ad galli cātu penituit. Seq^o. n.
Et cōtī. il. adhuc lo. gal. cātauuit. Quia qd i tenebris
obliuiois errauit: vere lucis rememoratiōe correxit
AVG. de con. euā. Galli autē cantū poſt trinā
negatōnem petri intelligimus: ſicut marcus expreſ-
ſit. **BEDA.** Hunc gallum myſtice opinor: aliquē
doctōrū intelligendū: qui iactantē ſomnoletos
increpat vſens: Euiſigate iusti: et nolite peccare.
CHRY. Admirare autē curam magiftri: quia cū
vincit^o eſſet: multa vtebatur. puifione erga diſcipulū
quem nutu erigens ad lachrymas puocauit. Sequitur enim: Et cōuersus dominus: reſpexit petrum.
AVG. de con. euā. Quod quo modo accipiē
dñm fit: diligenti^o conſiderandū eſt. Dicit enī mat-
theus: Petrus. n. ſedebat foris in atrio. quod nō di-
ceret: nū illa cum domino int̄ agerent. Similiter et
in eo qd dicit marcus: Et cum eſi; petr^o in atrio de
orū ſum: ostendit nō ſoli in interiorib^o: ſed etiam in
superiorib^o gēſta que dixerat: Quomodo ergo reſpe-
xit domin^o petrū facie corporali: Quapropter mihi
videt illa respectio diuinis facta. Et ſicut dicit eſt:
Reſpice et exaudi me: et cōuertere domine et libera
anūmā meam: ita dictū arbitroz: Cōuertus domi-
nus: reſpexit petrū. **BEDA.** Reſpicere nāq; ei^o mi-
ſereri eſt: quia nō ſoli cū agis penitētia: verū etiā vt
agaf dei misericordia neſſaria eſt. **AMBRO.**
Deniq; quos iefilius reſpicit: plorat velictū. vnde ſeq^o
Et recordat^o eſt petr^o verbi dñi quod dixerat: Quia
pū ſi gall^o cātēt: ter me negabis. Et egressus foras
petr^o fleuit amare. Quare fleuit: quia errauit vt hō:
lachrymas ei^o lego: ſatiſfactiōem non lego. Laurent
lachryme velictū: quod voce pido: eſt cōfiteri. Ne
gauit pmo et ſecundo et nō fleuit: quia adhuc non re-
ſperterat domin^o. Negauit tertio: reſpexit eū iefilius: et
amarisſime fleuit: et tu ſi veniā viſ mereri: vilue la-
chrymis culpā tuā. **CHRY.** Non autē audebat pe-
trus palā flere: ne a lachrymis dephēderet: ſi foras
eriens lachrymabaf. Flebat autē nō ppter penam
ſed quia dilectū negauerat: quod moleſtius erat ei
quolibet ſupplicio.
Et uiri qd tenebāt illuz: illudebāt
ei cedētes. **Et uelauerūt eū: et pcuti**

Lucas

ebat facié ei^o. Et interrogauerūt eū dicētes: Propheta. Quis est q̄ te p̄cussit? Et alia m̄lta blasphemātes dicebāt in eū. Et ut fact^e ē dies: que nerunt seniores plebis et p̄ncipes sacerdotū et scribe: et duxerūt illū i p̄ci liū suū dicētes: Si tu es ch̄rist^o: dic nob^o? Et ait ill^o: Si uob^o dixerō non credetis mihi: si aut^e et interrogauero nō r̄idebitis mihi: neq̄z dimittetis Ex hoc aut^e erit fili^o hoīs sedēs a de xtris uirtutis dei. Dixerūt aut^e oēs Tu ergo es fili^o dei? Qui ait: Uos dicitis: q̄z ego sum. At illi dixerūt: Quid adhuc desideram^e testimoniū. Ipi enī audiūim^e de ore eius.

AVG. de cō.euā. De petri tētātōe: q̄ in tōni oītū melias facta ē: nō eodē ordine oēs narrāt. Nā illas p̄mo cōmōrāt matthe^t et marc^t: deinde petri tētātōne. Lucas vō explicauit p̄us tētātōem petri: deinde dñi cōtumelias dices: Et vi. q̄ tene. eū: illū. ei cedētes CIRYL. Leli et terre dñi celsus susinet: et patēt v p̄ioꝝ ridicula: formā nobis patiētē p̄bens. THE. Necnō dñs. pp̄haꝝ vt. p̄seundo pp̄ha deludit. Seq̄t Et vela. eū et p̄cu. fa. ei^o: et inter. eū. di. Prophē. no. q̄s est q̄ te p̄cussit BED. Nec q̄si in cōtumeliam facies bāt ei^o q̄ se a pp̄lis. pp̄ham voluit h̄i. S; tūc q̄ celsus ē colaphis iudeoz: cedēt etiā nūc blasphemia falsorū christianoꝝ. Uelauerūt aut^e eū: nō vt eoꝝ ille scelerā nō videat: sed vt a se ipi facie ei^o abscondat. H̄eti ci aut^e tūdei et mali catholici eū reprobis actib^e ex acerbātes: q̄si ei illudētes dicūt: Quis ē q̄ te p̄cussit: dū ab illo suas cogitatōes et opa tenebraꝝ cogisci n̄ estimāt. AVG. de cō.euā. Nec aut^e intelligif pass^e dñs v̄sq̄ mane in domo p̄ncipis sacerdotū: q̄ p̄us adduct^e ē. v̄i seq̄t: Et vt sa. est dies: cōue. seni. ple. et p̄n. sacer. et scri. et dux. eū in cōsi. su. di. Si tu es ch̄ri. dic nobis. BED. Nō veritātē desiderabāt: sed ca lūnia p̄babat. Siquidē ch̄ristū boīm timō de stirpe dauid v̄tūx sperātes: b̄ ab eo q̄rebant: vt si diceret: Ego sū ch̄rist^o: caluniareb^e q̄ sibi arroget regiā ptātē.

THEO. Ipe vō sciebat eoꝝ p̄cordia q̄ q̄ nō crediderāt opib^e: m̄ltoniū f̄monib^e crederēt. v̄i seq̄t: Et ait illis: Si vo. dire. nō cre. mibi. BED. Sepe ei dixerat se ch̄ristū ē: puta cū dicebat: Ego et p̄ vnuꝝ sum^o: et cetera talia. Si autē intero. nō r̄i. mi. neq̄z dimittetis. Interrogauerat. n. eos: quō diceret ch̄ristū filiū ēē dauid: cū dauid in spū dñm suū illū voca uerit: v̄p illi neq̄z dicēti credere: neq̄z interrogati m̄dere voluerūt. q̄ aut semē dauid caluniari q̄rebant pl̄est q̄d audiat. Seq̄t: Et h̄ aut erit fi. bo. se. a d̄r. v̄tu. dei. CIRYL. q. d. Nō est vobis de cetero tēp^e f̄monū et doctrine: sed deinceps iudicij t̄ps erit: cū vi debitis me filiū hoīs sedētem a d̄xtris v̄tūris dei. CIRYL. Lū autē de deo ceflio d̄r atq̄z thron^o: re

gia et vniuersis p̄ncipis dignitas designat. Nō enī putabam^e tribunal q̄dā positiū ēē cui credam^e inutiōm oīm: sed nec oīo dextrū l̄ finistrū ēē penes diuinā nām. p̄pum. n. est corpū figura et loc^e t̄ sessio. Qualr aut̄ paris honoris: paris quoq̄z colesſus fili^o videbit ēē: si nō est fm nām fili^o: nālē in sp̄petatez h̄is p̄is. THEO. Doc igit audētes timere debebas: h̄ illi p̄ hec verba magis insaniūt. v̄i seq̄t: Bl̄at oēs: Tu es fi. dei. BED. q̄ se filiū dei dixerat: ac ceperūt in eo q̄d ait: Frit fi. bo. sedens a d̄r. v̄. dei. AMB. Dñs aut̄ maluit se regē p̄bare q̄ dicere: vt dñenādi cām h̄re nō possint: q̄ q̄ obiecūt h̄ fatē Seq̄t: Qui ait: Uos di. qz ego sum. CIRYL. Doc aut̄ dicēte ch̄risto: succēsūt phariseoz cohōis vnuꝝ p̄as ignominie vocē. v̄i seq̄t: At il. dix. Quid adduc̄t̄. testi. ipi. n. audi. de ore ei^o. THE. Ex q̄ pat̄z q̄ inobedientes nulla cōmoda ferūt reuelatis sibi se c̄retorib^e: sed maiore penam acquirit: ppter quod talia oportet eis esse occulta. CA.XXIII.

Et surgēt oīs m̄litudō eoz duxerūt illū ad pilatū. Ce perūt aut̄ illū accusare dicētes: H̄ic innenim^e s̄buertētē gentē nrām: et phibētē tributa dari cesari et dicētē se ch̄ristū regē ēē. Pilat^o at interrogauit eū dicēs: Tu es rex iudeoz? At ille r̄ndēs ait: Tu dicas. At̄ pilat^o ad p̄ncipes sacerdotū et turbas: Nihil iuenio cause in hoc hoie. At illi iuālescebāt dicētes: Cōmo uit populu docēs p̄ vniuersā iudeā incipiēs a galilea usq̄z huc.

AVG. de cō.euā. Postq̄z cōpōlit lucas narrādo petri negatōem: recapitulauit q̄ cū dño gesta sit circa manē: omēorās q̄dā q̄ alij tacuerūt: atq; ita cōtextuit narratōem: silia alijo narrās cū di. Et sur. o. mul. eo. dux. il. ad pilatū BED. Ut ip̄lēt fmō ieu quē de sua morte pdixit: Tradet ḡtib^e s. romanis. nā pilat^o roman^o erat: euq̄z romani i iudeā p̄fidē m̄serat. AVG. de cō.euā. Deinde apō pilatū gesta sic narrat. Ce perūt aut̄ eum accusare dicētes: Dūc in ue. subuer. ḡ. no. et p̄bi. tri. da. cesa. et di. se ch̄ri. re. cē. Doc matthe^t et marc^t n̄ dixerit: cū tū dicēnt q̄ cū ac cusabāt: h̄ iste ēt ipa crīmīa q̄ falso obiecūt apuit. THE. Fuldēt at aduersat̄ veritātē. Nō. n. dñs p̄bi buit dari cēsū: h̄ magi dare iussit. Qualr at p̄p̄l̄ tub uertebat: an vt regnū aggredēt: h̄ h̄ ēt i credible cū crīs: q̄z volētē m̄lititudine tota eu i regē eligēsciens fugit. BED. Duob^o aut̄ dñs obiecī. l. ḡ: et tribuna celari dari phibuerit: et se ch̄ristū regē dicēt: potuit fieri et illō q̄d ait: Reddite q̄ sūt cesari. celari: et pilatū audisse rtigerit. Iōq̄z cām h̄ac q̄si aptū iudeoz mēdaciū p̄cipēdens solū q̄d ne ciebat: de regni verbo interrogādū putauit. Seq̄t: Pila. aut̄ inter. eū di. Tu es rex iudeoz? THEO. N̄ibi videat p̄ h̄a ch̄risto q̄sierit: tēptū obiecti crīmīa subsanādo. q̄o

Ca.XXIII.

Tu paup: huius: nūd^o: cui null^o adiutor accusar^t te regē ambitōe: ad qd op^e mltor^r adiutor^r et supru^r **BED.** Adē aut̄ verbo p̄fidi: quo et p̄ncipib^r sacerdotū m̄deret: et pp̄a s̄nia cōdēneſ. **Seq̄:** At il. r̄n. ait Lu dicit. **THEO.** Illi aut̄ cū nibil aliud faueret eoz calumie recurrent ad clamor^r subsidia. **Seq̄:** At illinu. dicētes: L̄d. popu. do. p̄ vni. iude. inci. a gali. vsp̄: hinc. q. d. Peruertit pp̄lm: nec in vna pte tñ: h̄ a galilea incepit: et bneusq; puenit: trāſtēs p̄ iudeā: puto aut̄ eos nō absq; causa meminisse galilee: h̄ volebēs incutere timorē pilato. **H**alilei. n. scismatici fuit: et noua tētātes: q̄lis fuit iudas galile^r: cuius in actib^r ap̄lōp̄ fit mētio. **BED.** Pis aut̄ verbis nō il lir: fed se accusant. **P**ocuſe. n. pp̄lm: et a p̄stn^r t̄pis ignauia vocēdo cōmouisse: taliq; actu totā terraz p̄missioſ p̄fatisse nō criminis sed iudicū est vtutl **AMB.** I accusat aut̄ oīl et tacet: q̄r defensio nō indigebat: defēd̄ q̄ timet rici. Nō ḡ accusatōe: tacēdo affirmat: h̄ despīc nō refellēdo. Quid ḡ tiers: q̄nō abit salutē: sol^r v̄ suā pdit: et acqrat oīm.

Pilat^r aut̄ audiēs galileā interro ganit si hō galile^r esset. Et ut cognō mit q̄ de herodis ptāte esset: remisit cū ad herodē: q̄ et ip̄e hierosolymis erat illis dieb^r. **H**erodes autē uiso ieu galilus ē ualde. Erat ei cupiēs et multo tpe uidere eū co q̄ audir^r multa de eo: et spabat signū aliqd̄ uideri ab eo fieri. **I**nterrogabat autē cū multis ſimonib^r. At ip̄e nibil illi r̄idebat. **S**tabat aut̄ p̄ncipes sacerdotū et ſcribe cōſtāter accusantes cū ſpremit aut̄ illū herodes cū exercitu ſuo: et illusit iudutū ueste alba: remisit ad pilatū. Et facti sunt amici herodes et pilatus in ip̄a die: nā an tea inimici erant ad inuicem.

TED. Pilat^r de p̄missa accusatōe nō interrogā: dū dom̄ rat^r: sed ip̄m magis nacta occasiōe cupit ab eo iudicādo libet reddere. vñ d̄r. Pilat^r aut̄ au. gal. interro. si hō gali. eēt. Et ne cōtra eū quē inſontē: et q̄ inuidia traditū cognouerat: ſuāz dare cogere berodi eū misit audiēdu: ut ip̄e potius eū q̄ ei^r patrie terrarcha eristebat: vel absoluerit: vel puniret. **Seq̄:** Et vt cognō. q̄ de hero. ptā eēt remi. eum ad hero. q̄ et ip̄e hero. erat il. dieb^r. **THEO.** In hoc ſequit̄ legē romana: que inbebat quēlibet a p̄ncipe ſue iurisdictōis cōdēnari. **GRE.** x. mo. **C**hristi aut̄ famā herodes explorare voluit: cu. ei^r miracula vidē cōcu puit. **Seq̄:** Herō aut̄ vi. ie. ga. eſt val. **Frat.** n. cu. ex mul. tēp. vide. illu. **THE.** Nō tanq; lucratur^r q̄cōs eritatis et ei^r aſpectu: ſed paties nouoz cupidinez credebat videre quēdā extraneū hoīem: de quo audiāt̄ q̄ sapiēs et murific^r eēt. vñ ſequit̄. Eo q̄ audi-

mul. de il. et ſpe. ſig. ali. vide. ab eo fieri. **V**olebat etiā audire ab eo quid diceret: et iō interrogat cū q̄fi deſiſozie ſe h̄is ad ip̄m et eū ſubſanās. **Seq̄:** Interro. aut̄ illū mul. ſermonib^r. **J**esus q̄ cūcta rōne pegit: et qui teſte dauid ſuos ſimones in iudicio diſpōit: piū eſe iudicauit in talib^r h̄re ſiletiū. **Sermo.** n. platus ei cui nibil pficit: cōdēnatōis ſit cā. vñ ſeq̄: Et ip̄e nibil ei r̄idebat. **AMB.** Lacuit et nibil fecit: quia nec illi^r credulitas merebat videre ouina. Et oīs la c̄tātā declinabat: et forte typice in herode oēs impī significat: q̄ ſi legi nō crediderit et p̄phetū mirabilia christi opa in euāgelio videre nō p̄it. **GRE.** xxii. mo. **H**oc etiā audiētes nos oī addiscere: vt quoties auditores n̄i ſra volūt quaſi laudādo cognoscere nō aut̄ ſua puerſa mutare oīo tacem^r: ne ſi oſtētati onis ſtudio verbū dei loqmur: et illorū q̄ erat culpa eſe nō definat: et ſra q̄ nō erat fiat. **M**ulta at̄ ſunt q̄ audiētis aim. pdit: marie ſi auditores n̄i et ſemp laudāt qd̄ audiūt: et nūq; qd̄ laudāt ſequit̄. **GRE.** x. mo. In q̄it̄ ḡ redēptoz tacuit: expectat̄ miracula adhibere cōtēpit: ſeleq; apud ſe in occultis retinēs eos quos extētiora q̄rere cōperit: ingratos foris re liq; magis eligēs apte a ſupbiētib^r despici: q̄ a non credēt̄ vacua voce laudari. vñ ſeq̄: Sta. etiā p̄n. ſacer. et ſcri. cō. accu. eū: ſp̄ze. aut̄ il. herō. cū erer. ſuo: et illu. indu. veste al. et remi. ad pilatu. **AMB.** Non oſociū q̄ veste alba induit̄ ab herode: immaculate tribuēs iudicia paſſiōis: q̄ agn̄ dei ſine macula cuius gloria mūdi p̄ctā ſuſcipit. **THE.** Tu tñ cōſidera q̄ p̄ ea q̄ facit diabol^r impēdit̄: cogerit deriſōes et ob probria i christū: et quib^r declarat̄ q̄ oīs ſeditiosus nō ſit. alioq; nō deridereſ plebe reddita ſuſpecta: et nouitatib^r gaudēte. **M**iffio aut̄ christi a pilato ad herodē ſit amicitie cois etorū: q̄ſi pilato n̄i vſurpā te ſibi ſubditos ditōi herodis. vñ ſubdit̄: Et fa. ſunt ami. he. et pi. in ip̄a die: nā an. in. erāt ad inuicē. At̄ tēde diabolū vbiq; cōiūgentē diſuicta: et christi pagat necē. **F**rubescam^r ḡ nos: ſi cā ſra ſalutē nec amicos in p̄po federe ſuēm^r. **AMB.** In typo etiam herodis arq; pilati: q̄ amici ex inimici p̄ ielū christū facti ſunt: et plebis iſrl et ppli gētīl figura ſuaf: q̄ p̄ oīi paſſiōne vtriusq; ſc̄ ſutura ſcordia: ita tñ et p̄iſ ſp̄ls nationū capiat dei ſbū: et ad pp̄lm iudeoz ſu dei ſue deuotōem traſmittat: et illi quoq; glia maſtis ſue corp^r veſtiat christi qd̄ ante despererāt. **T**ED. Vel hoc herodis et pilati fedus ſignificat: q̄o gentiles et iudei genere et religiōe et mēte diſſidēt̄: et in christianis p̄ſequēdis ſentīt̄.

Pilat^r aut̄ cōuocatis p̄ncipib^r ſacerdotū et magistratib^r et plebe: dixit ad illos: Obtulistiſ mihi hūc ho minē: q̄ſi auertētē populum: et ecce ego corā uob interrogās nullā cām inuenio in hoīe iſto: ex his in quib^r cum accuſatis. **S**ed neq; herodes nā remiſi uos ad illū: et ecce nibil dignū morte actū ē ei. **E**mēdatū ergo illū dimittā. **N**ecesse aut̄ hēbat

Lucas

dimittere eis per diē festū unū. Ex clamauit aut̄ siml' uniuersa turba dīcēs: Tolle hūc: t̄ dimitte nobis barrabā. Qui erat ppter sedītōem quādā factā in ciuitate t̄ homicidiū missus in carcerē. Itēz aut̄ pilat̄ locutus est ad eos: uoles dimittere iſū. At illi suclamabāt dicētes: Crucifige crucifige eū. Ille autem tertio dixit ad illos: Quid enī mali fec̄ iste. Nullaz cām mortis innenio in eo. Corripiā ergo illū: t̄ dimittā. At il li instabāt uocib' magnis postulātes ut crucifigere: t̄ inalescebat uoces eoz. Et pilatus adiudicauit fieri uolūtātē eoz. Dimisit at ill' eū qui pp̄ homicidiūz t̄ sedītōem missus fuit in carcerē quē petebāt. Iſū uero tradidit uolūtati eoz.

AVG. de cō.euā. Rediēs lucas ad ea que apud p̄fidē ḡerebānt. vnde digressus erat vt narraret qđ apud herodē actū est ita dicit: Pilat̄ aut̄ cōuo. p̄n. facer. t̄ magistra. t̄ ple. di. ad eos: obtu. mi. hūc ho. q̄ si atier. po. t̄ ec. ego co. vo. mi. nl. cau. inue. i. ho. isto ex his in qui. eū accusatis. hic intelligim' eū preter misse quēadmodū a dño quesierit: qđ accusatoribus respōderet. AMB. hic pilat̄ ch̄ristū absolvit iudicio: crucifigit ministerio. ad herodem mittitur: ad pilatū remittit. vnde sequit: Sed neq; hero. nā remisi vos ad illū: t̄ ecce nihil dignū morte actuū est ei. Etsi vterq; reū nō p̄nūciat: ob metū tamē alie nē crudelitatis studijs pilatus obsequit. THEO. Duoz ergo viroz̄ testimonio iſus insons ostēdit. Iudei vero quia accusabāt nullū testē obtulerit: cui credere oporteret. Vide ergo quō supet veritas iſus tacet: t̄ testans inimici: pclamat iudei: t̄ nullus eoz̄ attestas clamorib'. BED. P̄erant ergo sc̄pt̄a que tanto post tempe cōtra ch̄ristū cōposita: nō illū apud pilatū magice artis accusatū: sed componēt apud dñm p̄fidie t̄ falsitatis accusandoz esse demōstrāt. THEO. Lent̄ ergo pilat̄ nec satis apud veritatē seuer: quia timebat accusatioz subiugit. Amendatū ergo illū dimittā. BED. q. d. Flagris illū t̄ ludibrijs quantū iubetis afficia: dū modo innoxī sanguinē nō stiat. Seq̄: Necesse aut̄ babe. dīmit. eis p̄ di. festū vniū. Necesse habebat nō impalis legis sancōe: sed annua gētis cōsuētudine deuict: cui p̄ talia gaudebat placē. THEO. Romani enī iudeis cōcesserāt fin leges t̄ rit̄. p̄pos cōuersari. Nos aut̄ patri' erat iudeis petere dānatōs a p̄ncipe: sicut a saule ionathan petuerūt. vñ et de eoz petitōne nūc subdif̄. Excla. aut si. vni. tur. di. Zolle hūc: t̄ dīmit. no. bar. qui erat ppter sedi. qndā factā in ciuitate t̄ homi. mis. in carcere. AMB. Non

imerito homicide absolutōem petūt: qui flagitabāt innocētiā exitū. tales leges h̄z iniqtas: vt q̄ oderit innocētiā: scel̄ diligat. In quo tñ nois interprtatio spēm dat figure: barrabas. n. patris fili' latine dicit̄. Illi ergo quib' dicit: Uos er patre diabolo effis̄: rex dei filio: patris sui filiū. i. antichristū platuri esse pdmū. BED A. Peret aut̄ iudeis v̄lq; hodie sua petitio. qz. n. data sibi optōe: p̄ iſeu latronē. p̄ salutatoe interfectorē elegerūt: merito salutē vitaq; pdū denūt: t̄ latrocinij le ac sedītōib' itantū subiecētū. vt t̄ patriā t̄ regnū suū p̄cliderint. THEO. Sic ḡ gens olim sancta furit ad cedēdū: pilat̄ gētis cedes phibet. Sequif. n. Itēz aut̄ pila. locu. ē ad il. vo. di. iſum. At il. succla. di. Cru. cru. eū. BED. Desimo. n. genere mortis occidēt innocentē: h̄ ē crucifige de siderāt. P̄ēdētes. n. i liglio crucifixi clavis ad lignū pedib' manib'q; ofixis p̄ducta morte necabāt: ne dolor citi' finiret. Verū a dño electa erat mōs crucis quā diabolo supato: tanq; trophēi in frōtib' si deliu erat positur. Tertio aut̄ pilat̄ ch̄ristū absolvit. Sequif. n. Ille aut̄ ter. dixit ad il. Quid. n. mali fe. iste. nūl. cau. mox. inue. in eo. Soz. ḡ il. t̄ dimittat. BED. Hāc corēptiōem q̄ pp̄lo satissacēt: ne v̄lq; ad crucifigendū salvatōrē seuerēt: pilat̄ q̄rebāt: nō solū obtulisse: sed etiam deridēdo t̄ flagellādo exhibuisse: verba iohānis testāf. Quia vō totā accusatiōnē quā aduersus dñm detulerūt: solicita interrogatōe videbāt euacuatā: tandem ad solas p̄ces cōuerūt. vñ sequit: At il. insta. vo. ma. postu. vt cru. t̄ iua. vo. eoz. THEO. Tertio clamāt cōtra ch̄ristū: et p̄ trinā hāc vocē: suā esse occisiōem ch̄risti approbēt: quā petēdo extorserūt. Sequif. n. Et pila. adiu. fieri peti. eoz̄: dimi. aut̄ eū il. qui. ppter homi. t̄ sedī. mis. fuit. in karce. ie. ve. tradi. volun. eoz. CHRY. Putabāt. n. hoc se posse aſtruere q̄ iſus dōcteri' et latrone t̄ adeo neq;: vt neq; p̄ pietate: neq; p̄ festi p̄ero gatina deberet liberari.

Et cū dincerēt eoz̄: app̄henderūt simonē quēdā cyrenēsem ueniētem de uilla: t̄ imposuerūt illi crucē por tare post iſum. Sequebat aut̄ illuz̄ multa turba pp̄li t̄ muliez: q̄ plāge bāt t̄ lamētabāt eū. Cōuerfus aut̄ ad illas dixit iſus: Filie bierusalez: nolite flere sup me: sed sup uosipas flete: t̄ sup filios ueſtros. Qm̄ ecce ueniēt dīcs in quibus dīcēt: Beati steriles: t̄ uētres qui nō genuerūt: t̄ ubera que nō lactauerūt. Tūc incipiēt dicere mōtibus: cadite super nos: t̄ collib' opite nos. Quia si in uiridi ligno hec faciūt: in arido qđ fiat. Ducebanſ aut̄ t̄ alijs duo neq; cū eo: ut interficerēt.

Ca.XXIII.

GLO. Posta cōdemnatiōne christi: cōueniēter agit de eius crucifixiōe cū dicit: **Et cū ducerēt eum apprehenderūt simonē quēdā cyrenēsem venientez de villa: et imposuerūt ei crucē portare post iesum.** **AVG.** de con. euān. Johānes aut̄ narrat q̄ iesus bāulabat sibi crucē vnde intelligit q̄ ip̄e sibi porta bat crucē cū exiret in eum qui dicit caluarie locum. Simon aut̄ in itinere angariat̄ est: cū data est por tanda crucē usq; ad locū nullus. n. alioz acceptabat crucē bāulare: eo q̄ lignū detestabile putabatur: et ideo simoni cyreneo quasi in quādā iacturā im posuerūt crucē portare: quā alij recusabāt. **Dic** adiple illud isiae: **Cui p̄cipiat sup humerū eius. p̄cipatus n. christi est crucē eius: pp̄ quā fin apostolū de eis craltruit.** Et sicut in signū dignitatis alij baltheum alij mitrā portat: sic et domin⁹ crucē. **Etsi inqras in uanite no aliter in nobis regnare iesum: nisi p̄ asperitate: quo fit ut deliciosi inimici sunt christi crucē.** **AMB.** **H**abuit ergo crucē bāulās: iam tropheum sui victor attulit. crux sup humeros imponit: quia sive simō sine ip̄e portauerit: et christ⁹ in homine et homo portauit in christo. **Nec discordat euangeliū starū sentērie quādā cōcordat mysteriū.** **E**t bon⁹ ordo nostri pfect⁹ est: vt p̄us crucis sue trophea ip̄e erigeret: unde martyrib⁹ traderet erigendū. **Nō iude⁹** est qui crucē portat: sed alienigena atq; pegrinus: nec p̄dūt: sed sequit̄: iurta hoc qđ sc̄ptū est: **Tollat crucē suā et sequat me.** **BED.** Simō aut̄ obediens crēneheres interpt̄at. vnde p̄ eū p̄pli gētium desigant: q̄ quādā pegrini et hospites testōz nūc obedīdo faci sunt dei heredes. **E**t villa aut̄ simō egredens: crucē portat post iesum: cū paganis ritib⁹ de ralictis: vestigia dominice passiōis obediēter ap̄les curit. **Villa n. grecē pagos rocaſ: a qua pagani no mētrabūt.** **THEO.** Uel ille tollit crucē christi q̄ venit a villa. l. dūnit̄ hūc mūndū et opera eius: i hie nūlā. i. in supernā libertatē tendēs. Ex hoc etiam nō modicū sumū documētu. Qui. n. ad modū chris̄ti magister est: debet ip̄e p̄us tollere crucē: et timore de cōppam carnē cōfigere: et sic subditis et obedientib⁹ eam imponere. **Sequit̄ aut̄ christū etiā mūltitudine plebis et mulier̄. nam subdit̄.** Sequebaſ aut̄ illū multa turba populi et mulier̄: que plangebat et lamentabāt̄ eū. **BED.** Multa quidē turba crucē domini: sed nō vna eadēq; mēte sequebaſ. **Nō pos pul⁹ qui a mortē impetraverat: vt moriētē let⁹ aspiceret: mulier̄ vo vt moriētū plorarēt.** **Nō autem ideo sol⁹ mulier̄ planct̄ sequebaſ: quia nō etiā inumerus viroz ceteri: de ei⁹ erat passiōe mestissim⁹: s̄z quā feminē quasi cōrēptibilior sex⁹ liberi⁹ poterat qđ sensat ostētare.** **CIRYL.** Amās etiā lachrymari est semp sex⁹ feminē et mente hūis flexibilē ad pectate. **THEO.** Per hoc etiā significabat q̄ mulierido magna uideoz esset post crucē itura credēs in iesum. Sed et mens infirma que significabat per se minā: si sumpta cor:dis cōtritōe per pñiam flet̄: seq̄tor iesum. ppter nostrā salutē afflīctū. Flebat igit̄ mulieres per cōpaffiōem. **Si aut̄ qui vltro patit̄ fle re nō op̄ter: sed magis ei applaudere: et iō eas fles te verat.** **Sequit̄. n.** **L**ouersus aut̄ iesus ad illas dicit: filie bāusalē: nolite flere sup me. **BED.** **I**us maſ. cōtra resurrectio mortē solnere pōt̄: cū more et

omnē mortē et ip̄in mortis destructure est auctorē. **N**otandū aut̄ cum filias bāusalē appellat: q̄ non sole que cum eo venerāt̄ a galilea: sed et eiusdē vrbis ciues ei mulieres adheserūt. **THEO.** **M**ādat de plorantib⁹ cum in futura mala p̄spectū intendere: et sup illis flere. **Sequit̄. n.** **S**up vosipas flete et sup filios vestros. **CIRYL.** **S**ignificās in futuro mulieres liberis esse orbadas: nam irruēt bello i terra iudeoz cūcti simul peribūt magni et pui. vñ sequit̄ **Quia ecce veniēt dies in quib⁹ dicēt: beate steriles: et vētres qui nō genuerūt: et vbera q̄ nō lactauerūt.** **THEO.** **C**um. n. **f**emine crudeliter suos assabunt filios: et venter qui pdurerat flebiliter: iterato recispiet genitū. **BED A:** **In** quo die vēture a romāis obsidionis et captiuitatis temp⁹ significat: de quib⁹ supra dixerat: Ue pregnātib⁹ et nutritib⁹ in ill⁹ dies bus. **N**aturale est aut̄ imminētē captiuitate hostili alta vel abdita quib⁹ abscondant̄ boies refugia querere. vnde sequit̄. **T**ūc incipiēt mōtib⁹ dicere: **L**adi te sup nos: et collib⁹: operite nos. **R**efert. n. **ioseph⁹** insistentib⁹ sibi romanis: certatim indeos cauernas montū colliūq; petisse spelūcas. pōt. n. q̄ beatificā das dicit steriles de his itelligi q̄ vtrolibz sexu se castrauerūt pp̄ regnū celoz: mōtib⁹ collibusq; dici: cādite sup nos: et op̄ite nos: cū q̄libz sue fragilitatē me mores īgruētē tētationū articlo: sublimū quoru cūq; viroz q̄sierit exēplis monit̄ et p̄cib⁹ defēdi. **Se** quid: **Q**uia si i vi. li. h. fa. in ari. qđ fieri. **GRE. xxi. mo.** **S**e lignū viride: et nos lignū aridū dirit: q; ipse in se vim diuinitatē habuit: nos vō q̄ puri boies sun̄: lignū aridū appellamur. **THEO. q. d. indeis:** **S**i ḡ in me lignū fructifex augit virēs talr̄ seuierūt romanii: qđ nō attētabūt erga vos: p̄plū dico q̄si lignū aridū: p̄uatū q̄libz viuificatē v̄tute: nec vllū fructū feret̄. **BED.** Uel q̄si oib⁹ dicēt: **S**i ego q̄ pecatū nō feci: lignū vite appellat̄ sine igne passiōis a mūdo n̄ exeo: qđ putas eis manē tornēti q̄ sunt fructib⁹ vacui. **THE.** **M**āla āt opionē d̄ dñō inuere volēs diabol⁹ et latrones faciebat crutifigi cū eo. vñ seq̄: **D**uce. aut̄ et alij duo neq; cū eo vt interficerēt. **Et postquā uenerūt in locuz qui uocatur caluarie: ibi crucifixerunt eum: et latrones: unum a dextris: alterum a sinistris.** **ATHA.** **U**bi corruptū est gen̄ humanū: ibi chris̄tus pp̄um corp⁹ exposuit: vt vbi seminata ē coru p̄tio: ibidē incorruptio oriaſ: pp̄ qđ i loco caluarie crucifigis. Dicit. n. **E**t postq; reue. in lo. q̄ vo. cal. ibi cruci. eū. **Q**uē locū doctores indeop̄ aut̄ esse sepulchrū ade. **BED.** Uel aliter: **F**oris portā loca erat in quib⁹ trūcabant̄ capita damnator̄: et caluarie. i. decollatoz sumperūt nomē. **E**t sic p̄ oīna salutē q̄si noxi⁹ inter noxios crucifigaf. vt vbi abūdauit pecatū: supabūdet et grā. **CIRYL.** **N**ō aut̄ ip̄e vnigenit⁹ dei fili⁹ i. p̄pa nā q̄ de⁹ ē: passiū ē: q̄ sūt corporis: s̄z magis i nā terrena. **D**ecet. n. vtricq; d̄ vno et eodē filio dici. i. et nō pati dimine: et passum esse humanit⁹. **EVSE.** **S**i aut̄ aliter post quēsatiōem cū hōibus euānescēs subito euolaret fugiēs mortē ab hōibus cōparef phātasinati. et quēadmodū siq; incōbusit⁹

Lucas

bile quoddam nobis vas: t pualēs ignis nāe vell; ondere flāme illud tradēt: t vñter a flāme illud illeſūz etraberet. Sic dei verbū volēs ondere instrumētū quo v̄sus est ad humanā salutē esse p̄ualeſ morti mortale morti exposuit ad demōstrādā ei naturā. deinde post modicū a morte illud eripuit in signūz diuine virtutis. Et p̄ma quidē causa mortis christi hec est: secūda v̄o diuine p̄tatis ostēfio: corp̄ christi inhabitātis. cum.n. antiquit̄ deificarēt homies cōmūnē eritū mortis sortitos: quos heroas t diuos nomiabāt: decuit illū solū mortuū verū deum esse fatendū: quē brauia victorie morte p̄strata decorāt Tertia ratio est victimā p̄ toto genere hominū macta: qua oblata tota potestas demonū perīst: et error quilibet est sedatus. Est t alia causa salutifere mortis: vt discipuli oculatā fide cōspicerēt resurrecōem post mortē: ad quā p̄pā spēm erigere docebant: vt mortē cōtemnētēs: agonē cōtra errores inirent alacriter. CHRYS. Nō aut sui mortē quā nō habebat: cū sit vita: sed hoīn venit consumptū saluator. vnde nō p̄pā morte corp̄ deposituit: sed ab hoīnib⁹ illā sustinuit. sed t̄ egrotauislet corp̄ eius: t in cōspectu omnī solueret: incōueniēt erat eū q̄ sanare alioz lāguores habere. p̄pī corp̄ affectū lāguorib⁹: sed t̄ absq̄ aliquo morbo seorsūz alicubi corp̄ deposituisset: ac deinde rursus se offerret nō credere ei de resurrectōe differēti: oportet enī mortem resurrectōem p̄cedere. Cur ergo resurrectōem palā quidē p̄dicaret: clāculo vero moreret mirū si latēter hec euēnissent: qđ exocitarēt hoīes incredulitatis calūnias: quō pateret christi in mortē victoria: nisi corā oīb⁹ eam patiēt p̄ incorruptōe corporis p̄basisset extinctā. Sed dices: Decebat saltē glorioſaz mortez sibi exocitat̄: vt evitaret ignominia crucis: sed t̄ hoc fecisset: suspectū se reddidisset: quasi nō h̄is virutē cōtra quālibet mortē. Sicut ergo pugil p̄sternens illū quē hostes obrulerit: ondīt excellētior oībus: sic oīm vita ab hostib⁹ illatā quā putabāt esse dirā t infamē t detestabilē mortē in cruce suscepit vt hac interēpta dominī mortis totalitē destruaf. ppter quod nō caput ei amputat̄ vt iohāni: neq̄ se ctus est vt isaias: vt corp̄ integrū t indiuisibile morti seruet: t nō fiat occasio volētib⁹ ecclēsiā diuidere. Cōlebat etiā subportare quā incurrerāt maledictōem: maledictā mortē. s. crucis suscipiēdo fm illō. Maledict⁹ homo qui pēdet in ligno. In cruce etiā expāsis manib⁹ morit̄: vt altera quidē manu veterē populū: altera eos qui sunt ex gētib⁹ trahat: vt rosq̄ sibi cōtingēt. Morīs etiā in cruce a demonibus expiat aerē t ascēsum nobis parat in celū. THEO. Quia etiā p̄ lignū moīs intrauerat: necesse erat vt p̄ lignū exterminaret: t vt oīs p̄ ligni dolores iūct̄ trāsīes cōfutaret delectatōem pueniētē ex ligno.

GRE. nīsenus: Sed t figura crucis a medio contactu in q̄tuor extrema p̄ita: significat v̄tutē t pui dētiā ei q̄ in ea pepedit vbiq̄ diffusam. AVG. de q̄.no. t ve. testamēti: Nō frustra etiā tale gen̄ moris elegit: vt latitudinis: t altitudinis: t lōgitudinis t p̄fūditatis: de quib⁹ apls loq̄: magister existeret. Nā latitudo est in eo ligno: qđ trāsuersūz defūp̄ fīgē: hoc ad bona opa p̄mit: quia ibi extēdūt man⁹. Lōgitudo in eo qđ ab ipo ligno v̄sq̄ ad terrā p̄spū

cuī est. ibi. n. quodāmodo stat. i. p̄sistit t p̄seueratur qđ lōganūtā tribuīt. Altitudo est in ea ligni p̄te que ab illo qđ trāsuersum figit: sursum v̄sus reliquā: hoc est ad caput crucifixi: qđ bene speratiū sup̄na expectatio est. Jam v̄o illud ex ligno qđ fixum occultat: vnde totū illud erurget: p̄funditatē signifat gratuite gratia. CHRY. Duos etiā latrones v̄trūq̄ crucifixerūt: vt eoz sup̄pōtōis fieret p̄ticeps. vñ seq̄: Et latro. vñ uā a dēx. ali. a sinistris. sed nō ita euēnit: nā de illis nī dī. vñ aūt crux vbiq̄ bonorat: reges diadematā deponētēt assūmūt cruce: in purpuris: in diadematib⁹: in armis: in mēsa sacrata vbiq̄ terrā crux emicat: nō talia sunt būana. vñ uētib⁹. n. istia qui egerūt strēnuē arridēt p̄pa gesta: bis aūt pereūtib⁹ pereūt: sed in christo totū cōtrariū. Nā crucē oīa mēsta: vt aūt crucifīt̄ est: oīa clariora facta sunt: vt noscas nō purū hominē eē crucifīt̄. BED. Duo aūt latrones cū christo crucifixi signifat eos qui sub fide christi vel agone martyrii vel cōtinētie artioz instituta subēt̄: sed qui hec p̄ petra: na gloria faciūt dexterī latronis: qui autē būiane laudis intuitū: sinistrī latronis acta imitan̄.

Jesus autē dicebat: P̄t dimitte illis. Non. n. sciūt qđ faciūt. Diuīdētes uero uestimēta ei miserūt soſtes. t stabat p̄pīs expectāt̄: t deridebāt eū p̄ncipes cū eis dicētes: Alios saluōs fecit: se saluū faciat: si hic est christ⁹ dei elect⁹. Illudebāt aūt ei: t milites accedētes: t acutum offerentes ei dicētes: Si tu es rex indeorum: saluū te fac.

CHRYS. Quia oīs dixerat: Q̄rate p̄ p̄seq̄ntib⁹ eos h̄ etiā crucē ascēdēs fecit. vñ seq̄: Je. aut di. P̄t di. illis. Nō qđ nō posset ip̄e relaxare: sed vt nos p̄ p̄sūtib⁹ orare docēt: nō solū v̄bo: sed t̄ ope. P̄t aut dimittētēs. si penituerūt. Fauet. n. penitētib⁹ si celēt p̄tantā neq̄ēt̄ reat p̄ fidē v̄liū. BED. Neq̄ putādū est eū fruſtra orasse: sed in eis q̄ p̄ ei p̄ſſio nē crediderūt: qđ orabat ip̄etrasse. Notādū sane q̄ nō p̄ eis orauit q̄ filiū dei itelleperūt crucifigē: nec p̄ſſiteri voluerūt: sed p̄ eis q̄ nesciebat qđ facerēt: v̄lū dei h̄ntes: s̄z nō fm sciam. vñ subdit: Nō. n. sci. qđ faciūt. GRECVS. Permanētēs v̄o post cruce: i infidelitate nullū p̄ ignoratiā iuuari putab̄ dignis miraculis sonora voce eū p̄dicātib⁹ eē deū. AMB. Refert ḡ considerare q̄līs crucē ascēdat: nudū. n. vido tal ḡ ascēdat: q̄ selīm vincē pat: vt icli adūmēta nō q̄rat. v̄ct̄ ē aūt adā: q̄ vestimēta q̄sunt. v̄cit ille: q̄ te gumēta depositūt. t tal ascēdit: quales nos auctore deo nā formauit. tal in padiso pm̄ hō habitauerat tal in padiso hō secūdūt̄ intuit̄. Pulchre autē ascētū crucē regalia vestimēta deposituit: vt scias q̄sī hoīem passū eē: n̄ q̄sī deū regē: t̄ v̄trūq̄ chrys⁹. ATHA. Qui etiā cūctas cōdītōes nrās causa nrī suscepit: dūit vestimēta nrā signa mortificatiōia ade: vt eū at illa: t̄ hoīz vice induat nos vitā t incorruptionē. Seq̄: Diuīdētes vero vestimēta ei: miserūt soſtes.

Ca.XXIII.

THEO. Fortitan. n. plures eorum agebatur vel forte magis ad obprobriū hoc faciebāt: et ex quadā lascivia: quid enim preciosum inueniebant in vestibus? **BEDA.** In sorte autem dicitur gratia commendata: et quia cum iudeis mittit non psalmi cuiusque vel meritis: sed occulto dei iudicio cedit. **AVGV.** de con. eu. an. Docet quidem breviter dictu est a tribus evangelistis. **Jobannes** distinctus hoc explicat: quemadmodum hoc gestu sit. **THEO.** Deludētes igitur hoc agebāt. **Nā** vobis principes subfamabant: quid dicere oportet de vulgo. **Sequitur** enim: Et stabat populus. qui si petierat eum crucifigi. Spectans s. finem: Et deridebat eum p̄ncipes cum eis. **AVG.** de cō. eu. a. Quia principes dixit nec addidit. **P̄c̄d̄t̄**: omes primates generali nomine cōpleretur: ut ibi possent intelligi scribe et seniores. **BED.** Qui etiam nolentes cōfitemerentur quod alios salvos fecerint. **Sequitur** enim: Dicentes. Alios salvos fecerint: se h̄m saluu faciat: si hic est christus dei electus. **ATHA.** Deus autem vere salvator non salvando seipsum: sed creatura liberando volebat cognosci salvator. Neque enim medicus quia sibi medef: medicus esse cognoscit: nisi erga lāquidos artē p̄bet: sic dominus salvator existens non habeat op̄ salvatoris: neque descendēdo d̄ cruce volebat cognoscere salvatores sed morādo: multo nāq; maiore sa latemorū salvatoz affert hōib; q̄ descensus de enī. **GRCVS.** Cidēs autem diabolus nullum esse sibi denunciam titubabat: et quasi aliud non valens tēcū s̄terius p̄pinare salvatori acetum ad bibendum. **Sequitur** enim: Illudebat autem ei et milites accedentes: et acutū offerentes illi. q̄d̄ cōtra seipsum faciens diabolus ignorabat. Nam amaritudinē ire ex p̄uaricatiōe legis facta qua cūctos detinebat salvatori prebebat: quia ille sumēs cōsummebat: ut vice aceti vinum det nobis in potū: q̄d̄ sapientia miscuit. **THEO.** Obtulerunt autem milites christo acetum quasi regi subministrantes. **Sequitur** enim: Dicentes: Si tu es rex iudeorum salūm te fac. **BED.** Et non adū quod iudei vocabulū Christi scripture sibi auctoritate creditū blasphemantes irridēt. Milites vero r̄pote scripturarū nesciū non christo: sed regi iudeorum insultāt.

Erat autem et superscriptio scripta super eum litteris grecis: et latinis: et hebreis: hic est rex iudeorum. Unus autem de his qui pendebat latronib; blasphemabat eum dicens: Si tu es christus: salūm fac te ipsum et nos. **Xespōdens** autem alter increpabat eum dicens: Neque tu times deum: quia in eadē damnationē es. **Et** nos qui dem iuste: nam digna factis recipimus. **Hic** uero nihil mali gessit. **Et** dicebat ad iesum: Domine memento mei cum ueneris in regnum tuum. **Et** dixit illi iesus: Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiſo.

THEO. Aliam attende sagacitatē demonis agit tam in christū: tripli enim litterarū figura pro mulgabat accusatōem iesū: ne s. queq; trāscuntē latet q̄ ob hoc suspēsus fuerat: quia se regē faciebat. **Dicitur** enim: Erat autem et superscriptio scripta super illum litteris grecis: latinis: et hebraicis. **Dic** est rex iudeorum: per quod significabat potētissimas gentiū quales erant romani: prudētissimas quales greci: maxime deum colētes quale fuit iudeorum genit. subiici debere impio christi. **AMBRO.** Merito autem supra crucem ponit titulus: quia non humani corporis: sed diuine potestatis est regnum quod habet christus. **Lego** titulu regis iudeorum cum lego: Regnum meum non est de hoc mundo. **Lego** causam christi super caput eius scriptam cuius lego. **Et** deus erat verbum: caput enim christi deus. **CIRYL.** Alter autem latronū cuius iudeis eructabat. **Sequitur** enim: Unus autem de his qui pendebat latronib; blasphemabat eum dicens: Si tu es christus: salūm fac te ipsum et nos. Alter vero increpabat voces ipsi. **Sequitur** enim: Respondes autem alē in crepat eum dicens: Neque tu times deum: quia in eadē damnationē es. **Sed** et p̄pum reatū cōfessus est subdens: Et nos quidē iuste: nam digna factis recipimus. **CHRY.** Dic fungit̄ vice iudicis condemnat̄ et incipit de veritate cēdere: qui corā pilato p̄ multa tormenta cōfessus est scelera. **Quia** aliud est homo censor quē latēt̄ intima: et aliud de quā metes penetrat. **Et** ibi quidē post cōfessionē pena subsequit̄: h̄ aut cōfessio fit ad salutē: sed ad christū p̄nūciat innocētem: **Hic** vō nihil mali fecit. q. d. **Nouā** vide iūriā: honestatē damnari cū scelere. **Nos** viuētes cecidimus: hic mortuos suscitauit. nos aliena sum̄ suratus hic et sua iubet tribuere. beatū igit̄ latro astates docebat talia dissimiles: quib; alterū increpabat. **Si** et videt extinctos audit̄ astantiū: redit ueniēter ad eum qui nouit p̄cordia. **Sequitur** enim: Et dicebat ad iesum: **Dñe** memēto mei cu ueneris in regnum tuum. **Crucifixū** aspicis: et omnī p̄fiteris. cōdemnati vides figurā: et regis p̄dicā dignitatē. **Ville** malis imbut̄: postulas iusticie fonte: reminisce tue neq; cōfessio: sed dices: video quidē apparet̄ obprobriū: sed int̄ueor latens regnum: et tu auertis mea publica scelera: et acceptas fidem int̄ētōis occulte. **Discipulū** veritatis usurpauit nequicia: discipulū nequicie nō mutabit̄ veritas. **GRCVS.** In cruce clavi manū ei p̄ pedesq; ligauerat: nūlq; a penī in eo liberū nisi cor: et lingua remaserūt. **Inspirāte** deo totū ei obtulit: qd̄ i se liberū inuenit: ut iuxta h̄ qd̄ scptū est: **Orde** crederet ad iusticiā: oxe confiteret ad salutē. **Tres** autem uirtutes qd̄ apl's memorat: subito replet̄ grā: et accepit latro: et seruauit in cruce. **Si** dē nāq; habuit̄ regnū deum: credidit: quē secū p̄ter morētē vidit. spem habuit̄: qm̄ regni ei aditū postulauit. charitatē quoq; i morte sua uincit̄ tenuit̄: q̄ frēm et collatōnē p̄ filiū scelerē morientē de iniqtate sua redarguit. **AMB.** Pulcherrimū autem dāt affectādē cōuersiois exemplū: q̄ tā cito latroni uenia relata. **Uito** ignoscit̄ dñs: q̄ cito ille cōuertit̄: et r̄berior est gratia q̄ p̄catio. semp. n. dñs plus tribuit̄ q̄ rogat̄: ille rogabat ut memor sui esset. De dñs autem sequit̄: **Et** dixit illi ies̄: **Amen** dico tibi: hodie mecum eris in paradiſo. **Uita** est enim esse cum christo: et ubi christus: ibi regnum.

Lucas

THEO. Et quemadmodum quisq; rex victoriosus rediens ex triumpho optima predarū fert secum: sic et domin⁹ predat⁹ portōnem diabolicā predarū. **latronē dicit secū in paradisum.** **CHRY.** Erat ergo videre salvatorē in medio latronū: turimā iusticie trutinantē fidem et infidelitatem. Expulit diabol⁹ de paradiſo adam: chāſt⁹ latronē impulit ante totum orbem et ante apostolos, nudo verbo sola fide in paradiſum introuit: ne quis post errores introitū desperaret. Attende celeritatē a cruce i celos a condēnatōne in paradiſum: ut noueris nō ad benignitatiā illius: sed ad clementiā dominū totū se esse. Si autem iam facta est bonorū retributio: nū quid superuacua erit resurrectio? Si enim introduxit latronē in paradiſum: corpus autē eius corruptū remansit foris: liquet nō esse resurrectōem corporū hec dicit illi. Sed caro que fuit laborū particeps: nūquid priuabī premijs: audi paulū dicēte? Por̄ tet corruptibile hoc incorruptōem induere. Sed si dominus pollicit⁹ est regnū celorū: introduxit autē latronē in paradiſum: nōdū ei retribuit premia. Sed dicunt nomine paradiſi regnū celorū nomia uit: vistato nomine vtens dum alloqueret latronez qui nibil audiuerat de arduis docimētis. Quidam autē nō sic legūt. Bodie mecum eris in paradiſo. s̄ sic. Dico tibi bodie. et cōsequēter. **D**ecū eris in paradiſo. Sed adhuc euidentiōre solutōem subiunge m⁹. nam medici cum vidēt aliquē desperatū: dicūt iam mortuus est. Sic et latro quoniā nō amplius timebatur eius regreslus ad perditōem: dicit paradiſum intrasset. **THEO.** Hoc tamē est verius omnibus: q̄ quāuis omnia promissa sortiti sunt: et latro et alij sancti: ne sine nobis consumereb̄: vt dicit in epistola ad hebreas: sunt tamē in regno celorū: et in paradiſo. **GREG.** Onisenus: Hoc iteꝝ opozet discutere quomodo latro censeat dign⁹ paradiſo cum sanctis flammea framea p̄bheat introitū. Sed attende q̄ sermo diuin⁹ eam versatilē dicit ut indignis quidem obuiet: dignis vero liberū ad vitā patefaciat aditū. **GREG.** xii. mōra. Uel illa rūp̄ea flammea versatilis dicit: pro eo q̄ scissit quādoꝝ venire temp⁹ et etiam remoueri debuisset: quādoꝝ l. veniret qui sue incarnatōis mysterio paradiſi nobis iter aperiret. **AMBRO.** Sed et illud soluē dum est: quia alij. l. matthe⁹ et marcus duos conuitti antea inducūt latrones: iste vñū conuittatē: vñū regnātem: fortasse et iste pūs conuittat⁹ est: sed repēte cōuersus est. Potuit etiā de vno pluraliter dici: sicut est illud: In caprinis pellib⁹ ambulabāt. Secti sunt: cum solus helias melotidē habuisse: Iasias se ctus esse doceatur. **M**olice aut̄ duo latrones populos peccatores significat per baptismū crucifigēdos esic cum christo: quorū dissensio diuersitatem pariter credentū significat. **BED.** Quicūq; enim baptisati sumus in christo iesu: in morte ipi⁹ baptisati sumus. per baptismū aut̄ cū peccatores esem⁹ abluiūtur: sed alij dum deū in carne passum laudat̄ coronat̄: alij dū aut̄ fidē aut̄ opa baptismi h̄re renuerūt: dono qđ accepere p̄uanſ.

Erat autem fere hora sexta: et te nebze facte sunt in uniuersam terrā

uſq; in horam nonā. Et obscurat⁹ est sol: et uelum templi scissum ē me dium. Et clamans uoce magna iesus ait: Pater: in manus tuas com mendo sp̄itū meū. Et hec dicēs expirauit.

CIRYL. Postq; cruci tradiderunt dominū omniū: nūdi macibina lugebat propriū dominū: et ob tenebrata est lux in meridie. vnde dicit: Frat autem fere hora sexta: et tenebre facte sunt in uniuersa terra vſq; ad horā nonam. Quod erat manifestū indicium q̄ forēt passare caliginē crucifigētū anime. **AVG.** de cō. euan. Hoc aut̄ quod de tenebris di cūtū est: etiam alij matthe⁹ et marcus contestatū. Addit aut̄ lucas: Unde facte sunt tenebre. cū subdit. Et obscurat⁹ est sol. **A VG.** iii. de ciui. dei. Quaz solis obscuratiōē nō canonico cursu siderū accidit: se satis ostendit: tūc erat pascha iudeorū: quod plena luna solēniter agitur. regularis autē solis defe ctiō: nō nisi fine lune contigit. **DIONY.** ad polis carpum: Apud heliopolim enim tūc plentes inopis nabiliter soli lunam incidentē videbamus. nō enī erat cōueniens temp⁹: et rursus ipam a nona hora vſq; ad vespam ad solis diametrū supernaturalē resti tutam: eclipsim etiā illaz ex oriente vidim⁹ inchoatā: et vſq; ad solarē terminū veniente posic̄ regredie tem rursus nō ex eodē defectum et repurgationem: sed ecōtrario fm diametrū factā talia sunt eius tē poris supernaturalia: et soli christo qui est omnīcau sa possibilis. **GRCV S.** Hoc igit̄ prodigiū faciū est vt pateret q̄ qui morte suscep̄t: gubernator: et toti creature. **AMBRO.** Sol etiā occidit sacrif gis: vt funestī spectaculū ūceleris obumbraret tenebre effuse sunt oculis perfidiorū: vt fidei lumē relumeret. **BED.** Colēs aut̄ lucas miraculū miraculo adiūgere subiugit. Et velū templi scissum est mediū. Hoc expirante domino factū est: sicut mattheus et mare⁹ contestant̄: sed lucas preoccupādo narravit.

THEO. Per hoc aut̄ domin⁹ ostendebat: q̄ non erut ulteri⁹ sancta sanctorū inaccessibilia: sed tradi ta in man⁹ romanorū inquinarent̄ et eorū adit⁹ pat eret. **AMB.** Uelum etiā scindit̄: quo oīoū po pulorū dimisio synagoge p̄phanatio declarat̄. Sc̄i ditur velum vetus: vt ecclesia noua fidei sue vela fu spendat. synagoge velamē suspēdit̄: vt religiōis iter na mysteria reuelata: mentis cernamus intuitu.

THEO. Per hoc etiā ostēdit̄: q̄ velū quod seque strabat nos a sacris que sunt in celo disruptū. i. dei inimicitia et peccatum. **AMB.** Deinde etiā vbi affūpte mortalitatis impletu est omne mysteriū: et imo talitas sola remāsit. vnde sequitur: Et clamās voce magna ait iesus: Pater: in man⁹ tuas cōmēdo sp̄in meū. **BED.** Patri inuocādo filiū dei se esse declarat̄. sp̄in vero commēdādo: nō defectū sue virtutis: sed cōfidentiā eiusdē cū patre potestatis infinitat̄. **AMB.** Caro morit̄ et resurgat sp̄is. Patri cōmēdat̄: vt celestia quoq; ab iniqtatis vinculo solueret̄ et pax fieret i celo: quā terrena sequeret̄. **CIRYL.** Hoc aut̄ vox edocet q̄ aīe sanctorū nō deinceps in

Ca.XXIII.

inferno clauduntur et prius; sed apud deum sunt: huius rei facio christo principio. **A**THA. Comendat. n. patrigle enim nos mortales i se vivificatos. nam sumus meos ei: scilicet illud apostoli ad galath. **D**eus vnu est in christo. **G**RE. nisenus: Debet autem querere quod in codice tempore domini tripartitum seipsum in viscera terrene dicerat phariseis: In paradisum dei ut dixit latronum manus paternas ut nunc dicis. **S**ed recte consideribus hoc nec questio dignum videtur: nam quod ubique potius potius quolibet loco adest. **A**MBRO. Comendat ergo patri spiritus: sed cum sit in superius illuminat et inferna: ut vniuersa redimantur. etenim christus oia: et in christo oia. **G**RE. nisenus: illa solutio est quod tempore passionis neutra parte bus manitatis semel vinita diuinitas dimisit: sed anima de corpore spiritu disiunxit: se tamen in utroque permanenter ostendit. nam per corpus in quo morte suscepit: confutauit mortis potentiam: per animam vero latroni pavuit itroitus quidam. **D**icit autem Ieremia de supina hierusalem: que a godis non erat alia: Sup manus meas depinxi menia et in palma est operis in padiso manus patris habebatur. **D**AMA. Uel expressus loquendo in sepulchro tam corpus in inferno fuit aiam: sed sicut deus in paradise ciliatore: et in throno erat cum patre et spiritu sancto. **T**HEO. Clamans vero alta voce expiravit: quod in erat et post ponendi aiam suam: et ea resumendi. vii secundum. Et boc expiravit. **A**MB. q. d. Tradidit spiritum: qui non fuit amissus: quod enim emittebat: voluntarium est quod amittere necessarium.

Videtis autem certum quod factum fuerat: glorificauit deum dicens: Vere hic homo iustus erat. **E**t ois turba eorum qui simul aderat ad spectaculum istud: et videbat que fiebat: percutientes pectora sua reverebantur. **S**tabant autem omnes noti eius a longe: et mulieres que secute eum erant a galilea hec uidentes.

AVG. iiiij. de trini. **C**um post illa vocem continuo tradidit spiritum: et maxime quod aderat sunt mirati. longa enim morte cruciabante ligno suspensi. viii dicit: Videlis autem certum quod factum fuerat: glorificauit deum dicens: Vere hic homo iustus erat. **A**VG. de co. eu. Nono est autem contrarium quod mattheus viso terremotu: dicit admiratum certum: cum lucas dicat hoc eum admiratum fuisse quod emissa illa vox expirasset: ostendens quoniam praecepit habuit quod mox eret. In eo autem quod mattheus dixit: non solum visio terremotu: sed addidit et his quod fiebat integrum locum: scilicet demotum luce: ut diceret ipsum dominum mortem suam miratum. Quod autem lucas etiam ipse dixit: Videlis autem certum quod factum erat: in eo genere inclusum oiam quod factum est in illa hora mirabiliter tamquam unum mirabile factum: commemorans: cuius quasi membra et pres erat omnia illa miracula. Quod autem aliud dicit certum dicitur: Vere filius dei erat iste: lucas autem ait quod iustus erat: putari potest diversum: sed vel utrumque dictum a certum debemus intelligere: et aliud illud: et aliud istud commemorasse: vel fortasse lucam exprimere voluisse sententiam certum:

quod dixerit iustum filium dei. Forte enim non est unigenitus equalis patri certum itellegerat: sed isto filio: quod in simili crediderat sicut multi iusti dicti sunt filii dei. **J**a vero quod mattheus addidit eos quod cum certum erat: lucas vero hoc tacuit: non est certum: cum aliud dicit quod aliud tacet et mattheus dicit: Timuerunt valde: lucas autem non dicit timendum glorificasse. **T**HEO. Nunc autem video esse certum sortiri quod dominus dixerat: **C**um exaltatus fuerit oia ad me trahatur. Exaltatus namque in cruce attrahit latronem et certum: sed et quosdam iudeorum de quibus sequitur: Et ois turba eorum quod simul aderat ad spectaculum istud: et videbat quod fiebat: percutientes pectora sua reverebatur. **B**EDA. Quod percutiebat pectora: quod penitentie et lucis idem potest dupliciter intelligi: siue enim est cuius vita dilexerunt: iniuste occisi: volebant: siue enim morte se ipetrasse meminerat: huc in morte amplius glorificatu tremebat. Notandum autem quod genitiles dei timentes: apte confessiois voce glorificari: iudei percutientes soli pectora filiatus domum redeunt. **A**MB. O durior satans pectora iudeorum: **J**udex arguit: credit minister: perdit: scilicet in morte condonat: elementa fugiunt: terra concutitur: monumeta reseratur: iudeorum tamen imobilis via manet orbe occiso. **B**EDA. Cum merito per certum fides ecclesie designat: quod dei filius tacete synagoga confirmat. Impletus autem quod dominus patrum conqueritur dicens: Elongasti a me amicum et primus: et notos meos a miseria. vii secundum. **S**tabat autem oculi noti ei a loge. **T**HEO. Sed seminarium genitum olim male dictum: manet et videret haec oia. Secundum enim: Et mulieres quod secute erant eum a galilea hec videntes. Et sic prima focillans instigatio aut benedictio a passione perflante sicut et resurrectione.

Et ecce uir nomine ioseph qui erat decurio uir bonus et iustus: hic non consenserat consilio et actibus coruim: ab arimathea civitate indecessus: qui expectabat et ipse regnum dei. **H**ic accessit ad pilatum et petiit corporis iesu et depositum inuoluit in syndone: et posuit eum in monumento exciso in quo nondum quisquam positus fuerat. **E**t dies erat paschae: et sabbatum ilucescebat. Subsecutae autem mulieres que cum eo uenerant de galilea uiderunt monumentum: et quemadmodum positum erat corporis eius: et reverentes pauerunt aromata et unguenta: et sabbato qui dem siluerunt secundum mandatum.

GRE. Fuerat quoniam ioseph occultus christi discipulus. denique vinculum timoris rumpens feruenter factus: dominicum corpus turpiter pendens a ligno depositus: compans preciosam margaritam verborum modestiam. **E**t

Lucas

ecce vir nomine ioseph q̄ erat decurio. **BEDA:** De curio vocatur q̄ sit de ordine curie: et officia curie ad mistret: q̄ eria curialis a procurando mīma ciuitatis solz appellari. **D**agne ergo ioseph dignitatis apud seculū: sed maioris apud deū meriti fuisse laudat. vñ seq̄t. **C**ui bon? et iust? hic nō cōsen. cōf. i acti. eoz: ab arimathia ciuitate iudee. Arimathia ipsa ē rama- tha ciuitas helcane et samuelis. **AVG.** de cō. euā. **D**icit aut̄ iohānes q̄ erat discipul' iesu. vñ et hic sub dit: Qui expecta. et ip̄e regnū dei. **M**erito aut̄ mo- ner: Cur ille q̄ pp̄ timore occult? erat discipul': au- sis sit petere corp' ei? qd̄ null' eorū q̄ euz palā seq̄ banū auderet. **S**equit̄ enī: Hic accessit ad pilatū: et pergit corp' iesu. **S**i intelligēdū ē istū fiducia digni- tatis hoc fecisse qua p̄dit' poterat familiariter itra re ad pilatū. In extremo aut̄ illo officio funeri ethi bēdo min? vide curas de iudeis: quāuis soleret i dñs audiēdo eoz inimicitias detinare. **BEDA:** Sic igit̄ p̄ iusticiā meritorū sepeliēdo corp' dñmico: dign' fuit p̄ nobilitatē potētie secularis illud impe- trare. vñ seq̄t. **E**t depositū iuoluit i syndo. Et simpli ci sepultura oni ambitio diuitiū condēnat: q̄ nec in tumulis quidem possint carere diuitijs. **ATHA:** Enormiter etiā agut q̄ cōdiū corp̄a mortuorū et ea nō sepeliūt etiā si sācta sint. qd̄ enī sancti? aut mai? dñi corp̄e: qd̄ tñ i monumēto positū est: donec die tercia resurrexit. **S**eq̄t̄ enī: Et posuit eū i monumen- to exciso. **BEDA:** Si nō de perra sed ex multis la- pidib' edificati eēt: post resurrectionē suffossis tu- muli fundamētis ablāt' furto diceretur. In nouo etiā ponit̄ monumēto. **N**ā seq̄t̄: In quo nondū q̄s q̄ pos. fūe. ne post resurrectionē ceteris corpib' re- manētibus: surrexisse alius suspicare. q̄ vero sexta die hō fact? ē recte dñs sexta die crucifig' hūane re paratiōis iplēnit arcānū. vñ seq̄t̄. **E**t erat oles pasce ues qd̄ pp̄atio interptat: quo noīe sextā feriā appel- labāt: q̄ ea die q̄ i sabbatū foret necessaria ppabāt. q̄ vero septiō die requeuit cōditor ab ope suo: sabbato dñs i sepulchro requeuit. vñ seq̄t̄. **E**t sabbato illuce- scēbat. **S**upā aut̄ legum?: q̄ stabat oēs noti ei? a lo- ge: et mulieres q̄ secute erāt eū. his ergo notis iesu p̄ depositū ei? cadaver ad sua remeātib' sole mit. lixe. q̄ arti? amabāt fun? subsecute quo poneres. sp̄ice- re cupiebāt. **S**eq̄t̄ enī: Subsecute aut̄ mulieres que cū ip̄o veneat de galilea viderūt monūtū. et quē admodū pos. erat cor. ei?. vt. s. ei tpe cōgno munus possēt sue deuotionis offerre. **THEO:** Nec tñ fi- de debitā adhuc habebāt: h̄ q̄si puro homi aroma- ta et vnguēta gabāt more iudeoꝝ q̄ talia exhibebāt defunctis. vñ seq̄t̄. **E**t reuer. paue. aroma. et vnguen- ta. **BEDA:** Sepulto enī dñs qd̄diū licebat opari. i. v̄sq̄ ad solis occasum vnguētis ppandis erāt occu- pate. **D**andatū aut̄ erat: vñ sabbati silētū. i. q̄s a vespa v̄sq̄ ad vesperā seruare. **S**eq̄t̄ enī: Et sabbato qdē siluerit sc̄m mādatū. **AMB:** **D**ystice at iust? christi corp̄ sepelit. **T**alis enī ē christi sepulta- ra q̄ fraudē iniquitatēq̄ nō habeat. **M**erito aut̄ mat- the? hūc diuitē dixit: suscipiēdo enī diuitē nesciuit fidei pauprātē. iust? corp̄ christi operit syndone ve- stī: et tu dñi corpus gloria sua: vt et ip̄e sis iust? et si mortuū credis: op̄i tñ dīnītatis plenitudie sue: si et vestī ecclēsia īnocētē ḡa. **BEDA:** Ille etiā in-

syndone mīda iuoluit iesum q̄ pura eū mēte suscep- perit. **AMB:** Nec ociose ali? euāgelistā monū- tū nouū dixit: ali? monumētū ioseph. et enī tumulū his patur q̄ sub lege sūr mortis. victor mortis tumu- lū sūr n̄ haber. Que enī cōicatio tumulo et deo: sol- lus enī tumulo icludit q̄r mor̄s christi et si sit cōmu- nis sc̄m naturā: specialis ē sc̄m virtutē. **H**ū autē christi i monumēto cōditur iustiūt iusticie habita- tiōe requiescat: monumētū enī hoc i duricie genti- lis petra iust? excidit: penetralis verbi in nationib' virt? christi. **Q**uicūq; in se bene humauerit christus: diligēter custodiat ne eū pdat: ne ve pfidie sit ingel- sus. **BEDA:** Quod autē dñs sexta die crucifig: septima i sepulchro quiescit: significat q̄ i sexta mū- di etate: nos p̄ dñno pati: et velut mūdo crucifig ne- cessē ē. In septima vero. i. post mortē corp̄a quidem i tumulis: aie vero cū dñno requeuit v̄sq̄ nūc. et mu- lieres sancte. i. aie humiles dilectionē feruētes passi- oni christi diligēter obsequiūt. si forte valeat imi- tari: sedula curiositate quo ordine sit eadem passio cōpleta ppendit: qua lecta: audita: recordata: mor- ad paranda se opera virtutū qbus chāst? delectat: cōuertit: vt futura p̄sentis vite parascere et requi- beata: tēpore resurrectōis occurre christo valeat cū aromatib' spiritualiū actioniū. **CA.XXIII.**

Tā autem sabbati ualde dilucido uenerunt ad mo- numentum portantes que pauerant aromata: et inuenerunt la- pidē reuolutū a monumēto: et igrē- se nō inuenerūt corp̄ domini iesu. **E**t factū est dū mēte cōsternate es- sent de isto: ecce duo uiri steterunt secus illas in ueste fulgēti. **C**ū time- rent autē et declinarēt uultū in ter- ram dixerunt ad illas. Quid queri- tis: uinentē cū mortuis? Nō ē hic sed surrexit. Recordamini qualiter locut? ē uobis: cū adhuc in galilea es- set dicēs: Quia oportet filiū homi- nis tradi in manus hominū pecca- torū et crucifigi: et die tertia resurge- re. **E**t recordate sūt uerborū ci?: et regresse a monumēto nuncianerūt hec oia illis undecim: et ceteris omi- bus. Erat aut̄ maria magdalene et iohāna: et maria iacobi: et cetera que cū eis erāt q̄ dicebant ad apostolos hec. **E**t uisa sunt aī illos sicut delv- ramētū uerba ista: et nō crediderūt illis. **Petr?** aut̄ surgēs cucurrit ad

Ca.XXIII.

monumētū: t̄ p̄cūbēs uidit linthea
mina sola posita: t̄ abiit secū mirans
quod factum fuerat.

BEDA: Religiose mulieres nō solū i die pasceue
sed etiā sabbato sancto sole occidēte: mox vt operā
di licetia remeauit emerūt aromata: vt veniētes vn
grēt corp̄ ieu sicut marc⁹ testaf: p̄occupātē iā no
tis articulo monumētū adire nō voluerūt. Et ideo
dicit: Una aut̄ sabbati valde diluculo vene ad mo
numētū port̄. que paraue. aromata. Una sabbati
fue p̄ma sabbati p̄ma ē a sabbato quā diē dñicam
post resurrectionē mos christian⁹ appellat. Quod
aut̄ valde diluculo mulieres venere ad monumen
tiū magn⁹ querēdi t̄ inueniendi dñm feruor charita
ps onditur. **AMB.** Sz magna oris hoc loco ples
ris: dubitatio. q̄dē hic valde diluculo: **Mattbe⁹**
ref̄e sabbati ad monumētū venisse dixerūt. S̄ euā
glistas de diversis putes dixisse tēpōib⁹: vt p̄mas
alias mulieri t̄ alias cōjicias visiones. Quod aut̄
script⁹. **Ciryle** sabbati que lucescit i prima sabbat
in eūrēcis dñm: sic tempandum ē: vt neq̄ mane
vñca que ē p̄ma post sabbatū: necq̄ sabbato resur
reco facta credat: nā quō tridui cōplet: Non er
go vesperātē die: sed vespe noctis resurserit. Deni
t̄ ḡc̄. Serō dirixit. Serō aut̄ t̄ horā significat i oc
culū oīi cuiuslibet tarditatem: quō si dicas: Serō
mibi suggestū ē. Et ergo t̄ serō tēpus noctis pfun
di. n̄i t̄ mulieres ad monumētū accedēdi habēt fa
cilitatē custodib⁹ quiescentib⁹. Et vt scias nocte fa
ci mulieres alie scīt: alie nesciūt. scīt q̄ obseruāt
noctib⁹ t̄ dieb⁹: nesciūt q̄ recesserunt. Rescit maria
magdalene sc̄m iobānē: nā eadem t̄ aī scire t̄ po
sta necire non potuit. ergo si plures marie: plures
qui fortasse Marie magdalene: cū illud nomē per
fōne sic hoc sumat a loco. **AVG. de cō. euā.** Vel
Mattbe⁹ a p̄ma pte noctis qđ ē vespe: ipam voluit
noctē significare: cui⁹ noctis fine venerut ad monu
mentū: t̄ hoc ea de cā: q̄ iam a vespe pauerat: t̄ lice
bat afferre aromata trāfacto sabbato. **EVSE.** Ja
cebat aut̄ organū verbi extintū: magn⁹ vero lapis
claudebat supulchru: quasi mors eū durisset captiu
num. sed nōd̄ lapsō triduo vita se p̄mit iterū post
sufficientē mortis cōiunctionē. vñ seq̄: Et inuenes
rūt lapi. reuo. a monu. **THEO.** Nā angelus reuol
verat eū: vt testaf mattbe⁹. **ORI.** Amot⁹ ē aut̄ la
pis post resurrectionē ppter mulieres: vt credat re
surrexisse osim: vidētes monumētū vacuū corp̄: po
re. vñ sequi. Et iḡesse nō iuene. cor. ieu. **CIRYL.**
Lū iḡe nō iuensis corp̄ christi qđ resurrexerat:
ducebant diversi cogitationib⁹ t̄ ppter amorem
christi t̄ adhibitā solicitudinē meruerut visionē an
gelica. Seſe enī. Et dū mēte ɔsternate eēt de isto:
oce oīi viri astiterūt iuxta illas i veste fulgenti. **EVSE.**
Iacūditatis t̄ gaudiū idicia salutifere resur
rexitios t̄ fulgēter amict⁹ prestātes. Moyses enim
plagas egyptis pregans in flāma ignis angelū per
specit. sed nō tales visi sūt mulierib⁹ i sepulchro: sed
mitis t̄ bilares: quales decebat cōspici in regno t̄
gaudio dñi. Et sicut i passiōe eclipsat⁹ ē sol: merosis
t̄ angustie signa p̄mens crucifigētibus filiū dei: ita

angeli vite ac resurrectiōis p̄cones habitū salutiferi
festi cādidati designabāt. **AMB.** Sed quō marc⁹
vnū iuuenē i albis sedentē: matthe⁹ vnū: iohānes t̄
lucas duos angelos i albia sedētes visos eē memo
rauerūt. **AVG. de cōcō. euā.** Possim⁹ itelligere
vnū angelum vñsum a mulierib⁹: t̄ fm marciū t̄ fm
mattheū: vt eas igaressas i monumētū accipiamus. s̄
i aliqđ spatiū: qđ erat aliqua materia cōmunitū an
te illū saxeī sepulchri locū: atq̄ ibi vidisse angelū se
dentē a dextris: quod dicit marc⁹. de cide itus ab eis
dū i spicerēt locū i quo iacebat corpus osii: visos du
os angelos stātes: sicut dixit lucas locutos ad earū
dem exhortandū animū: t̄ edificādā fidē. vñ sequi
tur. Lū time. au. t̄ declina. vul. i ter. **BEDA.** San
cte mulieres astātibus sibi angelis nō i terrā cecidis
se: sed vultū dicunt̄ i terrā declinasse: nec quēpiam
sanctorū legim⁹ tēpore dñice resurrectiōis: vel ipsi
dño vel angelis sibi vñsis terre p̄stratū adorasse. vñ
mos obtinuit ecclesiastic⁹ vt vel in memoria dñice
vel i nostre spem resurrectiōis oībus dñicis diebus
t̄ toto q̄nquagesimo tēpore nō flexis genib⁹: sed de
clinatis i terrā vultib⁹ orem⁹. Nō erat aut̄ i monu
mento q̄ loc⁹ ē mortuorū querēdus: ille q̄ ad vitā re
surrexit a mortuis. Et iō subdī: Dixerūt ad illas. s.
angeli ad mulieres. Quid q̄ritis viue. cū mor. nō est
hic: sed surrexit: Die aut̄ tertia sicut ipē iter discipu
los t̄ viros q̄ femias p̄dixit resurrectiōis sue triū
phū celebrauit. vñ seq̄: Recor. qualī. locū ē vo. cūz
ad huc i galilea cēt dīcēs: Quia opoz. filiū homi. tra.
i man⁹ homi. pecca. t̄ cruci. t̄ tertia die resurget. Die
nāq̄ pasceue hora. ix. spiritū tradens vespe sepultus
mane p̄ma sabbati surrexit. **ATHA.** Poterat siq̄
dē statim suscitare corp⁹ a morte. Sed dixisset aliqđ
eū nequaq̄ fuisse: vel nō plene mortem ei ibessisse. t̄
fortasse si resurrectio dñi fuisse dilata: latuisset in
corruptiōis hono. Ut iḡe corp⁹ ondēret mortuū:
vñ iterpellationē diei passus ē: t̄ tertia die corp⁹
sūt icorruptū demonstravit. **BEDA.** Unō etiā die
in sepulchro t̄ dnab⁹ noctib⁹ tacuit: q̄ lucē sue sim
ple mortis: tenebitu duple nostre mortis adiūrit. **CIRYL.**
Instructe aut̄ mulieres angelū affatib⁹
accelerātes ea retulerūt discipulis. vñ seq̄: Et recō
date sūt verbōrū ei⁹. Et regresse a monumētō: nūcia
uerūt hec oīa illis vñdecim t̄ ceteris oībus. Nanq̄
femia q̄ quondā mortis fuit ministrā: venerandum
resurrectiōis mysteriū p̄ma p̄cepit t̄ nūciat. Adeptū
ē iḡe feminē gen⁹: t̄ ignominie absolutionē: t̄ ma
ledictiōis tripudiū. **AMB.** Mulierib⁹ aut̄ doce
re i ecclēsia nō p̄mittit: sed domi viros suos iterro
gāt. Ad eos ergo femina mittit q̄ domestici sunt.
Que autē fuerit he mulieres ondit subdēe: Erat au
tem maria magdalene. **BEDA.** Ipsiā ē soror lazari.
Et iohāna. vxor cuse p̄curatoris herodis. Et mar
ia iacobi. i. mater iacobini mīnioris t̄ ioseph. Et cōmu
niter de alijs subdī: Et ceterē q̄ cū eis erāt. Dicebāt
ad apostolos hec. Ut enī p̄petui reat⁹ apud viros
mulier obprobriū nō sustineret: que culpā viro trā
fuderat: trāfudit t̄ gratiā. **THEO.** Est aut̄ natu
raliter i credible mortalib⁹ resurrectiōis miraculū.
vñ seq̄: Et visa sunt aī illos sicut delyramētū vers
ba ista: t̄ nō credebāt illis. **BEDA.** Quod nō tam
illorū iſfirmitas q̄ nostra vt ita dicam: futura firmi

Lucas

tas fuit. **I**psa nāc̄ resurrectio illis dubitātibus per multa argumēta monstrata est: que dū nos legentes agnoscimus: de eorū dubitatione solidamur.

THEO. **Petr** autē hoc audiēs tollit moras: et vadat ad monumentū: quia nec ignis nouit moras in gestus materie. **vñ sequit:** **Petrus** autē surgēs cūcurrit ad monumentū. **EVSE.** Solus enī ipse credit feminis dicētibus se angelos vidisse: et cū esset exīmij affect⁹ p̄e ceteris: sedulū se p̄mebat passim circūspiciens dñm. **vñ sequit:** **Et procumbēs** vidi sola linteamina posita. **hū autē** ad monumētu fuit: h̄ p̄imo cōfēctus ē: et mirareſ que prius ab ipo vel ab alijs deridebanſ. **vñ sequit:** **Et abiit** secū mirans qđ factū fuerat. i. apud se mirās rei eventū: qualiter sola linteamina derelicta fuere corpore miriba perūcto: vel quantā oportunitatē habuisset fir et se motū inoluit dimittēs circumstantib⁹ militibus corpus auferret. **AVG. de cō. euan.** **Intelligit** autē hoc lucas recapitulādō posuisse de petro. tūc enim cūcurrīt petrus ad monumentū quādō et iohannes cū tantūm a mulieribus p̄cipue a maria magdalene nūcītātē eis fuerat de corpore ablato. postea autē facta sunt hec de visione angelorū. Ideo autē lucas petrū solū cōmemorauit: quia illi primū maria nūcītāuerat. Itē potest mouere qđ petrū non iā trantem: sed procumbētē dicit lucas sola linteamina vidisse et discessisse mirantē: cum iohānes dicat ita se linteamina vidisse posita: et seipm̄ post petruſ intrasse. Sed intelligendū ē petrū primo procubētem vidisse: quod lucas cōmemorat: iohānes tacet. post autē igr̄esus est anteq̄ iohānes intraret.

BEDA. Juxta intellectū vero mysticū p̄e hoc qđ mulieres valde diluculo veniunt ad monumentū: daf nobis exemplū: discussio vitiorū tenebris ad dominū corp⁹ accedere. naz et sepulchru illud figurā dñci habebat altaris: i. quo corporis christi mysteria nō in serico: nō in pāno tincto: sed instar syndonis quo eū ioseph inoluit in lintheo puro debēt conse crari: vt sicut ipse vera terrene nature substantiā p̄ nobis morti obtulit: ita et nos in cōmemoratiōē ipiū purū de terre gerim̄: candidūq; et multimō qua si mortificatiōē genere castigatiū altari linū ipo namus. Aromata autē que mulieres deferūt: signifi cat̄ odorē virtutū et orationū suavitatē: qbus altari app̄: opinquare debem⁹. Revolutio autē lapidis insinuat reserationē sacramētorū: que regebanſ vela mine līe legiū: que i lapide scrip̄a est: cui⁹ ablato te gmine cor̄pus dñi mortuū nō iuenitur: sed viuum euāgeliāz. qđ et si cognouim⁹ fm carnē christū: sed iā nūc nō nouim⁹. Quo autē positō i sepulchro corpore dñi: angeli astitisse legunt̄: ita etiā tēpōre cōse cratiōē mysterij corporis christi assistere sunt credē di. Nos ergo exemplo deuotarū mulierū: quotiens celestib⁹ appropinquam⁹: ppter angelicā presētiā seu ppter reverentia sacre oblatiōē cū omni humilitate vultū declinem⁹ in terrā: nos cinerem et terram esse recolētes.

Let ecce duo ex illis ibāt ipsa die i castellū qđ erat i spacio stadioꝝ sex agita ab hierusalē noīe emaus: et ipi

loqbāt ad iūicē de his oib⁹ q̄ accide rāt. **E**t factū ē dū fabularēt: et secū quererēt: et ip̄e iesus appropiquās ibat cū illis. Oculi autē illoꝝ tenebāt: ne cū agnoscerēt. **E**t ait ad illos: Qui sūt hi simones quos p̄fertis ad iūicē abulātes: et estis tristes? **E**t r̄ndēs un⁹ cui nomē cleophas: dixit ei: Tu sol⁹ peregrin⁹ es in hierlm̄: et nō cognouisti q̄ facta sūt i illa his dieb⁹? Quib⁹ ille dixit: Que? **E**t dixerūt de iesu nazareno q̄ fuit uir p̄pheta: potēs i ope et simone: corā deo et oī populo. **E**t quo eū tradiderunt sū mi sacerdotes et prīcipes nři i dāna tiōē mortis: et crucifixerunt eum. Nos autē sperabam⁹: qđ ip̄e cēt re déptur⁹ isrl̄. **E**t nūc sup̄ hec oīa ter tia dies ē hodie: q̄ hec facta sūt. **S**z et mulieres qđā ex nřis terruerunt nos: que ante lucē fuerūt ad monumētu: et nō iūēto corpore eius: uenērunt dicētes se etiā uisionū agelox uidisse: q̄ dicit̄ eū uicere. **E**t able runt qđam ex nřis ad monumētu et ita iūenerūt sicut mulieres dixe runt: ip̄m uero nō iūenerūt.

GLO. Post manifestationē resurrectiōē christi p̄ angelos mulierib⁹ factā: manifestas vlt̄ et adē resurrectio per ipsius christi apparitionē discipulis vñ dicitur: Et ecce duo ex illis ibant ipsa die i castellū. **THEO.** Quidam alterū boui duoru lucam inquint̄ esse: et ob hoc suum nomē occultaſſe.

AMB. Vel duobus discipulis seorū dominus iam se resp̄e demōstrat. l. ammaonī et cleop̄e.

AVG. de cocor. euan. Castellū autē illud nō absur de accipim⁹ ierā villā fm marci potuisse appellari. Deinde castellū describit dicēs. Quod erat i spacio stadioꝝ sexagīta a hierusalē nomine emaus. **BE-**

DA. Ipsa est nicopolis ciuitas i signis palestine: q̄ post expugnationē iudee sub marco aurelio antonio principe restaurata cū statu mutauit et nomen. Stadiū autē quod greci auctoře ut dicunt bercule viarū spacia mensurat: octaua est pars miliarij. Et ideo seraginta stadia: septem milia passuum et quinq̄ ginta significat: quod spaciū itineris eis congaue qui de morte et sepultura domini certi gradiebātur: de resurrectione domini dubi⁹. nā resurrectio nem que post septimā sabbati facta est: octauo nūmero cōtineri null⁹ ambigit. Discipuli ergo qui ce

Ca. XXIIII.

domino loquentes incedunt: sextum miliarium cœ-
pi itineris compleuerant: quia illum sine querela
euentem viag ad mortem quam in sexta sabbati su-
bit: pertinuisse dolabant. Compleuerant et septimum
quia hunc in sepulchro non dubitabant quicunque.
Sed de octavo dimidiū tñ peregerant: quia gloriam
iam celebrare resurrectionis non credeb: et perfecte
THEOPHI. Predicti autem discipuli loqueba-
tur de his ad inuicem que acciderat: non quasi cre-
dentes sed sicut stuperentes in rebus extraneis. vnde
sequitur. Et ipsi loquebantur ad inuicem de his oī
bus que acciderat. **BEDA:** Loquentes autem de
se dominus appropinquas comitatur: vt et fidē res-
urrectionis mentibus eorū incendat: et quod se fa-
ctum promiserat ipse. s. et rbi sunt duo vel tres
in nomine meo congregati: ibi sum in medio eorū.
vnde sequitur. Et factum ē dum fabularen: et secū
quereret: et ipse iesus appropinquas ibat cū illis.
THEOPHI. Obirent enim iaz spiritali corpore nō
obstat loci distantia quin adesseret quibus volebat:
nec viter? naturalib? legibus corpus suū regebat:
sed spiritualiter et supra naturā. vnde vt marc' dicit:
sib' alia forma eis videbatur: in qua nō concedeba-
tur eis eius cognitio. Sequitur enim: Oculi autem
eōtē tenabantur: ne illu agnosceret. vt. i. totā suam
vobia intentionē reneleret: et vulnus detegētes reci-
piant medicinā: et cognosceret q̄ q̄uis corp' ipz
quod paſsum fuerat resurrecterit: nō tamen ampli-
tale erat et esset omnibus visible: sed tñ ab his a q̄
bus veller videri: et nō dubitent quare de cetero
nō cōuerterat iter plebe: quia. s. post resurrectionē
conversatio eius nō esset digna hominibus: sed di-
una magis: quod etiā est forma resurrectionis fu-
ture in qua sicut angeli cōuersabimur et filii dei.
GREGO. in home. Dūenienter etiā eis speciem
qua recognosceret non ostendit: hoc agens foas i
oculis corporis: quod apud ipsos agebatur int' in
oculis cordis. ipsi namq; apud seipso intus et ama-
bant et dubitabāt. De se ergo loquētibus presentiaz
tribuit: sed de se dubitatibus cognitionis sue spe-
cie: abscondit: verba quidē eis cōtulit. Nam sequi-
tur. Et ait ad illos. Qui sunt hi sermones quos con-
fessi ad inuicem ambulātes: et eis tristes: **GRE**
CVS: Conferebat quidē inter se quasi non ampli-
expectantes christū viuentē: sed dolorosi quasi per-
empto saluatorē. vnde sequitur. Et respondēs vnuſ
cu' nomen cleophas: dicit ei: Tu solus peregrinus
es in iherusalem: et nō cognovisti que facta sunt in
illa bis diebus. **THEO.** q. d. Tu solus peregrinus
es: et extra confina iherusalē habitās: et expers es eo
rum que in medio ei? contigerut et hec ignoras.
BEDA: Vel hoc dicit: quia peregrinū putabāt eū:
cuius vultū non agnoscebat. sed reuera peregrinus
erat eis: a quoū nature fragilitate percepta iam re-
surrectionis gloria longe distabat et a quoū fide
ripose resurrectionis eius nescia manebat extrane-
us. Sed adhuc dominus interrogat: nam sequitur
Quibus ille dixi: Quae: Et ponitur eorum respon-
sio cum subditur: Et dixerunt ei: De ielu nazareno
qui fuit vir prop̄eta. Prophetam fatentur: filium
deitatem: Uel nondum perfecte credentes: vel so-

liciti ne incidenter in manus indeorum persequen-
tium: quia nesciebant quis esset quod verum crede-
bant celantes: Ad cuius commendationē subditur:
POTENS in opere et sermone. **THEOPHI.** Pri-
mo quidem est epus: secundo sermo. nullus enim
doctrine sermo approbatur: nisi prius is qui docet:
se ostendat auctorem: precedit enim epus aspectus.
nam nū mundaueris intellectus speculū per ope-
ra: non emicat decor optatus. Adhuc autē subditur:
Eoram deo et omni populo. Nam primo cōplacen-
dum est deo: deinde curandū quantū possibile est
de innocentia apud homines: et precedēte diuino
cultu vivamus sine scandalo plurimorū. **GRE**
CVS: Deinde assignat causa tristie: traditio et pas-
sio christi: cum sequitur: Et quomodo tradiderunt
eum summi sacerdotes et principes nostri in condē-
nationem mortis: et cruciferunt eū. Subditur au-
tem desperant Vox: cū dicitur: Nos autem spe-
rabamus q̄ ipse esset redemptor israel. Esperaba-
mus iniquit: non speramus: ac si mors domini si-
milis esset mortibus alioꝝ. **THEOPHI.** Expecta-
bant enim christū saluatū et redemptū populū
israel ab iniquitatibus malis et a servitute romano-
rum: ipsum quoq; credebant terrenū regē fieri: quē
putabant promulgatā in se mortis sententiā canes-
re potuisse. **BEDA:** Merito ergo tristes incede-
bant: quia et seipso quodāmodo arguebant: q̄ i illo
redemptionē sperauerint: quē iam mortuū vides-
rant: nec resurrectum credebant: et maxime doles-
bant eū sine causa occulū quē nouerant innocen-
tem. **THEOPHI.** Vident tamē hi yiri non oī
no increduli esse per hoc q̄ subditur: Et nunc sup
bec omnia tertia dies ē hodie q̄ hec facta sunt. In
quo videntur habere memoriam eius q̄ eis domi-
nus dicerat se tertia die resurrectū. **GRECVS:**
Porro relatam a mulieribus resurrectionis famam
cōmemorat: cum subditur: Sed et mulieres quedā
ex nostris terruerunt nos: que ante lucem fuerunt
ad monumentū: et non inuenio corpore eius vne-
runt dicentes se etiā visionem angelorū vidisse: qui
dicunt eum vivere. Dicunt quidē hoc quasi nō cre-
dentes: propter quod referunt se territos. i. stupefa-
ctos: non enim quod erat eis relatu firmū: estimab-
bant: aut angelicam illuminationem fuisse: sed stu-
poris et turbinis causam inde sumebant. Testimo-
nium quoq; petri non certum estimabant dum dis-
ceret: se non vidisse dominum: sed resurrectionē eis
ius coniūcere ex eo q̄ corpus ipi? in sepulchro non
iacebat. vnde sequitur: Et abierunt quidam ex nos-
tris ad monumentum: et ita inuenierunt sicut mu-
lieres dicerunt: ipsum vero non inuenierunt. **AV**
GVSTINV de concor. enanglistarū: Cum au-
tem lucas dicerit petrum accurrisse ad monumen-
tum: et cleopham dixisse: ipse retulerit q̄ quidam eo
rum ierant ad monumentum: intelligitur atesta-
ri iohanni q̄ duo ierint ad monumentū: sed petruꝝ
commemorauit: quia illi primitus maria nunciā-
uerat.

Et ipse dixit ad eos: O stulti et
tardi corde ad credendum in omni

Lucas

bus que locuti sunt prophete. **N**ō ne hec oportuit pati christum t̄ ita intrare in gloriam suam? **E**t incipiens a moysi t̄ omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. **E**t appropinquarent castello quo ibant: t̄ ipse se finxit longius ire: **E**t coegerunt illum dicentes: **M**ane nobiscum: quoniam aduerspascit: t̄ inclinata est iam dies. **E**t intrauit cū il lis. **E**t factum est dum recumberet cum eis: accepit panem t̄ benedixit ac fregit: t̄ porrigebat illis. **E**t aperti sunt oculi eorum t̄ cognoverunt eum. **E**t ipse enanuit ex oculis eorum. **E**t dixerunt ad iuicez: **N**ō ne cor nostrum ardens erat in nob̄ dum loqueretur in uia: t̄ aperiret nobis scripturas? **E**t surgentes eadem hora regressi sunt in hierusalē: t̄ inuenierunt congregatos undeciz t̄ eos qui cum illis erant dicentes q̄ surrexit dominus uere: t̄ apparuit simoni. **E**t ipsi narrabant quae gesta erant i uia: t̄ quomodo cognoverunt eū in fractiōe panis.

THEOPHI. Quia predicti discipuli nimia dubitate laborabant: dominus eos redarguit. vnde dicitur: **E**t ipse dixit ad eos. **O** stulti. Fere enim easdem dixerant que et astantes cruci: Alios saluos fecit: seipsum non potest salutem facere. **E**t tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophetē. Contingit enim credere que locuti sunt prophetē particulariter quedam: t̄ non vniuersalter omnia: puta si aliquis credit que de cruce christi dicuntur a prophetis sicut est illud: **F**oderunt manus meas t̄ pedes meos. que vero spectat ad resurrectionem nō credit: sicut est illud: **N**on dabis sanctū tuum videre corruptionē. Pecet autē in omnibus fidem adhibere prophetis: tam in glorioſis que de christo predicerunt: q̄s in iglorioſis: quia ex passione malorum est ingressus in gloriam. vnde sequitur: **N**ō ne hec oportuit pati christū: t̄ ita intrare in gloriam suam. s. fm. humanitatem. **ISIDORVS.** Sed t̄ si oportebat christum pati: tamen qui crucifixerūt rei sunt pene: non enim fatigabant perficere quod deus disponebat. vnde t̄ eorum executio fuit impia: dei vero dispensatio prudētissima: qui nequitia eos

rum in beneficia generis humani conuertit: quasi vreni vipersis carnis ad antidoti salutiferi confectionem. **CHRYSO.** Et ideo dominus ostendit consequenter hec omnia non euenisse simpliciter: sed ex dei proposito ante predestinato. vnde sequitur: **E**t incipiens a moysi t̄ omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. quasi diceret: **D**ostq̄ estis tardi: ergo promptos vos reddam: mysteria scripturarum vobis expōndo. nam sacrificium abrae cum isaac dimisso immolatus est aries: hoc prefigurauit. **S**ed t̄ alius scripturis prophetis sparsim iacent mysteria crucis t̄ resurrectionis christi. **BEDA.** Si autē moyses t̄ prophete de christo locuti sunt: t̄ eum per passionem in gloriam intratrū predixerūt: quomodo gloriatūr se esse christianum: qui neq; qualiter scripture ad christum pertineant iuēstigat: neq; ad gloriam suam cum christo habere cupit: per passionēs attingere desiderat. **GRCVS.** Quia vero predixit euangelista: **C**nebantur oculi eorū ne eū agnoscerent: donec sermo domini mentem eorum moveret ad fidem: cōuenienter opportunum aspectus sui auditui subiungit. vnde sequitur: **A**ppropinquarent castello quo ibant: t̄ ipse finxit le longius ire. **AVGVSTI.** de questionib; euange. **N**ō nō ad mendacium pertinet. non enim omne quod fungimus mendacium est: sed quando id fungimus quod nihil significat: tunc mendacium est. cum autem fictio nostra refertur ad aliquam significacionem: non est mendacium sed aliqua figura veritatis: alioquin omnia que a sapientibus t̄ sanctis vris: vel etiam ab ipso domino figurate dicta sunt mendacia deputabuntur: quia scđidum vistatum intellectum non consistit veritas in talibus vicia. **S**icut autem dicta: ita etiā fungitur facta sine mendacio ad aliquam rez significandam. **GREGO RIVS** in homelia: Quia ergo adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide: ire se longus finxit. Singere namq; componere dicimus. vnde t̄ compositores lutifigulos vocamus. Nihil ergo simplex veritas per duplicitatem fecit: sed talem se exhibuit in corpore. qualis apud illos erat in mente. **S**ed quia esse extranei a veritate non poterant: bicum quibus charitas gradiebatur: eum ad hospitium quasi peregrinum vocant. vnde sequitur: **E**t coegerunt illum. Ex quo exemplo colligitur quia peregnū ad hospitium nō solum invitandi sunt: sed etiam trahendi. **GLOSA.** Nec solū factis eum cogit: sed etiam verbis inducent. **S**equitur enim: Dicentes: **M**ane nobiscum: quoniam aduerspascit: t̄ inclinata est iaz dies. scilicet ad occasum. **GREGO RIVS** in homelia: Ecce autem cum per membra tua christus suscipitur: suscepentes suos etiam per se metipsum requirit. **S**equitur enim: **E**t intrauit cū illis. **M**ensam ponunt: cibos afferunt: t̄ deus: que in scripture sacre expositione non cognoverant: in panis fractione cognoscunt. **S**equitur enim: **E**t factum est dum recumberet cum illis: accepit panem t̄ benedit ac fregit: t̄ porrigebat illis: t̄ aperti sunt oculi eorum t̄ cognoverunt eum. **CHRY SOSTOMVS.** Quod non de sensibilibus oculis

Ca. XXIIII.

dictum est: sed de sensu mentali **TAVGVSTIN**⁹ de cōcordā euangelista. Neq; enim clavis oculis ambulabant: sed inerat aliquid quo non finitur agnoscere quod videbant: quod s. caligo & ali quis humor efficere solet: non quia dominus non poterat transformare carnem suam: vt alia reuera esset effigie: quam solebant intueri: quādoquidem & ante passionē transformatus est in monte: vt facies eius claresceret sicut sol. Sed non ita nunc factum est: non enim incongruenter accipimus hoc impedimentū in oculis eorum a lathana fuisse ne agnoscetur iesus: sed tñ a christo facta est permisio r̄iq; ad sacramentū panis: vt veritate corporis eius participata: remoueri intelligatur impedimentū inimici: vt christus possit agnoscī. **THEOPHILVS**: Sed & aliud innuit: q; s. lumentibus sacrum pane aperiuntur oculi ut eum agnoscant: magnum enim & ineffabilem vim habet domini caro. **AVGVSVNVS** de questio euangelista. Uel q; domin' le ire longi finxit: cum comitaretur discipulis expones sacras scripturas: vtrū ipse esset ignorans: significat quia hospitalitatis officio ad suam cognitōrem puenire posse homines intimauit: vt cū longi ipse ab hominib; abscesserit super omes celos cum eis transit: qui hec erubent seruis eius. Tenet ergo christū ne longi ab eo eat quisquis cathetizatur verbo in omnibus bonis ei qui se cathetizat cōmunicat. Etenim isti cathetizati erant verbo cuius expouerit eis scripturas. Et quia hospitalitatē sectati sunt: cum quem in ipa expositōne scripturarum non cognouerint in panis fractōne cognoscūt. nō enim auditores legis iusti sunt apud deum: sed factores legis iustificabūt. **GREGO**. in homelia: Quis quis ergo audita vult intelligere: festinat ea que iaz intelligere potuit: opere implere. Ecce dominus nō est cognitus dum loqueretur: & dignatus ē cognoscī dum pascitur. **THEOPHI**: Et ipse etiā ab oculis eorum. **ORIGENES**: Per quod innuit q; populi sermones & saluatorē accendebat audiens tum cor ad amorem diuinum. **GREGORI**. in homine pentibico. Et auditio enī sermone inardescit animo: corporis frigus recedit: mens in superno fit anxia. Audire liber precepta celestia: & quorū mādatis instruitur: quasi tot facibus inflāmat. **THEOPHI**: Audebat ergo cor eoz vel igne verbozum domini quibus intendebat tanquā veris. Uel quia eo differente scripturas: per cellesbatur intrinsecus cor eorum: q; ille qui differebat dominus esset. Adeo ergo letati sunt: vt nullam moram passi: mox reuersi sunt in iherusalem. & hoc est quod sequitur: Et resurgens eadem hora regressi sunt in iherusalē. Surreverunt quidem eadem hora: peruenierūt autem per plures horas: si cut oportebat seraginta stadia transientes. **TAVGVSTI**. de concordā euāgelistarū: Nam ad famam erat q; surrexerat iesus a mulieribus facta: & a simone petro: cui iam apparuerat. Etenī

isti duo hec inuenierunt loquētes illos ad quos in iherusalem venerunt. Sequi enim: Et inuenierunt congregatos vndecim: & eos qui cum iphis erant dientes q; surrexit dominus vere: & apparuit famoni **BEDA**: Omniū enim virorum primo dominius apparuit videlicet petro ex his quos euāgeliste qua tuorū & paulus apostolū cōmemorauerūt. **CHRYSTO**: Non enim simul omnibus se manifestabat: vt fereret fidei semina: nam qui pmo viderat et cert' erat: alijs referebat. Hinde sermo prodicē parabat animū auditoris visiōni: & ideo pmo digniori & fideliōri omnib; apparuit. Erat n. op' anime fidelissime: que pūs acciperet hūc aspectū: vt minime turbaret inopinata visiōne. Et ideo pmo videntur a petro: vt qui pmo confessus est eum christū: pmo resurrectōem videre mereat: & eriam quia eum ne gauerat: pūs ei voluit apparere consolans eum ne desperaret. Post petru vero alijs apparuit: qndiq; pauciorib; quādoq; pluribus: quod duo discipuli confitent. Sequitur enim: Et ipi narrauerūt quae gesta erant in via: & que modo cognouerunt eum in fractione panis. **TAVGVSTI**. de cōcordā euāgelista. Quod autem ait marcus annuncianerunt ceteris: nec illis crediderunt: cum lucas dicat: q; iaz inde loq;banū vere resurrexisse dūm: quid intelligendū est: nisi aliquos ibi fuisse qui hoccredere nolleb;

Dum autem hec loquuntur: stetit iesus in medio eoz & dixit: Pax uobis. Egō suz: nolite timere. Cōturbati uero & cōterriti estimabāt se spm uidere. Et dixit eis: Quid turbati estis: & cogitationes ascendunt in corda nostra: Videntē manū meas & pedes: quia egoipse sum. Palpate & uidete: quia spūs carnē: & ossa nō habet: sic me uidetis habere. Et cū hec dixisset: ostendit eis manū & pedes

CIRYL: Undiq; resurrectōis fama per apostolos diuulgata & affectu discipulorū erecto ad christi visiōem venit desiderat: & querētib; & expectatiū bus reuelat: nec discepit ut de alio: sed euidenter se offert. vnde dicit: Dū bec aut loquūt: stetit iesus in medio eoz. **TAVGVSTI**. de cōcordā euāgē. Dūc ostētōes: vñi post resurrectōem & iohānes commemorat. S; quod dicit iohānes: Non cum illis fuisse apostolū thomam: cum scđm lucam duo illi regresi in iherusalem: inuenierūt congregatos vndecim: procul du bio intelligēdū est: q; inde thomas exierit: anteq; dūs hec loquerib; appareret. **DAT**. n. lucas locum in sua narratio: q; possit intelligi dum hec loquerēt: prius inde exisse thomā: & postea dominū intrasse: nisi quis dicat: non illos vndecim qui iam tūc apostoli vocabantur: sed discipulos illos vndecim fuisse ex multo numero discipulorū. Sed cum adiunxit lucas: Et eos qui cuz iphis erant. Satis vñiq; de

Lucas

clarauit euidenti^m illos vnde decim apostolos qui vocabantur apostoli: cum quib^m ceteri erant. Sed videamus cuius mysterij gratia sicut mattheus et marcus resurgens ita mandauerit: Precedam vos in galileam: ibi me videbitis. Qd^m tsi completum est: tamen post multa completum est: cum sic mandatum sit: ut aut hoc solum: aut hoc primum expectaretur fieri debuisse. **AMBROSIUS:** Unde hoc conuenientius arbitror: qd^m dominus quidem mandauerit discipulis: vt in galilea euz viderent: sed illis ob metum intra conclave residentibus primū se obtulisse. **GREGORIUS:** Nec hoc est promissi transgressio: sed potius festinata ex benignitate impletio propter puerilanimitatem discipuloꝝ. **AMBROSIUS:** Postea vero confirmatis animis vnde decim illos galileos perisse. Uel nihil obstat si dicant pauciores ita conclave: i mōte q̄ plures fuisse. **EVSEBIUS:** Duo enim euāgeliste. scilicet lucas et iohannes solis vnde decim hūc scribunt apparuisse hierusalem: ceteri vero duo in galileam properare non solum vnde decim: sed etiam vniuersis discipulis et fratribus dixerunt angelum et salvatorem vidisse: de quibus et paulus meminit dicens. Deinde apparuit plus q̄ quingentis fratribus simul. Est autem verior solutio: qd^m prius q̄ in iherusalem latit. itibus semel aut bis viuis est ad eoz consolacionem: in galilea vero non in conclavi aut semel aut bis: sed cum multa potestate ostensionem sui fecit: prebens se eis viuētem post passionem in signis multis: vt lucas testatur in actibus **AVGVSTINVS** de concor. euangelista. Uel quod ab angelō hoc est a domino dictum est: prophetice accipiendum est. In galilea enim sicut transmigratio significatiōem intelligendū occurrit: quia de populo israel transmigraturi erant ad gentes: quib^m apostoli predicantes non crederēt: nisi ipse dominus viā in cordib^m hominū p̄pararet. et hoc intelligit: Precedat vos in galileam. Scōm autem illud qd^m galilea interpretat reuelatio: non iam in forma tertii intelligendū est: sed in qua est equalis patri: quam permisit electoribus suis: illa erit reuelatio tanquam vera galilea: cum videbimus eum sicuti est. Ipa etiā erit beatior transmigratio ex isto seculo in illis eternitatē. vnde ad nos veniens non recessit: et quo nos precedens non deseruit. **THEOPHILVS:** Primo igitur dominus in medio discipulorum stans solito pacis affatu eorum turbinem sedat: oī edens qd^m ipse idem est magister eorum qui hoc verbo gaudiebat: quo etiam eos munivit cum ad predicandum misit. vnde sequitur: Et dicit eis: Pax vobis: ego sum. nolite timere. **GREGORIUS:** Pudeat ergo nos pacis manus delerere: quam nobis hinc descendens christus reliquit. Pax et res et nomen dulce: quia et dei esse accepimus iuxta illud: Pax tei. et eius esse deum: iuxta illud: Deus pacis. ipsam esse deitatem: iuxta illud: Ipse est pax nostra. Pax bonum commendatum ab omnibus: obseruatim aucta et paucis. Quae autem est causa: Fortassis ambitio dominij aut facultatum: aut luxurie aut odium: aut contemptus: aut aliquid huiusmodi ex his que dei ignaros videmus incurtere. Dei quippe precipue pax est: que cōfederat omnia: cuius nihil est adeo propius sicut unitas

nature et pacificus status. Trāssumitur vero ab angelis et diuinis potestatibus: que ad deum et ad invicem pacifice habent. Diffunditur vero per totas creaturas cuius est decor: tranquillitas in nobis autem manat: sicut animam quidem per inuestigationem virtutis et communicationem: sicut corpus vero in membris et elementis commensuratur: quo rum alterum pulchritudo: alterum sanitas appellatur. **BEDÆ:** Discipuli autem nouerant chrisium rerum hominem: cum quo tanto tēpore fuerant conversati. sed postea mortuus est: non credunt terria die potuisse veram carnem de sepulchro resurgere. Putant ergo se videre spiritū quem emisit in passione. vnde sequitur: Conturbati vero et contritici existimabat le spiritum videre. Error ille apostolorum secta est manicheorū. **AMBROSIUS:** Adduci autē virrūtum exemplis petrum et iohannem non credimus potuisse dubitare. Ut ergo lucas inducit fuisse turbatos: Primo omnium quia paucorum opinionē sententia maioris partis includit. Deinde quia tsi petrus de resurrectōne crediderat: turbari tamen potuit qd^m se dominus cum corpore rectibus obseratis: iprousus infunderet. **THEOPHILVS:** Verum quia per verbū pacis non est sedatus turbabo in animabus discipulorum. aliunde indicat eis se filium dei esse: qui mentis cognoscet archana. vnde sequitur: Et dicit eis: Quid turbati estis: et cogitationes ascendunt in corda vestra? **BEDÆ:** Quales vtiq; cogitationes: nisi false et perniciose: perdidit enim christus fructum passionis: si non esset veritas resurrectōnis tanquam bonus agricola diceret quod ibi plantauit inneniam. i. fidem que in cor descendit: quia desuper est. Cogitationes autem ille non desuper descenderūt: sed de imo in cor sicut herba mala ascenderūt. **CIRYLLVS:** Hoc autem fuit evidenter signum: qd^m non aliud est qui videretur: sed ille idem quem viderant in ligno mortuum: et positum in sepulchro: quem non latebat aliquid eorum que erant in nomine. **AMBROSIUS:** Considereremus autem qua gratia scōm iohannes apostoli crediderunt qui gaudi sunt: scōm lucam qui icreduili redargiuntur. Et videtur mihi iohannes quasi apostolus maior et altiora tetigisse hec sequentia de humanis proxima: hic historico viuis circuitu: ille comprehendit: quia et de illo dubitari non potest: quia testimoniū perhibet de his: quibus ipse interfuit: et ideo vtiq; verum putamus. Nam tsi in primo lucas eos non credidisse dicat: postea tamen credidisse demonstrat. **CIRYLLVS:** Comprobabis autem dominus deuictam esse mortem: et humanā naturam iam in charo corruptiōnem eruuisse: primo ostendit eis manus et pedes: et clavorum foramina vnde subdit: Videte manus meas et pedes: quia ego ipse sum. **THEOPHILVS:** Sed et aliud subunit: Palpate et videte: quia spiritus carnem et ossa non habet: sicut me videris habere. quasi dicit: Vos patatis me esse spiritum id est phantasiam: sicut plures defunctorum circa sepulchra videri sunt soluti. Sed scitote qd^m sp̄s neq; carnē haberet: neq; ossa: ego aut carnē et ossa habeo. **AMBROSIUS:** Hoc autē co-

Ca.XXIII.

min' ideo dicit: ut spem nobis/sue resurrectōis ostēderet: nam quod palpas corp' est. In corpore autē resurgemus: sed illud subtilius: hoc crassius: vt pote adhuc terrene labis qualitate/concretū. Non ergo per incorporeā naturā: sed per resurrectōis corpea qualitatē ch̄rist' clausa penetravit. **GREGO.** xi. moa. Non. n. in illa resurrectōis gloria corpus nostrū erit impalpabile: cū vento aereo subtil' et enti cuius dixit: sed subtile quidē per effectū spiritualis potest palpabile autem per veritatem nature. Sequitur: Et cū bec dixisset: ostēdit eis manus et pedes.

BED A. Quibus. s. indicata clauorū vestigia clauerū: sed fm iohannē etiam latus eis ostēdit: cum fuerit lancea perforatū: vt. s. ostensa vulnerū cicatricē dubitatis eorū vuln' sanaret. Solēt autē in b. lo co gentiles calūniam struere: quasi nō valuerit dominis vulnera fibi inficta curare. Quib' respondēdum est: quia nō est cōsequēs: vt qui maiora fecisse probat: minora facere nequiverit: sed certe dispēsa tōis gratia qui mortē destruxit: signa mortis dele re noluit: pmo quidē vt per hoc discipulis fidē sue resurrectōis astrueret: deinde vt patri pro nobis supplicis quale gen' mortis pro hominē pertulerit semper ostendat: tertio vt sua morte redēptis q̄ mi sercoriditer sint adiuti: propositis eiusdem mortis in eis insinuat: postremo vt in iudicio q̄ iuste dānēt impi denuciet.

Cadhuc autē illis nō credētibus et mirantib' p̄e gaudio dixit: Habe tis hic aliquid: quod māducet? At illi obtulerūt ei ptem piscis assi: et fa uum mellis. Et cū māducass̄ corā cis: sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos: Hec sunt uerba que locut' sum ad uos: cū adhuc essem uobiscū: qm̄ necessitatem implere omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me.

CIRYL. Ostenderat domin' discipulis man' et pedes: vt certificaret discipulos q̄ corp' quod passum fuerat resurrexit. Ut adhuc autē magis certificaret aliquid manducabile petiit. Vnde dicitur: Adhuc aut illis nō credentib' et mirantib' p̄ gau. dixit Dabitis hic aliquid quod māducet? **GREGO.** n̄ sensus: Et iussu quidē legis pascha cū amaricātib' edebatur: quia adhuc amaritudo manebat: post resurrectionem vero cibis fauō mellis dulcoratur. vnde sequit'. Ut illi obtulerūt ei ptem p̄scis assi: et fauō mellis. **BED.** Ad insinuandū ergo resurrectionis sue veritatem: nō solū tangia discipulis: sed etiam cōuēci cum illis dignatur: ne arbitren̄ eū nō solide: sed imaginabiliter fibi apparere. vnde sequit': Et cū māducasset corā eis: sumens reliquias dedit eis. Māducavit quidē potestate: nō ex necessitate. aliter. n. abscober aquā terra sitiens: aliter sol calens: illa insidientia: iste potentia. **GRECUS.** Si damus domini uere comedisse: dem' et omnes homines post

resurrectōem vti ciborū somētis. Sed que ex q̄dam dispensatōe fiunt a salvatore: nō sunt regula et norma nature: quoniā in quibusdā aliis dispēsauit. Re suscitauit enīz nostra corpora incorrupta: qui tamē dereliquit p̄p̄ri corporis foramina: que clavi foras uerant et lateris cicatricē: vt ostēdat q̄ mansit post resurrectōem naturā corporis: nec est in alia; muta tus substantiā. **BED.** Manducavit ergo post resurrectōem: nō quasi cibo indigens: nec quasi in resurrectōne quam expectam' cibis egere significans sed vt eo modo naturā corporis resurgentis astrue ret. **Mystice** autē p̄scis assis quem christus comedit: significat christū passum: ipse enim latere dignatur in aquis generis humani. Lapi voluit laqueo mortis nostre: et quasi tribulatōe assatus est tempore passionis sue: sed fauus mellis nobis extitit in resurrectōne. In fatio quidē mellis vtrāq; naturā ex primere voluit persone sue. Fauus quippe mellis ī cera est: mel vero in cera est diuinitas in humanitate. **THEO.** Clidens autē et comesta aliud habere mysteriū. q̄ enim māducavit partē p̄scis assi: significauit q̄ naturā nostrā in hui' vite mari natantem: assans eam igne p̄prie deitatis: et exiccas eius humitudinem: quam a p̄fundis verbis cōtraxerat: escam fecit diuinā: et eam que p̄mis erat abominabilis p̄parauit deo eibum suauē: quod significat fau' mellis. vel per p̄scem assūm significat vitam actiūa consumentē nostrā humiditatē laborū prunis. cōtemplatōem vero significat per fauū mellis: ppter dulcedinem eloquiorū dei. **BED.** Positq; aut visus est et tactus māducavit: ne in aliquo sensus humanos ludificasse videref: misit man' ad scripturas. vnde seq̄t'. Et dixit ad illos: Hec sunt verba que locutus sū ad vos: cum adhuc essem uobiscū. i. cū adhuc essem in carne mortali qua estis et vos. tūc quidē in eadem carne resuscitatus erat: sed cū illis in eadē mortalitate non erat. et subdit: Quoniā necesse est impleri omnia que sc̄pta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. **AVG.** de cōcon. euange. Illud attendant qui magicis artib' ch̄ristū tanta potuisse: et non men ad apostolos in se cōuertēdos arte ipa conse crasse delyrāt: vtrū potuit magicis artibus prophe tas diuino spiritu anteq; in terra nascere implere Neq; enīz si magicis artibus fecit vt coleres et mortuus: magus erat anteq; natus: cui p̄phetādo vētu ro gens vna deputata est.

Cūc aperuit illis sensum: ut itelli gerent scripturas: et dixit eis: Qm̄ sic scriptū ē et sic oportebat christū pati et resurgere a mortuis ētia die: et p̄dicare in noīe ei' p̄niā et remissione peccatorū in omnes gētes: incipientib' ab hierosolyma. **V**os autē testes estis horū. Et ego mittā promissum patris mei in uos. **V**os autē tem sedete in ciuitate quoadusq; in duamini uirtute ex alto.

BED. Postq̄ prebuit te videndū oculis: manib⁹
bus contractandū: legis cōmemorauit scripturas.
consequēter aperuit sensu: vt intelligatur quod legi
gitur. vnde dicitur. **LUC.** aperit illis sensum: vt intel-
ligeret scripturas. **THEO.** Alioqñ quomodo eorū
anima turbata t̄ vacillas circa christi mysteriū stu-
duisset: sed t̄ verbis eos docuit. **Sequitur enim:** Et di-
xit eis: qñ sic sc̄ptū est: t̄ sic oportet christū pati. s. p
lignū crucis. **BED.** Perdidit aut̄ christ⁹ fructum
passionis: si nō esset veritas resurrectōis. vnde sub-
dit: Et resurgere a mortuis die tertia. Deinde post cō-
mendatā sui corporis veritatē: commēdat ecclie vni-
tatem cū subdit. Et predicare in nomine ei⁹ p̄niam t̄
remissiōem peccatorū in omēs gētes. **EVSE.** Di-
ctū n. erat: Postula a me: t̄ dabo tibi gētes heredi-
tatem tuam. Q̄ portebat aut̄ cōuersos ex gētibus ex-
piari a quolibet stagio t̄ macula q̄ ipi⁹ virtutē: q̄si
cōtaminatos ab errore demonū idolatrie: t̄ nuper
quasi cōuersos a vita execrabilī t̄ impudica: t̄ ideo
dicit: q̄ oportet pdicari p̄nis quidē p̄niam: cōsequētē
remissiōem peccatorū in omēs gētes. **Cis. n.** qui pri-
us q̄ verā ostēderūt malorum p̄niaz salubri gratia ve-
niam cōmissorū donauit: p̄ quib⁹ t̄ morte subiit.

THEO. In hoc vero q̄ dicit **P̄niaz** t̄ remissiōes
peccatorū. etiā de baptismate memit: in quo p̄ depo-
sitōem p̄orū scelerū: subsequit̄ venia peccatorū. Sed
quo pacto intellige in solo christi noīe baptisma fie-
ri: cū alibi mandet hoc fieri in noīe p̄ris t̄ filiū t̄ spi-
ritu sancti: Et p̄mo quidē dicim⁹ q̄ nō intelligit q̄
in solo christi nomine fiat baptisma: sed q̄ christi ba-
ptismate aliquis baptizet. i. spiritualiter: nō iudice:
nec tali quali iohānes baptizabat ad solā p̄niam: s̄
ad sp̄us almi p̄cipiatōem: sicut t̄ christ⁹ in iordanē
baptizat⁹ ostēdit spiritu sanctū in specie colubina.
P̄oro baptisma in christi nomine. i. morte christi in
telligas. sicut. n. ip̄e post mortē triduo resurrexit: sic
t̄ nos ter in aquā mergimur t̄ cōueniēter emergi-
mūr: incorruptibilitatis sp̄us arrā recipiētes. Doc-
etiā christ⁹ nomē cōtinet in se: t̄ patrē quasi vñctos
rē: t̄ sp̄in quasi vñctionē: t̄ filiū quasi vñctū. s. h̄ hu-
manā naturā. Nō aut̄ decebat ampli⁹ bipitū esse
humanū gen⁹ in iudeos t̄ gētēs. Et ideo vt omēs
in vñū vñiret: mādauit incipe sermonē a hierusalem
t̄ ad gētes terminari. vnde sequit⁹: **Incipi.** ab hieru-
sale. **BED.** Nō solū quia credita sunt illis eloq̄a
dei: t̄ eoz est adoptio filiorū t̄ gloria. verū etiam vt
gētes varijs errorib⁹ implicate: hoc maxime indicio
diuine pietatis: ad spem venie. puocen⁹ q̄ eis qui fi-
liū dei crucifixerūt venia cōcedet⁹. **CHRY.** Insup-
ne dicent aliqui: q̄ omisis notis iuerit te ostēta
turos ad extraneos. Ideo p̄nis apud ip̄os occisores
pandūt resurrectōis signa in eadē ciuitate: in q̄. pri-
pit temerari ausus. Cibi. n. crucifixores credere vi-
dens: resurrectio plurimū demōstrat⁹. **EVSE.** q̄ si
ea que christ⁹ pdixit iam sortiū effectū: t̄ verbū eius
vñuax t̄ efficax p̄ vñuersuz mūndū oculata fide p̄sp̄i
citur: p̄ps est nō icredulos eē erga eū qui. ptulit vñbū
cū enī necesse est diuinā vitā ducere: cū opa vñu-
da verbis cōsona ostendunt̄: que quidē ministerio
aplorū impleta sunt. vnde subdit: Uos aut̄ estis tes-
tes horū. mortis. s. t̄ resurrectōis. **THEO.** Conse-
quenter ne turbati cogitarēt quomodo nos hoies

idiote testimoniu⁹ p̄hibebim⁹ gentib⁹ t̄ iudeis qui te
occiderūt: subiugit. Et ego mittō p̄mis. pa. mei i vos
quod. s. per ioelem p̄mis̄rat dicens: Effundā spiritū
meū super omnē carnē. **CHRY.** Sicut autē miliv-
tes inuasiōs multos nemo dux extre finis donec
armati sint: t̄ sic discipulos ante spirit⁹ descendūt:
ad conflictū egredi nō permittit. vnde subdit: Uos
aut̄ sedebitis in ciui. quoadusq̄ indua. vir. ex alto.

THEO. i. virtute nō humana: s̄ celesti: nec oīit:
Suscipiat̄: sed Induamini. integrā tutelā spirita-
lis velaminis indicane. **TBEDA:** De hac autē vir-
tute. i. spiritu sancto dicit etiā angelus marie. Et vir-
tus altissimi obumbrabit tibi. Et ip̄e domin⁹ alibi
Nam t̄ ego noui virtutem de me exisse. **THEO.**
Cur aut̄ nō christo presente vel eo discedēte statim
spirit⁹ venit. Decebat enim eos fieri cupidos rei: et
demū recipe gratiam. tūc enim magis ad deū erig-
mur: cum incumbit necessitas. oportebat enim in-
terim noīrā cōparere naturā in celo t̄ federa con-
sumari: ac deinde sp̄in aduenire: t̄ gaudia celebra-
ri serena. Attende etiā q̄tam eis necessitatē iposuit
hierosolymis esse: in eo q̄ illic sp̄in promisit largiri.
Re enim rursus post ei⁹ resurrectōem aufugerēt:
hac expectatōe quasi quodā vinculo omēs sūnt eo
ibi detinuit. dicit aut̄: Donec induamini virtute ex
alto. Nec expressit q̄n vt sint iugiter vigiles. Quid
ergo miraris: si diē nouissimū nō pādit: cū diez būc
ppinquiū pandere noluit. **GREGO.** in pastora.
Admonēti sunt ergo quos a pdicatois officio imp-
fectio vel etas prohibet: t̄ tamē p̄cipitatio impellit
nedū sibi tantū on⁹ officii p̄cipitatiōne arrogat̄: viaz
sibi subsequētis melioratōis absindāt. Ipa enī ve-
ritas que repēte quos vellet reprobare potuisse: vt
exemplū sequit̄b⁹ darz: ne imperfecti pdicare p̄sumē-
rent: postq̄ plene discipulos de virtute pdicatois
instruxit: mandauit eis vt in ciuitate federēt: donec
induerent̄ virtute ex alto. In ciuitate quippe sedes
mus: si intra mentū nostrarū nos claustra constri-
gim⁹: ne loquēdo exteri⁹ euagemur: vt cum virtute
diuina pfecte induimur: tūc quasi a nobis metipis
foras etiā altos instruētes exeamus. **AMBRO.**
Considerem⁹ aut̄ quomodo fm iohanne accepunt
sp̄in sanctū: hic aut̄ in ciuitate iubens sedere: quoad
usq̄ induans virtute ex alto: sed sp̄in sanctū vel illis
xi. quasi pfectioib⁹ insufflavit: reliquis postea tri-
buendū pmittit: vel eisdez ibi insufflavit: hic sp̄o
dit. Nec videf̄ esse contrariū: cum diuisiōes sint gra-
tiarum. ergo aliam insufflavit ibi operatōem: hic
aliam pollicetur. Ibi enim remittēdōu⁹ gratia tri-
buta est peccatorū: quod videf̄ esse angusti⁹: t̄ ideo
insufflatur a christo: vt credas spiritu sanctū christi
t̄ credas de deo spiritū. De⁹ enī sol⁹ peccata dimis-
tit: lucas autem linguarū grām describit effulam.
CHRY. Sel dicit: Accipite sp̄in sanctū: vt eos ido-
neos faceret ad receptōem: aut quod futuri est vt
p̄nis indicauit. **AVG. xv.** de trini. Uel dōis post re-
surrectōem suā bis dedit sp̄in sanctū: semel in terra
pter dilectōem p̄ximorū: t̄ iterū de celo ppter di-
lectōem dei.

**Eduxit autē eos foras in betha-
niam: t̄ eleuatis manibus suis bene-**

Ca. XXIIII.

dixit eis: Et factus est: dū benedice ret illis recessit ab eis: et ferebatur in celū. Et ipi adorātes regressi sūt in hierusalē cū gaudio magno: et erant semper in templo laudantes et bēdientes deum. Amen.

BED. Intermissis omnibus que per. xlivi: dies agi a domino cum discipulis potuerū: prūmo diei resurrectōnis eius coniugit a cīte nouissimū diem quo ascendit in celū dicens: Eduxit autem eos fōras in bethaniā. Primo quidē propter nomen ciuitatis que domus obediētē dicitur. qui enim ppter inobedientiam peruersorū descēdit: propter obedientiam conuersorū ascendit. deinde propter fidū: eiusdem ville que in latē montis oliuarū posita ēē narratur: quia videl; obediētē ecclēsie dominus in ipsius summi montis. i. in christi latere: fidei: spei: dilectionis sue fundamēto locauit. Eos autem benedit: quibus precepta docēdi tradiderat. unde sequitur: Et eleuatis manib; suis benedixit eis. // THEO. Solet enim conuersatiua; influiens eis vīq; ad adventū spiritus: et fortassis instruēs nos: vt quotiens recedimus: benedictōibus subditos deo commēdemus. ORIGE. Qd autē eleuatis manib; bene- dixit eos: significat qd deceat benedicētē quēq; orationē esse variis operibus et arduis respectu alio- rūnūc enim manū tollūtur in altum. // CHRY. At tende autem qd dominū brevia re promissa aspectu subiicit: promiserat quidē corporū resurrectōem: a mortuis resurrexit: et per. xl. dies discipulos certificat: promittit etiam qd in nubib; rapiemur in aere: et hoc ipē patefecit per opera. Sequiā enīz: Et factū est dū benediceret illis: recessit ab eis: et ferebat in celū. // THEO. Et belias quidē videbat quasi as- sumi in celū: sed salvator ipē precursor omnium ascendit in celū: apparitū dūmō cōspectui in sacro suo corpore: et iam nostra natura in christo ho- norat a qualib; virtute angelica. // CHRY. Sed di- ces: quid interest mea: quia et tu in nubib; suscipie- sis similiter: nam corpus tuū cōnatūlare ē illi cor- pori. Erit igit; et corpus tuū iam agile ut possit trā- sire per aera: nam sicut caput: sic et corpus: sicut pī- cipus et finis. Aspice autē quomodo honoratus es per hoc pīcipium. Infima pars ratōnalis crea- ture homo erat: sed pedes effecti sunt caput: subli- viati in regiā sedem in suo capite. // BED. Ascēden- te autē in celum domino: discipuli adorātes ubi ste- terunt nouissime pedes eius: cōfestim hiersolymā redēte: ubi promisiōez patris sunt expectare prece- pri. Sequiā enīz: Et ipi adorātes: regressi sunt i hie- rusalem cum gaudio magno. Gaudia magna agūt: quia deum ac domū suū post triumphū resur- rectōnis etiam celos penetrasse letantur. // GRE- CVS. Et erant vigilates non degētes in propis la- bouibus: sed expectātes supernā gratiam cōversan- tur in templo: inter ceterā etiā loci honestatē addi- scētes. unde dicitur: Et erant semper in templo. // THEO. Non dū aderat spiritus: et iam spiritualiē conuerſū: pīs erant reclusi: iaz stant in medio pīs

cipum sacerdotū: nec aliquo distractūtū mīdano: sed omnib; cōtemptis iugiter deū laudant. Sequiā tur enim: Laudātes et bēdīctētes deum. BED. Et attende qd lucas inter quatuor animalia celi de signatus accipit per vitulū: cui⁹ victima qui in sacerdotiū eligebat et initiari sunt iussi: eo qd ipsum sacerdotiū christi cereris amplius exponēdū suscepit: et euangēliū suū quod a ministerio templi per sacerdotiū zācharie cepit: in templi deuotōne com- pleuit: et apostolos ibi ministros noui sacerdotiū futuros non in victimariū sanguine: sed in laude dei et in benedictōne cōclusit: vt in loco oratōis et iter laudū deuotiōes promissum spiritu sancti aduētū paratis cordib; expectent. THEO. Quos nos imi- tates in sacra vita spē degam⁹: laudātes et bēdīctētes deū: cui est gloria et bēdīctio et virt⁹ in sc̄la. Amen.

Dominica prima de aduentū.

Erunt signa in sole et luna. Dōna xx⁹	.xxi.
Dñica quarta Anno qntodecimo impīj.	.iij.
Dominica post nativitatem domini	
Erat ioseph et maria.	.ii.
In octaua nativitatis domini	
Postq; consummati sunt dies.	.ij.
Dominica prima post epiphania;	
Lum factus eslet iesus annorum.	.ii.
In secagēma Cum turba multa	.viii.
In qnquaremā Assūp̄t̄ iesus. xii.	.xviii.
Feria quinta post dñicā secūda in. xl.	
Dixit iesus discipulis suis parabolā hāc.	.xvi.
Sabbato post eandem.	
Dixit iesus discipulis suis: homo quidā.	.xv.
Dominica tertia in quadragesima	
Erat iesus eijsiens demonium.	.xi.
Feria secunda post eandem	
Dixerūt pharisei ad iesum: quāta au.	.iij.
Feria quinta post eandem.	
Surgens iesus de synagoga.	.iij.
Feria quīta post dñicā quartam in. xl.	
Ibat iesus in ciuitatē que vocat nām.	.vij.
Feria quīta post dominicā in passione	
Rogabat iesus quidam phariseus.	.vij.
Feria quarta post dñicā in ramis palmarū	
Appropinquabat dies festus.	.xxii.
Feria secūda post dominicā resurrectōnis.	
Duo ex discipulis iesi ibant.	.xxiiij.
Dñica pīma pī pēthe. Eiote misericordes.	.vi.
Dñica secūda Homo quidā fecit cenā.	.xiiij.
Dñica tertia Erant appropinquātes.	.xv.
Dñica quarta Lum turbe irruerent.	.v.
Dñica octaua Homo quidā erat diues.	.xvi.
Dñica nona Lum appropinquaret iesus	.xix.
Dñica decima Dicebat iesus ad quosdā.	.xviii.
Dñica duodecima Beati oculi qui vidēt.	.x.
Dominica tertiadecima	
Dum iret iesus hiersolymam.	.xvij.
Dñica qntadecima Ibat iesus in ciuitatē	.vii.
Dñica sextadecima Lum intrasiet iesus.	.xiiij.
In dedicatiōb; Egressus iesus pambū.	.xix.
In festo sancti silvestri pape	
Sint lumbi vestri precincti: et lucerne ar.	.xij.
In festo purificationis beate marie virginis.	